

Ezayi

Ná-Sɛvɛi

Sɛvɛi lɔɔzeizuɔɔ ma woo mɔungiti

Ezayi ɣɛni ga GALA goo wo nui ta, nii é ɣɛni zeini Zeluzalɛme. Daaseigi voluɔɔ ɣa ga «Maligii ɣa kizogi wosu». Faagwɛ nu wolai bɔɔɔɔzu laaɔɔ da ga Ezayi bɔɔɔ ɣa é ná-sɛvɛi ɣɛai, keɛ tanigaa ta ɣisiezɔ ga sɛvɛi ná tanigaa zɛvɛɔ, ti pɛɛ ba, Ezayi zaa vɔluma. Ezayi ná-botii lɔɔzeini Woziasɛ zaa ɣonagi nɔ ma (6:1), tanisu kona undɔfela puu-naanigɔi (740) ma, aisa Yesu Kilista va zɔɔɔ, ta é ná-botii ɣaaɔɔɔɔɔ tanisu kona undɔzita puulɔsavaɔi (680) ma, aisa Yesu Kilista va zɔɔɔ. Ezayi Ná-Sɛvɛi volu vangai wola mɔinɔɔ, GALA goo wo nuiti ta-zɛvɛiti saama, Minazeɣɛ Pɔɔɔmai zu. Nui tanigaa ta ɔa ɣɛ Ezayi ma «GALA goo wo nuiti ta-masagi».

GALA goo wo nui ɣa ga nui, nii é GALA ná-keela wooiti daazeelizu. Ezayi maavele ma, GALA ge boni ma yeelɔɔɔ ga Zeluzalɛme ɣa loozu bu (39:6), é ɣɛ ma ɔalaa Izilayɛɛ nuɔɔɔɔiti ta gaanɛɛɛ zɔɔɔ (40:1-2). Ezayi ɣɛni ma doɣai naa zeelini ti ma, tɔɔzei nuɔɔɔɔ ná-kotoi maavele ma. Ezayi boni ɔalaa ma yeelɔɔɔ ga masa golai ta ɣa vaazu, é ɣula Davide ná-pɛɛyɛɣɛi wu (9:6). Minazeɣɛ Niinɛi ma zɛvɛi ɣɛɛ nuiti ti laavilɛni Ezayi Ná-Sɛvɛi zu wooiti ba ga mɔinda, ta ti laani da ga masa golai nii Ezayi ná-fai woni ma yeelɔɔɔ, naa ɣa é ga Yesu. Ezayi ɣa Zan Batisɛtɛ vaa vai wosu, nii é vaazu ga é pelei

6ετε Yesu lufo, ga GALA daawooi maavele, nii ε gfeni bosu ε vile naa vaa vai va (40:3).

Unsosuve

1. Σεε λοzeizuve ma moungi zeuve aisa Zuifu nuβuseiti ti va ge ga Babilone yooi na-duiti. Adave tona ka boezu ε vile GALA na-tukpofaalevei va (1:1–39:8).
2. Gaabelasuve ga boezu ε lo Izilayele va, siegi zu a gfeni la ga bofo you volu, ta ε lo na-nuβuseiti ta-gaanenei va (40:1–66:24).

GALA gooi ε lo tukpofaalevei Izilayele laalofoma

¹ Kulakelamai Amose na-doun zunui Ezayi soloni, ε vile Zuda masadai va, ta Zeluzaleme taai. E soloni Zuda masagiti Woziasse, ta Yotame, ta Afaze, ta Ezekiaseni ta-yeegfalaiti.

Faafaagalala nuβuseiti

² Woilo, geegolagi! Woilo δεε, zooi!

Mazoloo Goofo GALAGI ga boezu:

«Gè dointi kulani su, gè ti maafolo,
kele ti wuzegeni daalofoma.

³ Nikai make nui gwee,

soovalegi ma nui gwee, ε daamianigi veezu zea.

Kele Izilayele la faa nape kwee,

na-nuβuseiti ti la faa faafaazu.»

⁴ Nimizai ga ε lufo, kotoba yooi, ta nuβuseiti
faafaaza golai ti unma,

faa jou ge nuiti mavofodai ta dointi ti
zugologologai!

Wo gfeni Goofo GALAGI va,

wo Izilayele ná-GALA Nadegai wainzege,
wo voluaveni ba.

⁵ Mini gá wo wainni é wo loḡa ná mənə,
wəi wo wənəai kololalai zu?
Ma ungi kpein ka zeeḡezu,
ma yii pɛ ge ḡe tabai zu.

⁶ E zo kəḡavɛ, é zeeli ma ungi ma, tanəpɛ ge la yaa
zu.

Ná pɛ maawana, maabolo, é ḡe ga pala wolai,
ti ḡaa la gbani, ti ḡaa la ḡilini,
gulə la vuuni ga ga salei.

⁷ Wa-yooi ḡea ga tevebai zu,
wa-laa wolaiti ti ḡoloḡologa ga abui,
wɛɛinti ti wa-balaḡaiti koloḡologa wo ḡaazu.
Ti pɛ ti ḡoloḡologa, eḡe ta loka wo zili nuiti zea.

⁸ Siyən nuḡuseiti zɛɛ ná
eḡe kotai é leezɛn belei zu,
eḡe kota goi é kpeelee belei zu,
eḡe taai seidai kɛɛ su.

⁹ Ni Ḣooḡo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliḡii la ḡeni ade-məta
go yɛni vulua,
ada la ḡe ga Sədəme ḡevele nə kpein,
ada la ḡula nə kpein ga Goməəl.

GALA falii la ḡea telebotalai maazu

¹⁰ Wəiti wo ga kundiḡiiti, ta wəi wo ga nuḡuseiti,
wo la vizəni Sədəme ta Goməəl ḡundiḡiiti ta ma
nuḡuseiti ba.

Naa ḡa é ba, à woilo mu Ḣooḡo GALAGI laawooi ma.
A wo-woiyegɛiti daalao ada-ḢALAGI ná-kala gooiti
tuḡo.

¹¹ Ḣooḡo GALAGI ḡe ma:
«Màavaa nəpɛ ge la wa-zalaḡa məinməingiti ba.

Gè ɓɔɓa wa-ɓaala sinɛiti ba, ti ɗalazu abui ɗa, ta
 nike wuloiti,
 gè la wɔnni ga nike zinɛiti ta baala zivoiti ta boli
 zinɛiti ma ɲamaiti.

¹² Siɛgi zu wo ɓaazu la ga wo ɓɔɗɔ ɓe ga ze,
 ɓe ɗa a da ɗe wo ɗɔɗɔ vile nà-koizuuɗe?

¹³ A looɗo ɓaazu pɔ ga vebɛaniiti,
 fuun faa nɔ ɗa ná.

A looɗo zalaɗaiti ma luului ɗulazu bè,
 naa ɗa ga kɔzɔba ani gàazu.

A looɗo alu toga niinei ma veti ɗula vaiti ba,
 ta dooɗo foloiti, ta feti wolaiti.

Kpède la mɔ naama Gala dɛbi maaɓɔgiti,
 nui naati ti keɛzu niiti ti faa ɲɔi ɗeɛzu.

¹⁴ Ungo, wa-alu toga niinei ma vetiiti ta wa-vetiiti
 kpein ti wɔinzeɗeɗe mà metu,
 ta nɔ ùnma ga kasɔi, gè ɓɔɓa ga ti zeɗe vai.

¹⁵ Siɛgi zu wo yeeiti maalesu da ga wo fali,
 nà ɗaazulɔɗɗu wo ɓa,
 wo fali ɓa ɓele-o-ɓele,
 gè la wo woomɛniga pɛ,
 mazɔɓɔ wo-yeeiti daaveɗe ga ɲamai.

¹⁶ A maagba, wo ɲade,
 à wa-ɗeɛwoti ɲɔiti seɗe gàazu,
 à looɗo faa ɲɔu ɗeɛ vai ɓa.

¹⁷ A faa ɓagɔi ɗeɛ vai maaleɛɛ,
 wo sɔle fai ɗe,
 zɔi ti maanɔɗɔzu, wo ɓɔ naa ɓa,
 à podoin maalobo,
 à poanzai maavaawo.»

¹⁸ Ƴooɗɔ GALAGI ɗe ma:
 «À ɓa, ade yepe ɓɔɓa.

Anɛɛ ni wa-ɣotoiti kpɔɩve eɣe namai,
ta ɣole eɣe kobe kolegi.

Anɛɛ ni ti ɔɩve eɣe seɣe ɔɔigi,
ta ɣole eɣe baala deɣai.

¹⁹ Wa devena ga wo ɣolo bɛ,
wa zooi vaalɔnɔ pagɔiti mi.

²⁰ Kɛɛ, ni wa ɣɛɛna, wo ɔaka,
wa ɣe ga boɣa zɔkpɔi laaɣɔnɔgi,»
Gɔoɣɔ GALAGI ɣa é boga.

Zeluzalɛme nade fai

²¹ Leeni ve deɣemu, gooɣeɣila taai ɣea ga koloɣolo
anzanui!

Daaveni ga soledai, telebo fai ɣeni ná,
niizu nu vaa nuiti ka ti ná.

²² Da-walii ɔotaɔotaga,
ɔa-lɔɔi zupua ga ziei.

²³ Da-ɣundigɔiti ta kololala nuiti,
tiya ɣa ti ɔɔsu faa ɣila ma ta unma nuiti,
ti pe, lobɛanii nɛɛve ti ve,
ti ɔa ɔize maavaawo ganiiti polu,
ti ɔa podoin ná-gaamai ɣoloɣolo,
ti la ɔalaa ga poanzai maavai.

²⁴ Naa ɣa é ba, Gɔoɣɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii,
é ga Izilayeɛle ná-Zɛbe-Su-ɣALAGI wooi ɣaa:
«Nimizai ɣa wo luɣɔ!

Mazɔɔɔ ná ɔetevezu wo va, sili nuiti.

Ee, wɔi wo dɔalɔɣɔma, ná wo li naa zala vai ma
kpae!

²⁵ Ee, Zeluzalɛme, ná zèei wuzegɛzu é laalɔɣɔma,
gè è ma ɔɔɔɔɔɔgiti gaawuun,
gè è gba eɣe ɔɔɔ ga vu ani va,
gè è ma nɔɣɔi pe kula ba.

26 Nà ʋaazu ʋolu ga ɗa-lukpɔɗaaleʋe nuiti
 keʋelei é ɗeni la mɔungi,
 ta è lenɛ nuiti ʋelei é ɗeni la tɔɔzeizuʋe.
 Naa ʋoluma, ta è loli ga:
 ‹Telebo taa wolai›, ta ‹Woogɛɗila taai›.»

27 Unmɔɔgi ɗa ʋa Siyɔn ʋe,
 siɛgi zu é ziezɔ la ga sɔledai.
 Ná-nuɓuɓeɗiti ti-zie ʋeleiti falibogai,
 naati ta unmɔɔgi zɔlɔ
 siɛgi zu ti ziezɔ la telebodai zu.
 28 Kele toɗa ɗe ga nimizai
 kololala nuiti be, ta kotoba nuiti.
 Niiti ti zeɗezu Gooɗɔ GALAGI ʋa,
 naati undaa ɗa vili.

29 Wa unfe ga zalaɗa wulu wolaiti wo ɗitogai ti ʋa,
 wa unfe ɓalaa ga kpeleiti wo yiimazeɗeni ga tiye.

30 Wa ɗe eɗe naama sene guluiti
 siɛgi zu ti-ɗaalaagiti ti ʋuuzu la,
 ɓaa eɗe naama ɓeleiti
 siɛgi zu ti ʋalasu la ziei ma.

31 Zai sulogai ti pe ba, naa ɗa ɗe eɗe geze vukɔi,
 ná-keɛwotii ɗe eɗe abuɓeɓelai,
 ti felegɔ ta ɗala ʋɔɔma,
 nu nɔpe ge la ma abui ʋaa.

2

Maligii ná-gizei

1 Woɔiti Amɔse ná-doun zunui Ezayi ti zɔlɔni
 GALA zea kulakɛɛmai zu, é ʋile Zuda masadai ʋa,
 ta Zeluzalɛme taai.

2 Yeeɗeɗala ɗaabelagiti ta zeelina,

Ḡooḡo GALAGI zei velei ma ḡizei ḡaa ḡa ḡooza, é lo
 ḡizeiti pe maazu,
 toḡa lo ḡize goiti pe maazu,
 nuḡuse vebei ḡa ḡe liizu po be.

³ Zii ḡiligiti ta ḡe liizu ná, ti ḡa ḡe ma:
 «À va ade le Ḡooḡo GALAGI ná-ḡizei ma,
 Zakḡbe ná-GALAGI zei velei wu,
 naa ḡa a ke, é ná-peleiti de ga adeye,
 ade va zie ga ná-peleiti.»

Mazḡḡo Siyḡn ḡa toḡi a zeḡe ná,
 ta Ḡooḡo GALAGI laawooi ḡa zḡḡo Zeluzaleme no.

⁴ Toḡa zaamazu logi wo zii wolaiti zḡḡo zu,
 toḡa ḡe ga nuḡuse mḡinmḡin tukpoḡaaleve nui.
 Ta ta-ḡḡḡo woḡa zḡkpḡiti ke ga kaliiti,
 ti ta-ḡeinti ke ga molo leve woḡaiti.
 Zii la mḡ valaa zii va,
 nu la mḡ kḡḡo vaa ma ḡala boga.

⁵ Zakḡbe mavofodaiti, à va deḡemu,
 ade zie Ḡooḡo GALAGI ná-wozakalagi ḡa.

Maligii ná-foloi

⁶ Maligii, è la mḡ ḡa-nuḡuseiti po, Zakḡbe mavofodaiti.

Mazḡḡo folo ḡulazu velei ma ungaizie nuiti ti
 voovaa ti zaama,
 eḡevelei ti voovaa la Filisiti yooi zu.

Da-nuḡusei ḡa yeevilisu ḡḡo zu ta weeinti.

⁷ Ná-zooi laaveḡe ga walii ta zanugi,
 ḡela ge la ná-naavoloi va.

Ná-zooi laaveḡe ga sooiti,
 ta nu la zooga ná-kḡḡo wotoloiti gaalusu.

⁸ Ná-zooi zulaaveḡe ga ze ḡalagiti ḡalaa,
 eḡe pe ka nḡḡsu kḡḡo ganigiti bu,

aniiti tiya ɔɔɔɔ ti ti ɔɔɔɔ ga yeeɔɔɔɔ,
nuɔɔɔɔ ti ti ɔɔɔɔ ga yeei.

⁹ Naa ɔa ɛ ba, nuɔɔɔɔ pɛ maanɔɔɔ ga ɛ ɔɔɔɔmaayei,
ɛ laaɔɔɔ fufiligi va.

Doun ɔa, Maligii, mina ti wuzeɔɔ!

¹⁰ A ɔɔɔɔ fasa yeɔɔti su,
a ɔɔɔɔ zooi wu,
wo maagooza ɔɔɔɔ GALAGI na-ziigaaawanai va,
ta na-maayikii ma voloi.

¹¹ Nuɔɔɔɔ ti ta-ɔaazumaanɔɔti gaa ɔa yei,
toɔa waso nuiti gaayei,
naama volo na, ɔɔɔɔ GALAGI ɔila kpe ka a wɔɔɔ.

¹² ɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii folo ɔila deveɔɔ,
gaazumaanɔɔ nuiti daalɔɔɔma ta waso nuiti pɛ,
ta naati daalɔɔɔma niiti ti ɔɔɔɔ lɛzu su, ti ɔa ɔa yei.

¹³ Toɔa ɔɛ Liban sɛdele guluiti daalɔɔɔma,
ti wuzeɔɔɔ, ti ɔaagooza, ta Basan sene guluiti pɛ.

¹⁴ Toɔa ɔɛ gize ɔaagoozagi pɛ daalɔɔɔma
ta gize goiti daalɔɔɔma, ti wuzeɔɔɔ.

¹⁵ Toɔa ɔɛ sigi gaagoozagiti daalɔɔɔma,
sigi golaiti nu la la ti va.

¹⁶ Toɔa ɔɛ Taalasise ɔatoiti daalɔɔɔma
ta zie ɔa ɔeingiti pɛ ti wola vagai.

¹⁷ Nuɔɔɔɔ ti ta-ɔaazumaanɔɔti gaa ɔa yei,
toɔa waso nuiti gaayei,
naama volo na, ɔɔɔɔ GALAGI ɔila kpe ka a wɔɔɔ.

¹⁸ Zɛɛ ɔalagiti kpein ta pɛɛɛ.

¹⁹ Nuiti ta la pugiti su,
ti la zooi ma yeɔɔti su,
ti maagooza ɔɔɔɔ GALAGI na-ziigaaawanai va,
ta na-maayikii ma voloi,

siɛgi zu é wuzegɛzu la ga é eteai maalua.

²⁰ Naama volo ná, zɛɛ ɔ́lagiti ti ga walii ta zanugiti,
nuiti ti ti ɔ́ɛɛai, ti ɔ́a nɔ́kɔ́ ti wu,
ta naati seɛɛ, ti ti vili ya inɛgiti bu ta dɛvɛiti.

²¹ Nuiti ta lɔ́ pugiti su,
ti lɔ́ kɔ́tui ma yɛɛɛiti su,
ti maagooza Ɔ́oɔɔ́ GALAGI ná-ziɛgaawanai va,
ta ná-maayikii ma voloi,
siɛgi zu é wuzegɛzu la ga é eteai maalua.

²² A ɔ́ɛ ɔ́alivaazu nuɔ́ɛɛi ma,
fiile goi é sokpa zu, naa nɔ́ ɔ́a é ga ná-eteai,
tosuve ɔ́a ga mini?

3

Masa fai zupu velel Zeluzalɛme

¹ Wɛɛ, Ɔ́oɔɔ́ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔ́ii ɔ́a vaazu
Zeluzalɛme ta Zuda masadai valasu poluzeizuvɛti
kpein ma,

daamiani sɔ́lɔ́suvɛ pɛ, ta zie zɔ́lɔ́suvɛ pɛ,

² kɔ́ɔɔ́ nu ɔ́ɛɛiti ta salavusuiti,
tukpɔ́gaaleve nuiti ta GALA goo wo nuiti,
ungaizie nuiti ta kɛwolaiti,

³ nu vuulɔ́lugɔ́ (50) ɔ́undigiti ta seizumaanɛgiti,
nu lenɛ nuiti ta molikulagiti,
ta niiti ti zoogai zoɔ́o fai la gola.

⁴ «Nà buzeɛɛ niinɛgiti sei ti unda ga kundigiti,
ti masadai ɔ́ɛ ti unda velel nɛai la ti vɛ.

⁵ Ta ɔ́oɔ́ zopele nɔ́u ti ɔ́ilagilagi,
siɛpolui ɔ́ɛ siɛpolui laalɔ́ɔ́ma,
seiɔ́ɔ́ɔ́i ɔ́ɛ seiɔ́ɔ́ɔ́i laalɔ́ɔ́ma,
buzegɛ niinɛgiti ta wuzegɛ kpakologiti daalɔ́ɔ́ma,

nu ɲakaiti ti wuzeɣe seizumaanɛgiti daalɔɣɔma.»

⁶ Zunui ta ɣa da yeevili keɛɣɛloin zu, ná-bolodamai
ta, é ɣe ma:

«Dobo gila ka è vɛ, ɣe ga ada-ɣundigii.

Devei wo ada ɣologologai tei unda!»

⁷ Naama volo ná, zɔi ɣa googaaavote ga woo wola, é
ɣe ma:

«Gè la ga dɔɣɔtolɔ,

ani nɔpɛ ge la nà-peɛwuvɛ ga daamiani ɓaa seɣe.

A mina kè ga nuɓuseiti ta-ɣundigii!»

⁸ Zeluzalɛme ɓunɛni,

Zuda ɣa laani zooi ma,

kpɔɛzugulaity ta keɛwotiiti su,

ta ɢooɣɔ GALAGI laalɔɣɔma,

ta losu daawu.

⁹ Ti ɣaazulo pelei zeele wooi woni ti laalɔɣɔma.

Ta ta-ɣotoi lɛɛzu eɣe Sɔdɔme,

ti la dɔɔɣfuzu.

Ti maa ɣa nɔɣɔ!

Mazɔlɔɔ ta maanɔɣɔi ɓetezu ɓɔɣɔ vɛ.

¹⁰ Wa zoo wo bo telebo nui ma

ga toɣa undaanɛi zɔlɔɔ,

mazɔlɔɔ toɣa ná-keɛwotiiti ma ɣulanumai zɔlɔɔ.

¹¹ Maanɔɣɔ ɣa faa ɲɔu ɣe nuiti bɛ!

Pele ɲɔi ɣa ti ma,

ta ti zo, eɣevelei ti keɛni la.

¹² Nà-nuɓuseiti ta kpɔlɔi zu buzeɣe niinɛgiti zea,
anzanuiti ta zeini ti unda.

Nà-nuɓuseiti, niiti kpein ti losu wo luɣɔ, ta wo
ɣakasɔ.

Pelei wa zie su, ta supuzu wo ya.

13 Góogó GALAGI wuzegéa tukpólo fai ma,
é wuzegéa, é va nuḅuseiti tukpógaaleve.

14 E lia ga ná-nuḅuseiti ta-ḡundigíiti ta totugóiti
tukpógaalevezuve, é ḡe ma:

«Wo leezen belei ḡologoloni.

Nii wo kulani bala beaiti zea,
wo naati gaalea ba wa-veleiti bu.

15 Leeni ḡa losu ma mu, wo ná-nuḅuseiti fókisu,
wo da bala nuiti gaavolo ḡóḡi wu?»

Góogó GALAGI, Fai-Pe-Maliḡíi wooi ḡana.

E lo Zeluzaleme anzanuiti ba

16 Góogó GALAGI ḡeni ma:

«Tózei Siyón anzanuiti ti ḡóḡi wasoni,

ta ḡena ziaa, ti ḡóḡi lo ga,

ti ḡaazu geezu,

ti da li vaavaa,

ti da talagi ḡóe, é ti-ḡóḡi va,

17 Góogó GALAGI ḡa kpaanagi ḡeezu Siyón anzanu-
iti unmave,

é ti unma ḡakai vile.»

18 Naama volo ná, Maliḡíi ḡa ta-maaḡíli zóolaiti
kula ti ma, níiti ti ga: balaḡaegiti ti ti-ḡóḡiiti ba,
timó wóolóḡiti, ta balai kulaai ga alu toga níinei,

19 goizu anigiti, ta balaiti, ta bóolóḡiti,

20 masa bóolóḡiti, kóḡi va yóolóḡiti, saamaḡíli
féléaiti, guló maku néene puu aniiti, undaane zólo
gani,

21 balaḡaegiti, ta sokpazu valaḡaegiti,

22 seḡe vapa ḡolaiti, ta seḡewuzegé wolaiti, ta
seḡeungiti, ta ḡóḡiiti,

23 peḡegiti, ta geze zegéi, ta seḡe zakpai tóungi
ma, ta níi ti kpesasu ḡakai wu.

- 24 Ani luulai makugi gɔa a gɛ vɛ ta-wulɔ maku
 nɛɛnɛgi ná,
 galu gɔlagi nɔ gɔa a gɛ ga saamaɔgɔligi.
 Tɔun fɛlɛa vagɔi gɔa gɛ ga kpaanagi.
 Saa wɔlɔ wo seɣɛi gɔa gɛ ti gɔba, seɣɛ wola vagɔi
 votogi zu.
 Ti-gɔlɔ pagɔi gɔa gɔla ti ma, é valibo ga nii gɔazu
 vagɔ nɔpɛ ge la ba.
- 25 Da-zalavusuiti ta loo bu ga boɣa zɔkpɔi,
 ɔa-gɔɔgɔfuluɔaiti ta za kɔɔmavɛ.
- 26 Naama volo ná, Siyɔn ná-pɛlɛla bogiti pɛ ta
 kpalagi wo, ti gɔalɛi.
 Taai koloɣologai, toɣa gɛ zeini zooi ma.

4

- 1 Naama volo ná, anzanu lɔfela gɔa ɔa zunu gɔlagi
 zo, ti gɛ ma:
 «Gi la gɛa é unma ga kasɔ daamiani faa zu ɔaa seɣɛ
 vaa zu.
 Kɛlɛ è-laaseigi nɔ vɛɛ gi va!
 Unfegi gɔla gi gɔazu nɔ.»

Delela vele vai ma wozakalagi

- 2 Naama volo ná, nii Gɔɔgɔ GALAGI pɔnɔsu,
 maa gɔa yiki, lɛbiyai gɛ bɛ,
 zooi vaalɔnɔgi gɔa gɛ ga unbuzegɛ vaa wola,
 Izilayeɛle nui mɔtaiti bɛ ti yesu vulua.
- 3 Naazu zɔiti ta yɛ vulua Siyɔn
 ta loli ga nu ɲadegaiti,
 niiti pɛ ta zɛvɛ ná-sɛvɛi zu
 ga ti zɛnvui wo Zeluzalɛme.
- 4 Maligɔi bɛga voluma ga Siyɔn anzanuiti ta-gɔzɔba
 vaiti gba,
 é Zeluzalɛme ɲade ɲama vui ma é gɛɛni ná,

ga zenvu viilei maavele nii é telebodai ta padedai
gɛɛzu.

⁵ Gɔɔɔ GALAGI ɔa kpete ga Siyɔn gizei pe ma,
ta niiti pe ti ɔaalezu ba ná,
tonabiingi ɔe ti maazu foloi, kpidii duului ta abui
ma wozakalagi.

Maligii ná-lebiyai ɔa ɔe ti pe maazu ga ti make anii,

⁶ eɔe kotai é niinigi veezu foloi, é nu make, die ge
mina zeì ma,

é ɔe ga nu loɔɔfuzu ta nu makesu fiile wolai ta tonai
va.

5

Gɔɔɔ GALAGI ná-leezen belei

¹ Wɔinve gè guyei loo nèebe nui ve,
nèebe nui ná-guyei é lo ná-leezen belei va.
Leezen belei ɔeni nèebe nui ya ɔani beɛe ɔizei ma.

² E zooi wolini, é kɔtuiti kula ná,
é yiimazege ga siinziin ganigiti, é ti zin ná.
E peɛe ɔaagɔoza golai loni leezen belei zaamave,
é kɔɔei lo ná.

Kigi ɔeni ba ga ná-kpelei ɔa dɔɔɔɔi gwaa vago wosu,
keɛe dɔɔɔɔi gwaa ɔɔi nɔ ɔa é boni.

³ «Niizu degɛmu, Zeluzalɛme nuiti ta Zuda nuiti,
à ɔe ga tukpɔɔaaleve nuiti gi yɔɔɔzu gá nà-leezen
belei!

⁴ Leeni ɔa mɔnɔ nà la ke nà-leezen belei ve,
nii gè la ɔeni de keeni be?

Leeni vaa zu, siegi zu gè ɔitoni ba la
ga toɔa dɔɔɔɔi gwaa vago wo,
é la ma vago woni, keeni ma ɔɔi?

⁵ Nà nii wosu wo ma,

nii gè vaazu kεεzu ga nà-leezen belei.
 Nà sasai gūlazu ma,
 toganiiti ti va ti mi.
 Ná-siđigi é ma ga sasai, nà naa wolozu ma,
 teve nuiti ti da gōgōi lo su.

⁶ Nà kologolosu,
 nu la gaabetεa, su la betεa,
 kpolo đaingiti ta vōnō su ta đaingi ma zii pε.
 Nà tonađiingiti deve ga
 ti mina tona đε gila kpala pu ma.»

⁷ Tama, Gōogō GALAGI, Fai-Pε-Maliđii ná-leezen
 belei đā
 é ga Izilayεle ná-peleyεđei.
 Kpelei nii gola nεeni bε,
 naa đā é ga Zuda nuβuseiti.
 Kigi đeni ba ga ta sōle fai đε,
 toun keni nō telebotala vai.
 Kigi đeni ba ga ta telebo fai đε,
 naa đε ga kidaavili kpee!

Fai niiti ti wanazu GALA ma

⁸ Nimizai đā peλε vu peλε ma nuiti bε,
 ta ti kpalagiti puuzu bōđō ma,
 eyesu zōđōzu la mō đεa ti va,
 tiya gila nō ti ye zooi zu.

⁹ Wελε, Gōogō GALAGI, Fai-Pε-Maliđii bōeni pō, é đε
 ma:
 «Peλε mōinmōingi naati ta gologolosu,
 peλε wolai naati ti wola vagai, ti wu nakai đā đε de,
 nu la đεa ti wu.

¹⁰ Anεε leezen belei é ga metελε waa vuusavago
 (30.000),
 é ma lō đei la đεa ga liteλε vuulōlugō (50),

zoi nɔpɛ a kilo unsavagɔ (300) vaza moloi zu,
su puusavagɔ (30) nɔ ɔa a teve.»

11 Nimizai ɔa naati tugɔ, niiti ti wuzegɛzu sobu-
zobui

ga ti vile gaazulati ganiiti polu,
ti geemaaliizu kpidi zu, ti ɔa ɔɔɔ ɔadi ga ɔɔi!

12 Papa ta kɔnigi, ta tamadegi, ta koolei, ɛ ɔɔ ɔɔi
va,

naati ka ta ɔa ta-vetii ɔaanɛ.

Kɛɛ ti la ɔaazulosu Gɔɔɔ GALAGI ná-botiiti ba,
ti la naa ɔaazu, nii ɛ kɛɛzu.

13 Naa ɔa ɛ ba, ná-nuɔuseiti ta li duɔlai zu,
mazɔɔ ti la kɛɛni ti va faa ɔaɔa.

Ta-nu wolaiti ta za ga pului,
nuɔusei zɔiti ti za ga kpɔɔle wɔin.

14 Naa ɔa ɛ ba, gɔvɛalaazu ɔa ɔɔɔɔɛ zuwɔɔɔzu,
ɛ laalao, kwe ge la ba,
seizumaanɛgiti ti taazuɔɔ ta bɛbɛi ɛ sɔngɔi wosu,
ti pɛ ta yei ná vɔɔma, ta-ɔɔɔzune zɔngɔi vile ti vɔlu.

15 Nuɔusei pɛ maanɛɛɛ ɛ nɔkɔ,
ɛ ɔɔɔ unmaayei fufiligi zu.

Gaazule nuiti gaazumaa ɔa yei.

16 Gɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii ɔa ná-bɔɔɔi lɛ ná-
tukpɔɔaaleveiti su,

GALA Nadagai ɔa ná-nadedai lɛ telebodai zu.

17 Baalagiti ta laamii taazuɔɔ ná ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ,
ɛɛ ta laamii lɔɔi zu,
boli yivoiti ta laamii ada ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ,
vɛ naavolo nuiti kɛɛai ná va.

18 Nimizai ɔa naati tugɔ,

niiti ti ta-vaagaaaza golai mēensu bōḡḡ ma ga
 voluvelei,
 galuiti ti ba ti ya ga zēēi,
 ti kotoi mēensu bōḡḡ ma
 eḡevelei nu wotoloi mēensu da bōḡḡ ma.

¹⁹ Ti ḡa ḡē ma: «GALA ge suvile lēē, é ná-botii ḡē,
 nii a kē gi ka!
 Izilayele ná-GALA Nadegai ná-faazeikpasuiti ti
 laazeelina,
 gi va ti ḡwēē!»

²⁰ Nimizai ḡa naati tuḡḡ,
 niiti ti faa ḡḡi lolisu ga faa vaḡḡi,
 ti faa vaḡḡi loli ga faa ḡḡi,
 ti kpidii valibo ga wozakalagi,
 ti wozakalagi valibo ga kpidii,
 ti ani nēēnēgi valibo ga ani wanawanagi,
 ti ani wanawanagi valibo ga ani nēēnēgi.

²¹ Nimizai ḡa naati tuḡḡ,
 ti bōḡḡ ḡaazu ga ḡīma nuiti,
 ta ti bōḡḡ ḡaazu ga kelegele nuiti.

²² Nimizai ḡa naati tuḡḡ,
 niiti ti ga dōḡ bōle ḡundigīiti,
 ta niiti ti ga dōḡ baagiti kḡetē nuiti.

²³ Ta ḡa sōba nui zuvaayē ga lobēani maavele,
 ti telebo nui ná-gaamai ḡula zea tukḡḡaalevezuve.

²⁴ Naa ḡa é ba, ta ḡala, eḡevelei abui a ḡa tufa vōḡi
 ḡala la,
 vele ḡana ti-ma zapei a ḡē la, eḡē a luula,
 ti ma vuai ḡa ḡēēle eḡē fufiligi,
 mazōḡḡ ti ḡōḡḡ GALAGI, Fai-Pē-Maliḡīi ná-tōgi
 viliga ya,

ti Izilayele ná-GALA Nadegai laawooi velevéle.

25 Naa gá é ba, Góogó GALAGI yiiḡaawanani ná-nuḡuseiti ma.
E yeeḡuun, é ti loḡa.
Gizeiti ti ḡalini.
Poomaiti ti ḡe eḡe kavaiti, ti vuuni taazuve.
Kéle naa la Maliḡii ná-ziiḡaawanai bega pe, zeei
wuzegaei ḡa ye de nḡ ḡo.

26 Góogó GALAGI poogi lea geezu nuḡuseiti be ti
maḡfoozaai,
toḡa ti lolisu foei zu ga ti va, ti zegé zou ḡela ga.
Wéle ta va ga gaazuvilei, ta ga zeeli gaamanḡ.

27 Nu la ti zaama, nii a ḡa ḡoḡo,
nu la ná, nii a ḡe niikpisu,
nu la lia siingisiingi, nu la nia,
saamaḡili nḡpe ge la viega,
savala galui nḡpe ge la ḡologologa.

28 Ná-meen ḡaeiti gaalive,
ná-meen ḡaeiti kpein gaalève,
ná-sooiti polokagiti ḡaave eḡe kḡtu leigi,
ná-kḡḡo wotoloiti kḡḡoiti kéve eḡe tḡngḡo fiilei.

29 Siḡi zu ta-zalaḡusuiti ti zikḡzu la,
ḡa ḡe nḡ zala zaai,
ti-zikḡ wooi ḡulaḡe ga zala yivoiti.
Ti ḡa zḡngḡ, ti ti-laamianigi zegé, ti lii la,
nu nḡpe ge la zooga é va kula ti ya.

30 Naama volo ná, zḡngḡi ḡa wo ma,
eḡe kpoloḡei zḡngḡ wooi,
nu ḡa wéle zooi zu,
wéle ná pe ge ḡea ga kpidii ta kidaaviligi,

wozakalagi bidia ga tonaɓiin golai.

6

Ezayi loli fai

¹ Konagi masagi Woziasɛ zaani la, gɛ Maligii ɗaani zeini masa kpɔkpɔgi ɗa, gola ɗaagɗoozaai, nasegei lakɔlogiti ti ɗeni GALA sei ɓɛɛi wuulaavesu.

² Geezuɗeelaiti ti volozu gola, ti ɗeni loni maazu, ti ɗilagilagi ɗovegi ɗeni ga dɔzita, felegɔiti ka ti ɗeni ɗaazuɓɛ maalɔɗfuzu la, ti ti-buseiti maalɔɗɗu ga felegɔiti, ti da ɗove ga felegɔiti.

³ Ti ɗeni wooɗɗulazu ɓɔɗɔ ma, ti da ɗɛ ma:
«Nadegai, nadegai, nadegai,
Gooɗɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii!
Eteai pɛ sulaavega ga ná-lebiyai!»

⁴ Ti-wooi ɗeni kpogiti kpalizu ma wuulaagiti ga, GALA sei ɓɛɛi laaveni ga duului.

⁵ Názu ɗa gɛ ɗeni la ma: «Nimizai ɗa tũɗɔ! Gɛ loa ya, mazɔɔ ná ga zunui nii dakɔlogiti kɔzɔai, ná zeini nuɓuseiti saama, niiti ti-lakɔlogiti kɔzɔai, ɗaazuɗɛzeiti ti Masagi ɗaa, Gooɗɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii!»

⁶ Kɛɛ geezuɗeelai naati ti volozu, gila ge ɗoveni, é va pò ɓɛ. E abulekai zegeni zalaɗa ɗulazuɓɛ ga ɓɛɛn koiti ti ɗeni zea.

⁷ E ɓɔɗɗuni dāaɓɛ va, é ɗɛ mǎ: «Nii vɔɗɗua è-lakɔlogiti ba, da-vaagaaaza golaiti ti bega, da-ɗotoi gbaa.»

⁸ Gɛ Maligii wooi mɛnini, é ɗɛ ma: «Ɓɛ ɗa ná teve? Ɓɛ ɗa a ɗɛ ga gi-laavaawo nui?» Gɛ gooɗaavoteni, gɛ ɗɛ ma: «Nà ɗaa, tève.»

⁹ Maligii ɗeni ma:

«Li è gɛ niima nuɓuseiti ma:

Wa la woilo nɔ,

kele wo la faa gaaɗaa pɛ!

Wa la wele nɔ,

kele wo la wozaɗaa pɛ!

¹⁰ Niima nuɓuseiti ke ga kigaaza nuiti,

ti woizuɓɔɓɔ, ti gaaazuɗole,

naa gɔ a ke ti gaaazu mina wozaɗa,

ti-woiyegɛiti ti mina faa meni,

ti-yii mina faa gaaɗa,

ti va gale ma pɔ,

nii a ke ti va gɛde.»

¹¹ Gɛ gɛni ma: «Màligii, eysesu siegi begele zu?» E gòɗaavoteni, é gɛ mà:

«Eysesu taaiti ti gologolo,

nuɓuseiti ti gɔla ná va,

peleiti suwo, nuiti ti gɔla náti,

dɔɓɔi zuɗologolo, é gɛ ga tevebai.

¹² Gooɗo GALAGI gɔ nuɓuseiti maagooza,

kelebai gɔ wo ga zooi metu.

¹³ Ni nuɓuseiti ma vuusiei a yɛna vulua,

naati balaa ta tɔnɔ sɔɓɔ ga ti gɔla ga abui.

Kele egɛvelei telebenete gului ta sene gului ti la,

ta da ti ma lɔkulugi make da, ta ti vɔna,

niima nuɓuseiti ma lɔkulugi gɔ gɛ ga ma zuwu
ɲadega.»

7

Keela wooi é woni masagi Afaze ma

¹ E gɛni ga naama ziegi zu, Yotame ná-doun zunui, Woziase ná-dounloin Afaze gɛni ga Zuda masagi. Siili masagi Lesin ta Izilayele masagi

Peka, Lemalia ná-doun zunui, ti liini ga kooi Zeluzaleme laaloŋma, ti va so, keɛ ti la ɣeni zooni ti va so.

² Naa wogai ma Aɣaze ma, Davide mavofodai, ta ná-kooi, ga Siili nui ti koo laaɣai vuuni Efelayime yooi zu, masagi ta ná-nuɓuseiti ti zasubalini ga naama wooi, eɣe fiile wola a va, é da dɔɔi zu wuluiti jiikpi.

³ Ɔooɣo GALAGI ɣeni Ezayi ma: «Gula, da-o, è-loun zunui Seyaal-Yasube-o,* wo li, wo Aɣaze vete, toɣa zie makesuve é maazuve naama velel ɣaabelazuve, pelei nii é liizu kala loo nui ti ta-lɔɔi zu.

⁴ Da ɣe ma: «Boɣo zo, yiilei, mina lua, mina ɓali Siili nui Lesin ta Lemalia ná-doun zunui ta-yiigaawanai ɣakala. Ta no ga kovi leve kpuɣa felegɔiti duului ɣulazu ti va.

⁵ Gè kwee ga Siili nui, ta Peka ta Efelayime zalavusuiti, ti toosu vai ɓeteve è laaloŋma. Ti ɣeni ma:

⁶ Ade li Zuda masadai laaloŋma! De maalua, de ɔi da é ve de va, de Taɓeyele ná-doun zunui ze unda ga masagi, ga maaɓai.

⁷ Keɛ Maliɣii Ɔooɣo GALAGI ɣe:

Naa la zolooga pe,

naa la ɣea pe.

⁸ Mazɔɔ Damase ɣa é ga Siili yooi ma masa taa wolai,

Lesin ɣa é ga Damase ma ɣundiɣii.

Kona vuulɔzita maazu loɔlugo (65) no ve ná, Efelayime bezegele, ti la mo ɣea ga nuɓuse.

* **7:3 7:3 Seyaal-Yasube:** Daaseigi nii poluve ga «mota goi ɣa ɣale ma». Wele ve: 10:21.

⁹ Samali gá é ga Efelayime yooi ma masa taa wolai, Samali gúndigíi gá é ga Lemalia ná-doun zunui. Ni ladala la wo ya, wo la loga kpaan.» »

Emanuwele ná-poogi

¹⁰ Góogó GALAGI gēni mǎnǎ Agaze ma:

¹¹ «Poogi ta maagaaazagábo bǎgǎ vɛ, Góogó GALAGI, dá-GALAGI ma, ga é fe è ya, é gēni ga gǎvɛalaazu vɛle vaa, baa geezu vɛle vaa.»

¹² Kɛɛ Agaze gēni ma: «Gè la gaazaɗa nǎpɛ bosu, gè la Góogó GALAGI zuǗǗǗsu.»

¹³ Ezayi gēni ma naazu: «À woilo, dá-o, dá- vɛɛyɛgɛi-yo, Davide mavofodaiti! Toɗa ga faa go wo gaaazu baa, ga wo nuiti suǎǎǎ ta-yiilǎǎ zu? Wa pǎ wo ná-GALAGI ná-ziilǎǎ zuǎǎǎ?

¹⁴ Naa gá é ba, Maligíi bǎgǎi gá poogi ve wo ya: Wɛɛ, kogi gá anzalopoi ma, toɗa doun zunu zǎǎǎsu, toɗa daasei pɛɛ ga Emanuwele, nii poluvɛ ga «GALA ka ade va».

¹⁵ Toɗa yɛ nɪkɛ jiimidɛi ma wulǎi miizu ta kǎin gulǎi, ɛyɛsu é vǎni faa ma é gɛɛ faa jǎi va, é yiimazeɗe ga faa vagǎi.

¹⁶ Aisa zunu lounɔi va zoo gɛɛzu faa jǎi va, é va yiimazeɗe ga faa vagǎi, masa felegǎiti ti è maaluazu, ta-nubuseiti ta gúla ta-yooiti ba.

¹⁷ Góogó GALAGI gá vaazu ga naama voloiti è vǎ, wa dá-nubuseiti, ta dá-vɛɛyɛgɛi, nii kɛgala voloa ti la dɛ gaani jɛgɛɛin, é zo naama voloi ma yɛɛi Efelayime bɛtɛvɛni la Zuda va, Asilli masagi ná-fai gána.»

Kǎi loo vai ta nii a gúla su

18 Naama volo ná, Góogó GALAGI ga toligi wo ga
foei
degiti ti Ezipete de wolaiti ma, ti va,
ta Asiili yooi zu góingiti.

19 Ta va, ti vu petugiti su,
ta fasa laavalizuveti,
ta dóbógflegiti su,
ta tufa lenugiti su.

20 Naama volo ná,
Maligii ga kpekai ziingao zie wolai Efelate voluve,
naa ga é ga Asiili masagi,
toja wóungi buye ta wo-busei maalegai pe,
é la yeema wo-bélei ma.

21 Naama volo ná,
nui gílagilagi ga nike bea gila to ta boli felego,

22 niiti ta ge niimidei wola veezu,
nu da zoo é da nike niimidei ma wuloi mi.
Niiti pe ti vaazu yesu zooi zu,
ti gónogi ga ge ga niimidei ma wuloi ta koin guloi.

23 Naama volo ná,
kpelei nii kpein leezen ansagó waagila (1.000) ge
su,
a ge ga wali gae waagila (1.000),
naa ga ye gaingiti ta kpolo gaingiti zea.

24 Da gēna la ná,
keni mēinti ta mēn gaeiti ge è ya.
Ungo, zooi ga ná pe ka ge nō ga gaingiti ta kpolo
gaingiti.

25 Gizei niiti tii gēni gēezu ti ma ga kalii,
nu la mō zooga é le ti ma,
gaingiti ta kpolo gaingiti baaluabai ve.
Ta ná ge ga nika laamiizu,
baalagiti ti da lati ná.

8

*Ezayi ná-doun zunu gila
nii daaseigi voluε ba*

¹ Gooḡo GALAGI ḡeni mà: «Kokolo gola ḡila seḡe, è sevei ḡe ma, gaagula ga: <Toosui maaḡuḡaa, koozoganii maa la ḡoozani>.»

² Gè kokologi lēni ga zeele felego, nu a la ti la, zalaḡa ḡula nui Ilii ta Yebelekiya ná-doun zunui Zakali.

³ Gè vilēni ànzai volu, GALA goo wo anzanui, é kogi zēḡeni, é doun zunu zolooni. Gooḡo GALAGI ḡeni mà: «Toli ga Maḡele-Salale-ḡase-Baze (nii poluε ga <toosui maaḡuḡaa, koozoganii maa la ḡoozani>).

⁴ Mazoloo aisa dounḡoi va zoo ḡēezu <Dèe> ḡaa <Kèe>, Damase naavoloiti pε ta li Asiili masagi voo bε, ta koozoganiiiti ti zosu Samali.»

⁵ Gooḡo GALAGI ḡoeni pò mōno, é ḡe mà:

⁶ «Toozei niima nubuseiti ti Silowe ḡei velevilini, nii é yeizu vaa,

ti ḡoozunε masa felegoiti ta-vaa zu,
Lesin ta Lemalia ná-doun zunui,

⁷ naa maavele ma, wele Maligii ḡa vaazu ga zie
wolai ti laalḡoma, ti ḡeḡaaḡaai,

Asiili masagi ta ná-lebiyai pε,

toḡa wuzēḡe, é ḡula daazuε,

toḡa li, é bude kwēgiti pε maazu,

⁸ toḡa ḡaavote Zuda yooi ma,

é zēbε, é vooova ma, é lε, é so kōbu.

Ee, Emanuwele, kovegi zuviēgai ḡa ḡa-yooi pε su-
laave!»

9 Nuɓuseiti, à zəŋgəi wo, kɛlɛ fənigi ɟa wo wo ma!
 A woilo, wo pɛ, wəi wo ɟoozama zooi ɟa,
 à ɟɛvele ɔɛtɛ kɔɔɟɔ vai ma, kɛlɛ fənigi ɟa wo wo ma!
 A ɟɛvele ɔɛtɛ kɔɔɟɔ vai ma, kɛlɛ fənigi ɟa wo wo ma!
 10 A faazeikpasuiti kɛ, ti pɛ ta ɟologolo!
 A ɔɔɟɔ ɟa, wo zoloo faiti ma, faa nɔpɛ ge la ɟula su,
 mazɔɔ GALA ka gi va.

Ɔɔɔɟɔ GALAGI ɟa maanɛai é lɛbi

11 Mazɔɔ Ɔɔɔɟɔ GALAGI wooi ɟaa mà,
 siɛgi zu é sòni da ga zeei,
 é tɛnɛni ga gè mina vɔkɔɟɔ niima nuɓuseiti siɛ vɛlei
 ma, é ɟɛ mà:

12 «À mina naati pɛ daasei pɛɛ ga yaavai,
 nii pɛgi niima nuɓuseiti ti daasei pɛɛzu ga yaavai.
 A mina lua naa va, nii ti luazu ba,
 à mina inɛinɛ ba pa.

13 A Ɔɔɔɟɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii ɟwɛɛ ga ɲadegɛ,
 tɔ ɟa wo maanɛai wo unfe ma,
 tɔ ɟa wo maanɛai wo lua ba.

14 Toɟa ga seizu ɲadegai,
 kɛlɛ toɟa ɟɛɛzu ɔalaa ga kɔɟɔziɟa ɟɔtui,
 fasai nii é ga ɔunɛ ma anii Izilayɛle masada zeizu
 felegɔiti bɛ,

é ɟɛ ga tumɔi ta balii Zeluzalɛme laaveaiti bɛ.

15 Ma mɔinmɔin kɔɟɔi ɟa ziɟa ba,
 ta loo, ti ɟaleɟale,
 ta ɟɔ ga balii, é ti zo.»

Maaɔun geɛɟɛɟalai

16 Zeele wooi makɛ,
 poogi vɛɛ tɔgi nii va,
 naati bɛ niiti ti ga nà-kaladopoiti.

17 Kītoge Ġooġo GALAGI va,
niizu de, é voluavege Zakōbe mavofodaiti ba,
nà-kitogi pe ka ga toun.

18 Giya ġaa, gá dointi Ġooġo GALAGI ti veai zèa,
gá ga poogiti ta laavō aniiti Izilayele zaama
Ġooġo GALAGI, Fai-Pe-Maliġli ya,
nii é zeini Siyōn gizei ma.

19 Siegi zu ta ġena la wo ma:

«À li, wo ġove laawooleve nuiti gaazaġa, ta niiti
ġoveiti ti velela vele vaiti bosu ti ma,
ti woo ġaayeizu ti da bōe laa wu!

Nuḡuseiti maa la neeni ti va ta-ġalagiti ta ġoveiti
gaazaġa

fulu nuiti ta-vaa zu baa?»

20 wa ti woogaaavote ga:

«Ġooġo GALAGI ná-tōgiti ta ná-deveiti ka maaneai
ga nu ġale ma ti ma.

Nui nii é la bōeni ġana,

é la geelaalaosu wozakalagi ġaa.»

Kpidi wolai é nuiti kpōlzu

21 Toġa leve zooi zu, kpōli ta pului ma.

Siegi zu koozu ġakai ġeezu de,

toġa yiġaawana niina,

é ná-masagi ġoto, é ná-GALAGI ġoto,

toġa ġaavote niina geeġōlōgi ma.

22 Naa volu é wele zooi vō pelei,

wele kidaaviligi, kpidii, ta koozuviligi sosu la ná,

naa ġa liizu ga nu kpidi bōi wolai zu.

Kpidii zeġe ná, wozakalagi va

23 Kele kpidii la yeġa ġō naama yooi zu,

ve koozuviligi ná niizu.

Ni, siegi niiti ti levegai,

GALA ge Zaḅulɔn yooi ta Nɛfɛtali yooiti dɔɔni
 ɓaagɗulamai zu,
 yeeɗɗɗalaiti ti ɔaazu, toɗa kpoloɗɛi ma ɔelei zu ɗɛ
 ga lɛbiyai,
 ɛ li Zuludɛn zie ɔoluɔelei yooi,
 ɛ zeeli Galilɛ yooi zu, ɔɛ zii ɗiligiti ti zeini ná.

9

¹ Nuḅusei niiti ti ɗɛni ziezu kpidi zu,
 naati ti wozakala golai ɔetɛga.
 Niiti ti ta-eteai ziezu kpidi yooi zu,
 wozakalagi ɔloa naati ma.

² Ɔɔɔɗɗ GALAGI, ɛ ta-ɗoozunɛɛi zuwɔɔɔa,
 ɛ koozunɛ wolai vazaga,
 ta ɗoozunɛɛzu ɛ ɗaazu,
 eɗɛɔelei a ɗa ɗɛ la molo leve ziegi zu,
 ɓaa eɗɛɔelei koozunɛ wooi a ɗa ɗula la,
 ta ɗɛna kɔɔzoganii ɗaagɗɛa.

³ Eɗɛɔelei ɛ keɛni la názuɔɛ,
 siegi zu ɛ Madiyan nuiti kpɛɛni la,
 unbawului ɛ ɗɛni kulazu ga ɗa-nuḅuseiti,
 kpakɔi ɛ ɗɛni loɗazu la poluɔɛ,
 maanɔɗɗ nuiti ta-wulu buɗai,
 ɗa ɛ naati pɛ suɗaleɗaleni.

⁴ Mazɔɔɔ kɔɔɗɗ zavalagi nii pɛ pogi ɗɛa yesu zooi ɔa,
 ta ma lookɔba wolaiti ɗamai ɔogi ti ɔa,
 naati pɛ ta ɔu abuzogi ɗa,
 ga ti ɗɛ ga abui ɗɔnɔgi.

Doun zunu zɔɔɔga ade ɔɛ

⁵ Mazɔɔɔ doun zɔɔɔga ade ɔɛ,
 doun zunu veeɔɛ ade ɔɛ,
 toɗa masadai ɗɛ.

Toḡa loli ga Tεnεbo Nui Gola Uagai,
Zeeḡaaḡaa ḠALAGI, Ḡooḡo Kεεḡei, Ziilei Masagi.

⁶ Ná-masadai ḡoma ḡa wɔɔɔ,
é ziileigi zei, nii kpela ge la ba.

Toḡa zei Davide ná-masa kpɔkpɔgi ḡa, é masadai
ḡe.

Toḡa naa zei, é make ma ga soledai ta telebodai,
é zo niizu ma eyesu ḡo.

Wele naa ḡa Ḡooḡo ḠALAGI, Fai-Pε-Maliḡii a ke ná-
nεεβε wolai zu.

Tukpɔi loo vai Izilayele ma

⁷ Maliḡii kpɔe woga Zakɔbe mavofodaiti
daaloḡoma,
é loa Izilayele ma.

⁸ Nuḡuseiti pε kwεε faa ḡa ḡe su,
Efelayime nuḡuseiti ta Samali nuiti ti bosu ga wa-
sogi ta paḡai, ti ḡe ma:

⁹ «Bilikiiti ti loa,
ḡá tosu ga kɔtu zaḡaai,
sikɔmɔɔl guluiti ti leve ga,
ḡá ti maavalibo ga sεdele guluiti.»

¹⁰ Ḡooḡo ḠALAGI ḡa fɔnifaamai vea ti zili nui Lesin
ya,
é ti zili nuiti daaviliga ti ma.

¹¹ Siili nuiti ti folo ḡulazu vele
ta Filisiti nuiti ti folo liizu vele,
ta Izilayele zunuma ga ti-jiiga wolaiti.
Kεε naa la Maliḡii ná-ziḡaawanai bega pε,
zeei wuzegɛai ḡa ye de nɔ ḡo.

¹² Nuḡuseiti ti la ḡaleni ma,
ti va va Ḡooḡo ḠALAGI vɔ, nii é ḡeni ti loḡazu,

ti la ɣaavoteni Ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii ma.

¹³ Naa ɣa é ba, folo ɣila nɔ

Ɔooɔɔ GALAGI ɣa ma ungi ta ma wɔɔngiti teve
Izilayele va,

dɔɔi ɣaalaagi ta seeli kpaɣai.

¹⁴ Kɛwolai ta seizumaanɛgi, ma ungi ɣana,

GALA goo wo nui é zɛɛ ɣalagi wosu, ma wɔɔngi
ɣana.

¹⁵ Niima nuɓuseiti ta-lotuɔɔiti ta ti ɣakasu,

niiti ti vilesu totuɔɔiti polu, naati ti pele ɲɔi zeɣea.

¹⁶ Naa ɣa é ba, Maliɣii la yeezeɣega ta-nu niineiti
maazu,

é la ta-ɔodointi ta ta-ɔoanzaiti maawɔingaa,

mazɔɔɔ ti pɛ ta ga GALA gaazuluabalala nuiti, ti da
faa ɲɔi ɣɛ,

ti pɛ ti da ɣimalala vaiti kɛ.

Kɛɛ naa la Maliɣii ná-ziigaawanai bega pɛ,

zeei wuzɛɣeai ɣa yɛ de nɔ ɔɔ.

¹⁷ Mazɔɔɔ suɲɔi ɣa da galai wo eɣɛ abui,

é kpolo ɣaingiti ta ɣaingiti galazu,

toɣa da so dɔɔɔi zu wulu biiliiti ba.

Ma luului da le geezuɔɔ eɣɛ tɔngɔɔ fiɛi.

¹⁸ Ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii ná-ziigaawanai
zu,

zooi ɣa da ɣɛ abuzogi zu,

eɣɛ nuɓuseiti ti ga abui laamianigi.

Tanɔpɛ ge la seɲɔɔɔ maawɔingaaazu.

¹⁹ Ti da kpɛɔɔgi wo yeezazuɔɔ, pului ti ma nɔ,

ti da ɔɔɔɔ mi ɣɔɔɔɔɔɔ, kɛɛ ti la yiɣoa.

Ɛɛ ge da zeei ma zuai mi.

²⁰ Manasé da vala Efelayime va,

Efelayime balaa da vala Manasé va,

ti felegə pɛ ti ɗa li, ti loo Zuda ma.
 Kɛɛ naa la Maligii ná-ziiɗaawanai bega pɛ,
 zeei wuzegɛai ɗa yɛ de nɔ ɗɔ.

10

Niiti ti Maligii wanama vaiti kɛɛzu

¹ Nimizai ɗa naama lɔ sei nuiti bɛ, ti telebotala logi
 zeizu,

ta niiti ti deveiti feezu, niiti kpɔbi zɔlɔsu ti zu,

² ti pele leve bala nuiti tugɔ,

ti mina losu zɔlɔ tukpɔɗaalevezuɓɛ,

maanɔɗɔ nuiti ti nà-nuɓuseiti saama,

ti ta-ɗaamai ɗula ti ya.

Ti poanzaiti kɛ ga laamianigi,

ti loo podointi ma.

³ Leeni ɗa wa kɛ, potokula voloi a zeelina,

siegi zu wo ɗologolo zeelizu la, é zege ɗoozama?

Wa ɓize, wo li ɓɛ ɓɔ bɛ, é ɓa ɓɔ wo ɓa?

Wa wa-naavolo wolaiti dɔɔɗu mini?

⁴ Faa ɗili ge la ná wa kɛ,

kɛni wo ɓili kasɔi wu wa kasoɗa nuiti,

wo loo wa naati ti zaai.

Kɛɛ naa la Maligii ná-ziiɗaawanai bega pɛ,

zeei wuzegɛai ɗa yɛ de nɔ ɗɔ.

Asiili yooi lukpɔ vai

⁵ «Nimizai ɗa Asiili yooi ɓɛ, nà-ziiɗaawana ɓakɔi!

Tɔ ɗa é ga tukpɔi é zèa, nii nà ɗa nà-ziiɗaawanai lɛɛ
 la.

⁶ Nà tevesu zii laalɔɗoma nii é la GALA kwɛɛ,

gè lii la nuɓuseiti daalɔɗoma ti ziiɗaawanazu,

ga é lɔ faa zuɗologologi zu, é kɔɔzoganiiti so,

é ɗɔɗɔlo ti zu, egɛ palavalai é koi yɔɗɔzuɓeti.

⁷ Kεε zetaale Asiili yooi va γε gisieu la,
tofa gisieu no ga ε sugologolo,
ε ziiti ma moimoin suwugaaleve.

⁸ Mazoloo nii ga ε bosu:

«Nà-salavusu gundigiti ti la ga masagaa baa?

⁹ E la geni geeni gana, baa

Kalano taai va nono zoloo Kaalekemise ná-fai zu?

Gamate balaa nono zoloo Aalapade ná-fai zu,

Samali balaa nono zoloo Damase ná-fai zu.

¹⁰ Ni ge zooni ge yeevee zooiti ma,

ta-galagiti ti moinni ε leve Zeluzaleme geleiti ba ta
Samali geleiti,

¹¹ ge la Zeluzaleme ta ná-koofo ganigiti soga,
egvelei ge Samali ta ná-koofo ganigiti soni da?» »

¹² Siegi zu Maligii a ná-botii bena la Siyon
gizei ma ta Zeluzaleme, tofa wuzege niina Asiili
masagi laalofoma, naa ziilaave fai zu ga wasogi ta
gaazulei.

¹³ Mazoloo ε geni ma:

«Nii kpein ge keeni, nà-zobogi ga ge ti geeni la,
nà-gimalai zu, ta nà-kelegelegi.

Gè nuβuseiti ta-ḡwepelemaveti daavilini,

gè ta-naavoloiti kula ti ya,

ta ege subaa nui, ge masagiti kulani ta-ḡkpogiti ga.

¹⁴ Egvelei nu a da yeelo la wōni lafagi zu,

ge keeni gana, ge nuβuseiti ta-naavoloiti zee.

Uelei nu a da wōni fainti zee la, kelei wogai ti va,

ge ti pe zeevni eteai zu,

nu nōpe ge la geni ná, ε va ḡovegi niikpi,

baa ε va lakulugi laalao, baa ε va foe ve.»

¹⁵ Zoovei ga zoo nei ε waso naama nui ma,

nii é botii ǵeezu la ɓaa?

Sii ǵa zoo nɛi ɓaa, é gaazule ǵula naama nui ya,
nii é botii ǵeezu la?

Ƙeeɓe eǵe kpakɔi ǵa é zeǵe nui ɲiikpisu,

ƙeeɓe eǵe tukpɔi a ǵe naa wuzeǵezu, nii é la ga gului!

¹⁶ Naa ǵa é ba, Ƴooǵo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliǵii ǵa ta-
zalaɓusuiti undaavili niiti ti ɓakpaai.

Abui ǵa vaza ná-nu wolaiti saama, eǵe abuzogi.

¹⁷ Mazɔɔo Izilayele ná-wozakalagi ǵa ǵeezu eǵe
abui,

Izilayele ná-GALA Ƴadegai ǵe eǵe abuzogi,

nii é ɓaazu Asiili ná-ǵain guluɓi ta ná-kpolo
ǵaingiti galazu ga folo ǵila nɔ.

¹⁸ Toǵa ná-dɔɔi ta ná-gulu ɓelei ná-pagi ǵologolo
metu.

Ma yiǵɓilii ka ǵe de eǵe nu a ǵula seeɓe zu.

¹⁹ Gulu wolai a ye Asiili yooi ma ɔɔi zu maa ǵa ɓele
gola,

eyɛsu doungo ǵa zoo é tieǵi ǵaalu, é seɓe.

Izilayele nui mɔtaiti ti ye su vulua

²⁰ Naama volo ná, Izilayele nui mɔtaiti ta ye
vulua ta Zakɔɓe ná-nuɓusei mɔtaiti, ti la mɔ ǵalivaa
naa ma, nii é ǵeni ti loǵazu. Ƙele ta ɓoluzei ga
ladalai pɛ Ƴooǵo GALAGI ɓa, Izilayele ná-GALA
Ƴadegai.

²¹ Mɔta goi ǵa ǵale ma é ɓa, Zakɔɓe mavofodai
mɔtai ǵa ɓa Zeegaaɓaa ƳALAGI ɓo.

²² Mazɔɔo, ee, Izilayele, anɛɛ ni da-nuɓuseiti ta
mɔinzu, eǵeɓelei kpolodei ǵobawe ma ɲaǵaegi la,
mɔta go nɔ ǵa é ǵalesu ma ɓolu, mazɔɔo GALA ge
da-nuɓuseiti suwuǵaaleɓe vai levea, toǵa ɓaazu ga
telebodai eǵe zieɓe gola.

23 Mazɔɔ naama zuwuɔaaleve vai deveai ná, Gooɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii ɔa naa ba, é ɔa kɛ zooi zu.

24 Naa ɔa é ba, Gooɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɔaa: «Ee, ná-nuɔuseiti, wɔi wo zeini Siyɔn, à mina lua Siili nuiti ba! Ta wo loɔazu ga kpakɔi, ti ɔa ta-lukpɔi wuzeɔe wo maazu, velei Ezipete nuiti ti ɔeni kɛezu la.

25 Kɛɛ ná tago nɔ ve na, ná-ziimalevei zeɔe ga è laaloɔma, kɛɛ tɔun ná-ziigaawanai ɔa ɔaavote ti ma, nii a kɛ gè ti ɔoloɔlo.

26 Gooɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii ɔa ná-kpakɔi lɛezu ga, ga é Asiili loɔa la, eɔevelei é kɛɛni la Madiyan nuiti daaloɔma Wolɛbe vasai vɔ be. Toɔa ná-kpakɔi wuzeɔe kpoloɔei maazu, eɔevelei é kɛɛni la Ezipete yooi laaloɔma.

27 Naama volo ná, ná-kasɔi ɔa zeɔe è unma, ná-unbawului ɔula è ɔɔba. Unbawului naa ɔa ɔaleɔale, seizu ve dituɔma vaiti be.»

28 Tiya ɔana ti vaazu Ayate laaloɔma, ti leve Migilon, ti ta-ɔasɔiti ze Mikemase.

29 Ti leve pɛtugi zu, ti ɔe ma:

«Ade vu Geba!»

Nuiti ta luazu, ti ɔa bali Lama.

Nuiti ti ɔa vela Sayile ná-taazuve, Giɔbea.

30 Galime nuiti, à ɔaazudei vu.

Dama, Layise!

Maanoɔɔi ɔa è luɔɔ, Anatɔte!

31 Mademena ɔa velazu,

Gɛɔime nuiti ta loɔfuzu ɔaiziezu.

³² Za nɔ nu nɔi lopele βετα Nɔβε,
 é yeeβuunga, é va Siyɔn maalua, Zeluzaleme ɣizeɪ.

³³ Wελε, Ƴooɣɔ GALAGI, Fai-Pε-Maliɣii
 ɣa gulu beke pagɔiti tevezu ba ga ziiɣulagi.
 Gulu wola ɣaaɣoozagiti ti leveni ga,
 niiti ti wola ɣaaɣoozani, ti looni zooi ma.

³⁴ Toɣa dɔbo wolaiti toozu bu ga zooveɪ,
 Liβan ɣa nεεlezu Zobobe Nui luɣɔ.

11

Masagi ta masadai é vaazu

¹ Naa volu ma lobai ɣa vɔnɔ Izayi ma lɔkulugi va,
 ma zapeiti ma vɔnɔbai ɣa wuzeɣe.

² Ƴooɣɔ GALAGI ná-Zenvui ɣa ɣe ba,
 ɣimalai ta kelegelegi ma yenvui,
 deve wo fai ta fɔnifaamai ma yenvui,
 zenvui nii a Ƴooɣɔ GALAGI ɣwεε da, é lua ba.

³ Nεεβε vai ɣa ɣe ga é ɣolo Ƴooɣɔ GALAGI ve,
 é la tukpɔɣaalevea ga topolu,
 é la zaamazu vai ɣea ga ti ɣei.

⁴ Kele toɣa bala nuiti tukpɔɣaaleve ga telebodai,
 toɣa zaamazu logi wo ga sɔledai naati be, niiti
 maavaawo nu la ti ve zooi zu.

Daawooi ɣa ɣe eɣe kpakɔi, é da eteai loɣa la,
 daa viilei ɣa a ɣe faa nɔu ɣe nui vaazu la.

⁵ Telebodai ɣa ɣe saamaɔe ga saamaɣiligi,
 ladalai ɣe keelave ga saamaɣiligi.

⁶ Zuluβui ta baala zivoi ta ɣe zeizu ada ɣila,
 kɔii ta boli yivoi ta ɣe laazu ada ɣila.
 Nike yivoi ta zala yivoi ta ɣe laamiizu vɔɔma,
 zunu lounɣo goi da wele ti ma.

7 Nike zaai ta zuluḅu zaai ti-laamiizuve ḡa ḡe ga ada ḡila,
ti-ma yiḅoiti ti ḡa vee ada ḡila,
zalai ta niki, ta ḡe tufai nṵ miizu.

8 Niimiḅolegi ḡa ḡa ḡaḡo gozagi ná-zegēi laave.
Zunu loungo goi ḡa yeelo pēḡaali ma puuzuve.

9 Faa jṵu nṵpe, ḡaa faa zuḡologolo nṵpe ge la ḡea
GALA ná-gizei ma.

Mazṵḅṵ Ḡoḡḡ GALAGI ḡwēegai ḡa zooi laave,
eḡevelei ziei kpolodei ḡomaḅe zulaavegai da.

10 Naama volo ná, Izayi mavofodai ḡa lo eḡe poogi
nuḅuseiti be,
zii ḡiligiti pe ta ḡaavote toun ma.
Adaḅe ve a zei ná, naa ḡa volo ga GALA ná-lebiyai.

11 Naama volo ná, Maligii ḡa wuzeḡe mṵnṵ
ga é ná-nuḅusei mṵtaiti unṵṵṵ,
niiti ta Asiili yooi zu ta Ezipete yooi,
ta Patṵḅse, ta Etiyopi, ta Elame, ta Baḅilṵne,
ta Ḡamate, ta zie zaama yooiti ta kpolodei laave
yooiti.

12 Toḡa poogi le, é zii ḡiligi naati tene
ga Izilayeḅe nuiti ti zoni ga duṵiti,
toḡa ti ḡaale ba,
é Zuda nuiti kpṵba,
niiti ti vazani eteai ma zoko naanigṵi zu.

13 Naazu Efelayime ná-tolo ḡa be,
ta ḡaai ti su ta Zuda, naa ḡa jēle.
Efelayime la mṵ tolo ḡulaa ga Zuda,
Zuda la mṵ ḡea ga Efelayime zili nu.

14 Ta woola ma, ti loo Filisiti ḡizeiti ma folo liizu
velei,
ta li folo ḡulazu velei,

ti tevebai zu nuiti kəligiti kula ti ya.

Ta laale Edome ta Moabe nuiti bu,
ta ze Amən nuiti unda.

¹⁵ Gooḡo GALAGI ḡa Ezipete bolodei və.

Toḡa zeli lo zie wolai Efelate ma,
daa viile wolai zebai zu,
toḡa zie wolai naa vali su ma beke dafela,
savala ge la yega nu ḡoḡo, é bude ti maazu.

¹⁶ Pele ḡila ka ḡe ná ná-nubusei mətaiti be,
ta ye vulua Asiili yooi zu,
egəvelei é ḡeni la Izilaye le ve,
naama volo ná, é ḡeni leezu la,
é va zeḡe Ezipete yooi zu.

12

Mama fee vai

¹ Nubuse unmoḡaiti, wa ḡe ma, naama volo ná:

«Ee, Gooḡo GALAGI, ná è maamusezu!

Mazolə è yiḡaawanani mà,
kele da-yiḡaawanai zeḡea màazu, è gəanəneə.

² Wele GALAGI ka é ga kizo nui,

gè boḡo ḡaliva təun ma, gè la mə luazu.

Mazolə Gooḡo GALAGI, Gooḡo GALAGI ḡa é ga nə-
zobogi,

tə ḡa gè vaazu ma nə-guyeiti su,

toḡa ga Kizo Nui.»

³ Wa ziei zaḡa ga koozunəi kizo fai ma deungiti su.

⁴ Naama volo ná, wa ḡe ma:

«À Gooḡo GALAGI maamuse, à woḡula ma.

Ná-faa wolaiti é ti ḡeai, à ti le ga zii ḡiligiti,

à daasei golai ma vaa wo eḡe pe ma.

⁵ A guyei loo Gooḡo GALAGI lebi vai ma,

mazɔɔ é faa wolaiti kɛa.

A ti ɛ eteai zu ná pɛ!

⁶ A pile sɔɔ koozunɛɛi ɛɛ, Siyɔn veaiti!

A woogɔla ga koozunɛɛi,

mazɔɔ gola wɔɔɔvɛ wo zaama,

tɔungi é ga Izilayele ná-GALA Nadegai.»

GALA gooi é lo wɛɛn yooi zu nuɔusɛi zɔiti ba

13

Babilɔne yooi laalɔɔma

¹ Keela wooi é wosu é lo Babilɔne va, é ɔulani
kelɛma Amɔse ná-doun zunui Ezayi vɛ.

² A poogi lo gizei ma maa kala,

wo woogɔla ti ma ga kpeeɪ,

wo yee ɔɛ ti ma ta va, ti ɛ ga zou nuiti ta-vɛɛla
veleiti!

³ «Nà ya, gè nà-deveiti feeni naati zea ti ɔɔɔ veai
bè,

gè nà-salavusu ɔɛzɛiti tolini,

ti wanaɔɔla nà-ziiɔaawanai zu,

niiti ti ɔoozunɛɛzu nà-pile sɔɔ fai zu.»

⁴ Bɛɛɛi lugi ɔa gizeiti ma,

ɛɛ nuɔusɛiti ti wola mɔindai.

Nu ɔa masadaiti sɔngɔ wooi mɛnisu,

zii ɔiligiti ti ɔaɛɛɛi ba.

Ɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii ɔa ná-salavusuiti
ɔɛɛzu

ti vaazu kɔɔi ɔɔzu.

⁵ Ta vaazu, ti zeɔe zɔoi ta zu ɔoozama, zɔoi ɔomavɛ,

Ɔɔɔɔ GALAGI ta ná-kɔɔɔ zɔɔlaiti,

é vaazu ti zegezu ná-ziiḡaawanai zu,
ga ti eteai pe koloḡolo.

⁶ A kidaavili kpeeí loona deḡemu,
mazóló Ḡoḡḡ GALAGI ná-foloi wola maaḡuḡaa,
toḡa vaazu eḡe faa zuḡoloḡologi,
tokoleveai GALA Zebei-Pe-Maliḡii ve.

⁷ Naa ḡa é ba, eḡe pe zeezu ḡa ḡóló,
zunuiti pe iḡo ge leve.

⁸ Dualuagi ḡa ti zo, kidaaviligi ḡe ti ma,
taḡai ti zo, eḡe anzanui é doun zóló koozuwanai
zu.

Ti da wele ḡoḡḡ va ga dualuagi ti ḡilagilagi,
ti-ḡaazuve maavooloi.

⁹ Wele ba é vaazu, Ḡoḡḡ GALAGI ná-foloi,
maawóinḡaalala voloi, ziiḡula foloi, ziiḡaawana
wolai ma voloi,
é eteai ḡeezu ga tevebai zu,
é kotoba nuiti ma zuwu ḡaaleve.

¹⁰ Mazóló somideḡaiti ti geególógi zu
ta ti-ma ḡulugiti ti la mḡ voloa,
foloi ḡa ḡidi, a wuzegena nḡ feya,
alugi la mḡ ná-wozakalagi vea.

¹¹ «Nà eteai zala ná-faa ḡoi vaa zu,
ḡe faa ḡou ḡe nuiti sala faaḡaaza golai vaa zu.
Ḡe waso nuiti ta-wasogi ḡe,
ḡe nu vaa nuiti ta-ḡaazuleei maayei.

¹² Nà nuḡusei ḡaa vai baa eḡe zanu kitei,
ti vetesu ḡa baa é leve zanugi va, é Wofiil yooi zu.

¹³ Naa ḡa é ba, nà geególógi ḡiikpi,
zooi tei ka ḡali ma wuulaagiti ga
Ḡoḡḡ GALAGI ná-ziiḡulagi zu, Fai-Pe-Maliḡii,

yeei ná-ziiḡaawana wolai lokolevezu la.»

¹⁴ Nuiti ta ḡe eḡe dopa zaaiti ti ti ḡaaluaai,
ḡaa baalagiti nu la welezu ma, é va ti ḡaale ba,
eḡe ka ḡaavote ná-nuḡuseiti ma,
eḡe ge vela, é li ná-zou zu.

¹⁵ Niiti nḡpe ta ḡomi ga tiye, ta ti wḡ ga meḡinti,
niiti nḡpe ta ti zo, naati ta loo bu ga boḡa zḡkpḡi.

¹⁶ Ta ti-loungoiti ka, ti ḡa ti leḡve ti ḡaazu,
ti ta-veḡiti buuvoo,
ti vile ti-anzaiti polu.

¹⁷ «Mazḡḡḡ ná Meḡe nuiti buzeḡezu ti laalḡḡma,
niiti ti ḡeḡe la walii va,
ti la wḡinni ga zanugi.

¹⁸ Ta buzeḡe niineḡiti too bu ga ta-meḡinti,
ti la doun ḡe maawḡiḡaa,
dounḡ maawḡin la ti zoga.»

¹⁹ Baḡilḡe, masadaiti ta-maaḡili zḡḡa vaḡḡi,
yḡḡḡi é Baḡilḡe nuiti kḡbu, ti ḡaḡai ḡulazu la,
toḡa ḡe eḡe Sḡḡme ta Gomḡḡ, niiti GALA ge ti
lokani.

²⁰ Mazḡḡḡ nu la mḡ zeida Baḡilḡe eyesu pe,
sulaa la mḡ vega ga nuḡuse eyesu pe, yeeḡḡḡalaiti
pe su.

Anḡe teḡeteḡe nuiti ti la mḡ ta-zeḡe ḡota loga ná,
togani make nu nḡpe ge la ná ḡea ga looḡosu.

²¹ Dḡḡḡ ḡaleiti ta ná ḡe ga veḡzuve,
buungiti ti ma veḡiti buulaave.
Saa wḡnigiti ta ná laave,
dḡḡḡ woliiti ti ḡa ḡaḡo ná.

²² Dḡḡḡ zuaiti ta ḡe zikḡzu taai ma veḡe wolaiti bu,

koveiti ti gɛ ma masa pɛɛiti bu.
 Ná-yeeɖɛɖalɛi vaa vai maaɖuɖaa,
 Baɓilɔne ná-foloi naati maa la mɔ ɖoozani.

14

Izilayele vuu vai su volu

¹ Mazɔɔɔ Ɔooɖɔ GALAGI ɖa Zakɔbe mavofodai
 maawɔɔɔɖa,
 toɖa yiimazeɖe volu ga Izilayele.
 E ti zeɪ veɪe ɖeɪe volu ta-yooi zu,
 seɖeseizuiti ta vu ti ma,
 ta ɖili Zakɔbe ná-pɛɛyeɖeɪ va.
² Nuɖuseɪti ti ga weɪinti,
 ta Izilayele ɖaizie, ti lii la ná-zooi zu.
 Ɔooɖɔ GALAGI ná-zooi naa zu,
 Izilayele ɖa ti zo miná ga nɔnɔ,
 eɖe duɔiti, zunuiti ta anzanuiti.
 Toɖa naati ke ga kasooɖa nuiti,
 niiti ti tɔun keɛni ga kasooɖa nui.
 Toɖa ɖe ga ti-maliɖii, é zeɪ ti unda.

Baɓilɔne masagi ɖwesuve

³ Izilayele, voloi Ɔooɖɔ GALAGI dooɖooɖi veezu la è
 ve,
 ɖa-ɖɔɔiti ta ɖa-yiizoolɛiti poluma,
 duɔla ɖaaɖaagi vɔluma é laani è ma,
⁴ ɖa ɲeeɖulasu wuyei nii loo Baɓilɔne masagi ma,
 ɖa ɖe ma:
 «Naa ɖeeve ɖale, deɖemu?
 Nu ɖɔɔ nui la mɔ ná!
 Nu ɖɔɔ vai beɖa!
⁵ Ɔooɖɔ GALAGI faa ɲu ɖe nuiti ta-ɖakɔi ɖaleɖalea,
 ta seiunga nui ná-tukpɔi.

⁶ Zai ná-ziiḡologologi zu, é ḡeni nuḡuseiti doḡazu ga
kpakɔi,

dooḡo ge la ba,

ná-ziiḡaawanai zu, é ḡeni faa laazu ziiti ma,
kele toun ka za ti vilegai polu, dooḡo ge la ba.

⁷ Eteai pe ka niina dooḡogi ta ziiḡigi zu,
ta na koozunε wuyeiti toozu.

⁸ Gului daa ga sipeḡgi, naati koozunεεβε, too vai zu
bu,

Liḡan zεdele guluiti ta ḡεεzu ma:

«Kaipa è looni bu,

nu la mɔ lεεzu, é va gi vo.»

⁹ ḡovealaazu eteai é buu vele, é balia ḡa-vaa zu,
é va è laaḡomi, ḡa zeelina.

Ti ḡoveiti maaloḡa ḡa-vaa zu, etea lotuḡiti pe.

Ti etea masagiti pe buzeḡea ta-ḡokpogiti ga.

¹⁰ Ti pe ta ḡε è vo, ti ḡe è ma:

«Da balaagi, zeβε la è ya, eḡevelei gi la,

è ḡea ga gi ḡevele!»

¹¹ Da-wasogi è vobega, è yei ḡovealaazu
ḡa-o, ḡa-ḡoni gooiti-yo.

E-laama anii ḡea ga koegiti,

ta kpeinḡaḡagiti ti ḡe ga ḡa-veεmazeḡei.

¹² E loove ḡale! E zeḡe geegḡlogi zu,

somideḡai é volo zu, geelaalaosu loun zunui!

Da ḡaa, è viliga ya zooi ma,

ḡei è ḡea vɔnisu zii ḡiligiti ma!

¹³ E ḡeni bosu è-yiimave ga:

«Nà lεεzu geegḡlogi zu,

nà nà-masa kpokpogi vile GALA ná-somideḡaiti
zeemaazuve,

nà zei gizei naa ma,

ve galagiti ta ḡa ta-ḡaalebai wo ná,

lɛkpɛmavɛ nu ɔvɛzuvɛ bogi zu.

14 Nà lɛɛzu tonaɓiingiti zeemaazuɛ,
nà ɔɛ ga GALA kɛvele, nii é Anii-Pɛ-Unda.⟩

15 Kɛɛ è loa bu, GALA ge è laaviligɛ,
è yei ɔvɛalaazu zeɛɛzaɔɔai ɓomavɛ.

16 Niiti ti è ɔaazu, ta ɔaazulosu è va, ti ɔa è zumɔ:
⟨Zunui tɛi nɔ zooi ɔɛni ɓalizu ná-faa zu,
é ɔa masadaiti sasubali?⟩

17 E ɔɛni eteai zuwosu, é ɔa kɛ ga tevebai,
è ɔa taa wolaiti golo,
è la ɔɛni yeebesu ná-kasoɔa nuiti ba pɛ, ti va li ta-
nuiti pɔ.⟩

18 «Zii ɔiligiti ta-masagiti pɛ, ungo, ti pɛ,
unfemai ɔa ti vɛ, ti ɔa looɔo,
ti ɔilagilagi pɛ ta-ɔabaiti su.

19 Kɛɛ ɔɔun ɔa, è maagɔozani ɔa-ɔabai va,
è vili ya, eɔɛ doin saai é va zɔɔɔ, nu luazu ba,
eɔɛ poomaiti ti ɔɔdaaleveai ga ɓoɔa zɔkpɔi
ti ti laaviligai kɔtu yeɛɛiti su,
ti ɔa ɔɔɔɔlo ti-ma voomaiti ma.

20 E la ɓoɔa ti va, wo ɔɛ kaba ɔila su,
mazɔɔɔ è ɔa-yooi ɔolooɔoloni,
è ɔa-nubuseiti undaavilini.
Nama vuu vofodai laasei ge la woga eyɛsu pɛ!

21 A ná-doun zunuiti undaavili fai ɔɛvele ɓɛɛɛ,
ti-ɔɛni ta-nama vuu vai maavele ma,
ti va wuzɛɛ yeeta, ti va eteai zo,
ti va eteai zulaave ga ta-laa wolaiti.⟩

22 «Nà wuzɛɛzu Baɓilɔne nuiti daaloɔɔma,»
Gooɔo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɔana.

«Nà Babilōne laaseigi bale eteai zu, ta kɔŋɔ vogi, ta mavofodaiti,»

Ɔɔɔŋɔ GALAGI wooi ɔana.

²³ «Nà naa ɔɛ ga zeliŋoiti puuzuwe, we palavalai ná, nà kpale ga faa zuŋologolo kpalegi,»

Ɔɔɔŋɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliŋii wooi ɔana.

Asiili yooi laalɔŋma

²⁴ Ɔɔɔŋɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliŋii ɔonani, é ɔɛ ma:

«Nà ma ɔonai wosu, nii é kisu, daa ɔa zeeli, nii gè deveni, naa ɔa ɔɛ nɔ.

²⁵ Nà Asiili ná-zobogi zuŋologolo nà-zooi zu, nà ɔɔŋɔ ma nà-gizeiti ma.

Unbawului é daai ti unma, nà naa zege ti unma, kasɔi é daai ti unma, nà naa zege ti unma.»

²⁶ Deve ɔaabelagi ɔana,

Ɔɔɔŋɔ GALAGI seɔeai eteai pɛ daalɔŋma, kpaazaɔai ɔana é bosu zii ɔiligiti pɛ ma.

²⁷ Ɔɔɔŋɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliŋii deve ɔaabelagi tona seɔea,

ɓɛ ɔa a suŋologolo?

E yeewuzegɛa, ɓɛ ɔa a gaagale ma?

Filisiti yooi laalɔŋma

²⁸ Kpaazaɔai é woni, masagi Aɔaze zaa ɔonagi.

²⁹ «Filisiti yooi pɛ, à mina ɔoozune

ga kpakɔi wo ɔɛni loɔazu la é ɔaleɔalea!

Mazɔɔɔ kaali ma zape zu ɔa pɛɛɔaalii ɔulazu ná, é ɔɛ ga kaali ɔɔi.

³⁰ Bala nuiti nuɓuseiti saama, ta ɔonɔgi zɔɔɔ,

maawɔin nuiti kpein ta ɔɛ dooɔogi zu ziileigi zu.

Kele ɔa ya, Filisiti yooi, nà ɔa-nuɓuseiti paa ga pului,

ta niiti ta ye ná, naati suwugaa gá leve.

³¹ Ee, sigfidave, góló wo!

Ee, taa wolai, kpeeí loo!

Filisiti yooi pé ge níikpi.

Mazóló duulu zébe gola gá vaazu,

é zéje lekpehave nu góvèzuve,

nu nòpé ge la kulazu ba, é lí ye.»

³² Googáavotegi égele gá ada fe Filisiti nuiti ta-
geelaiti zea?

Góogó GALAGI Siyón loni.

Niiti tí ga bóogómaayi nuiti ná-nubuseiti su,

naati ta lóogúzu zóló ná.

15

Moabe yooi laalóoma

¹ Keela wooi é wosu é lo Moabe va.

Ungo, kpidi gíla nó é gologoloni!

Aal-Moabe jéeleni.

Ungo, kpidi gíla nó é gologoloni!

Kiil-Moabe jéeleni.

² Díbon nubuseiti ta lézu ta-zalaḡa ḡulazuveti,

ta-zalaḡa ḡula adaveti, nii a ké tí saa wóló wo.

Moabe gá bainsu Nebo ma ta Medeba.

Ungiti pé kpuyegé,

tí-béleiti pé bogé.

³ Peleiti su taazuve, saa wóló wo seḡei gá tí ḡóba.

Fiile zosuveti péle ḡomaveti ta gaaleba wosuveti,

ése pé ka kpalagi wosu, gaazudéi dá vu gola.

⁴ Nuiti ta kpeeí loozu Ḡésebon ta Eleyalé,

nu gá tí-wooi ménisu Yaḡase zólí.

Naa ɔa é ba, Moaʔe zalavusuiti ɔalaa ta kpeeɪ
loozu,

ti pɛ ti zasu ɔa ɔalizu.

⁵ Nà kpɔbai maalolisu Moaʔe vɛ,
ná-nuiti ta vɛlazu, ti ɔa loɔɔu Sowaal, eyɛsu
Egelate-Selisia.

Ta lɛɛzu ga kpeeɪ loa Luɔite nu lɛɛzuvɛ.

Ta kidaavili kpee wolai loozu ɔɔɔnayime pelei zu.

⁶ Nimelime ziezizɛ bosuvɛ ɔaavalaga ba,
tufai vɔa ná, tufa wundui ɔololoɔlo,
tufa lenugi jɛɛɛa ná.

⁷ Naa ɔa é ba nuiti ta ti-yeaɔligiti seɔɔezu nii yɛgai
ti yea,

ti naati seɔɔe niiti ti ti makɛni,

ti li ga tiye sɔle guluiti ma ɔɔtudeɪ voluvɛ.

⁸ Mazɔɔɔ zɔngɔ wooi latini Moaʔe yooi ma,
ɔɔɔ wooiti ta mɛnisu Egelayime,
ɔɔɔ wooiti ta zeelizu Beel-Elime.

⁹ Dimon ɔɛi ɔa ɔɔi ga jamaɪ.

«Nà maanɔɔɔ ɔɔligaa levesu mɔnɔ Dimon ma,
zala ɔila ka laale Moaʔe nu vuluiti bu,
ta pela nuiti ti yɛsu zooi ɔa.»

16

¹ A zou ɔundigɔi ná-baala zivoiti teve,

é loozei Sela tevebai vɔ pelei,

ti ve Zuda masagi ya Siyɔn gizei ma.

² Moaʔe anzanuiti ta loni zizɛ wolai Aalanɔn
maalevesuvɛ,

ɛɔɛ wɔniiti ti vɛlazu,

ti vazagai ti ma laɔagi va.

³ Moaʔe nuiti ti ɔɛ ma:

«Tɛnɛgi wo ga giye, faa ɔila deve!

Foloi ɔa gaalɔna, ɔa-niinigi vɛɛ gi ma eɔe kpidii.
 Gá-ɔɔvelaiti dɔɔɔ, mina pela nui yaava!
 4 Moaɔe ɔɔvelaiti ti zeezeibu zɔɔɔ è vɔ be!
 Gɛ ga ti-lɔɔɔfuzu faa zuɔɔɔɔɔɔ nui va.»

Mazɔɔɔ, wɔinzeɔɔmai ɔa ɔe yeeta,
 toosu vai ɔa ɔesu,
 zɔi é toomai ɔɛɛzu,
 toɔa ɔɛɛɛ, é ɔula zɔoi va.

5 Masagi ta ɔa zei Davide ná-masadaɔi unda.
 Ná-masa kpɔkpɔgi ɔa ɔaana, é lebi,
 mazɔɔɔ toɔa masadaɔi ɔe nuɔɔɔɔɔi unda ga
 nuɔɔɔɔɔɔɔ ta woɔɔɔɔɔɔɔɔ.
 Toɔa vɛɛ sɔle fai vɔlu,
 suvɛɛ telebodaɔi ɔɛɛzu.

6 Gi Moaɔe ná-wasogi ma woo mɛnini,
 wasogi datevɛgai,
 ná-gaazumaanɛɛi ta ná-wasogi,
 ná-ziiɔaawanai ta koozu ɔɔiɛ wafuungiti.

7 Tama Moaɔe nuiti ta kpee loo
 naama vaiti su Moaɔe yooi ti sɔɔɔ su.
 Ti pɛ ta zɔngɔ, ti kpalagi wo, ti laavɔ,
 mazɔɔɔ leezɛn vɔɔi ma ɔuungi é ɔɛni ɔɛɛzu Kiil-
 Galezete, naa la mɔ ɔɛa.

8 Gɛɛɔɔn lɔɔɔiti ti vɔa,
 zou ɔundigɔiti ti Siɔima leezɛn ɔeleiti ma lɔkulgiti
 kologologa,
 ti zuvieni Yazɛɛl,
 ti zeeli tevɛbai zu, ti vaza ná,
 ma pɔnɔbaiti ti vaza poun Kpoloɔɔ Wanai
 vɔluvelei.

9 Naa ɔa é ba, ná wɔɔɔzu Siɔima ná-leezɛn ɔelei ma

egɛvelei Yazɛɛl wɔɔɔzu ma la.

Nà wo yɛɛzu ga gàazudɛi, Gɛɛɛɛɛɛ ta Eleyalɛ,
mazɔɔɔ kɔɔɔɔ beei zolooga wa-leezɛin ziga vai ma
ta ma waa gɔla vai.

¹⁰ Koozunɛɛi ta undaanɛɛi gɔlaa gulu belei va,
leezɛn belei zu, guye la mɔ loozu, koozunɛɛ la ná.
Leezɛin ziga nuiti ti la mɔ tatisu kɔɔɔi zu.
Gɛ koozunɛ bain gooiti kwɛtevea.

¹¹ Naa gɔ é ba, sàsɔ gɔ balizu Moaɛ ná-faa zu egɛ
kɔnigi,
zɔi dɔ gala Kiil-Gɛɛɛɛ ná-faa zu.

¹² Moaɛ nuiti pɛɛɛ, ti ɔɔɔɔ ɔɔɔɔ zalaɔa gɔla
adavɛti,
ti dɔ li ta-ɔɔɔɔ gani pɛɛi wu,
ti va ta-ɔɔɔɔ ganigiti fali,
kɛɛ ti la ani nɔpɛ sɔɔɔsu.

¹³ Wooiti kana Gɔɔɔɔ GALAGI ti woni kaite
Moaɛ ná-faa zu.

¹⁴ Za, Gɔɔɔɔ GALAGI wooi gɔ é ga nii:
«Aisa kona savagɔ ga daaɔa nɔ kpein,
egɛvelei botigɛ nui zala gɔnagi gɔalusu da,
Moaɛ yooi ná-lebiyai gɔ gɛ ga baagɔlamai.
Anɛɛ ni ná-nuɔusei mɔinɔɛ gola,
nii goi a yɛ ná, é la gɛa ga ani nɔpɛ, gaa nɔpɛ ge la
gɛa ba.»

17

Damase ta Izilayɛ masadaiti toobu vai

¹ Keela wooi é wosu é lo Damase va:

«Wɛɛ nágo vɛ na,
Damase la mɔ gɔaluga ga taa wolai ta,
ma bulukpulugi nɔ gɔ a gɛ vuuni.

² Kεlei ɔa wosu Alowεel laa wolaiti ba,
ti ve toganiiti zea, ti ná ɔe ga vεεzu,
nu nɔpe ge ti ɔɔba ná.

³ Efelayime zidɔgi ɔa neεε naazu,
masada la mɔ ɔea Damase,
Siili nui mɔtai ta ɔe ga Izilayeεle nuiti kevele,»
Gɔɔɔ GALAGI, Fai-Pε-Maliɔii wooi ɔana.

⁴ «Naama volo ná, Izilayeεle zunεgi maa ɔa vεε,
kɔɔgi ɔa ɔula ma, é ɔana.

⁵ Toɔa ɔe eɔe siεgi zu nu molo levezuve la,
molo leve nuiti yeelokoi zulaavesu la ga ma ɔɔpɔgi,
eɔe nu a ɔe ma ɔɔpɔgiti gaaleεzu ba Lefayime vetugi
zu.

⁶ Izilayeεle mɔta goi nɔ ɔa
a ye ná é va ɔula,
eɔe nu ɔa wolive wului ɔaalɔa,
felegɔ baa savagɔ nɔ ye ungave geezu munu,
naanigɔ baa dɔɔlugɔ ye ma bekegi va, nii gwaai,»
Gɔɔɔ GALAGI wooi ɔana, Izilayeεle ná-GALAGI.

⁷ Naama volo ná, nui ɔa ɔaavote, é ɔaazulo Kpeε
Nui va, toɔa ɔaazuwuzegε, é to GALA ba, Izilayeεle
ná-GALA Nadagai.

⁸ E la mɔ ɔaazuloga zalaɔa ɔulazuveti ba niiti é ti
ɔeteni ga yeeiti. E la mɔ wεlea kɔɔɔ ganigiti gaazu,
niiti zeeiti ti ti ɔeteni, baa sale wuluiti ta ansanse
gala anɔakaiti.

⁹ Naama volo ná, Izilayeεle ná-taa wolaiti siɔgi
ma, kelei ɔa wo ti va, eɔevelei Geve nuiti ta Amool
nuiti ti ɔeleni la ta-laa wolaiti ba, siεgi zu Izilayeεle
nuiti ti ta-yooiti soni da. Ti zunakai ɔa ye.

¹⁰ Mazɔɔ Izilayeεle, è yeemani è Gizo GALAGI ma,
è la ɔizeni ɔa-zobogi ma Vasai zu.

Naa ɔa é kɛɛni è kpele vagɔiti daani gala kiligiti be,
è ani ɔae ɔiligiti faza ná.

¹¹ Foloi è ti ziinni da, siinziin ganigiti ti vɔnɔni,
poluma sobui, ɔa-ani zuwui vuani.
Kɛɛ molo leve ziegi zu, ani nɔpɛ ge la ɔɛni ná,
faa ɔɔi ma zale la mɔ ná.

¹² Ee, nuɔuse vɛbɛi zɔngɔ wooi,
ti zɔɔɛzu eɔe kpolodɛi zɔngɔ wooi!
Zii ɔiligiti sɔngɔ wooi,
eɔe zie wolaiti sulu gooti!

¹³ Zii ɔiligiti sɔngɔ wooi ɔɛɛɛ eɔe zie wolaiti sɔngɔ
wooti.

Ɔɔɔɔ GALAGI ɔaazaɔani ti ma,
ti vɛla, ti li ɔoozama.
Ti vazani eɔe kpaku vɔɔ goiti,
fiilei ti yeɛɛzu gizeiti maazuɛ,
eɔe fuɔiligi tɔngɔɔ fiilei seɔɛzu fiile wolai luɔɔ.

¹⁴ Kpɔkɔi a ɔɛna zeelia, dualuagi vɛ ná,
aisa sobui, ani nɔpɛ ge la mɔ ná!
Uele ɔana é ɔɛɛzu la ga naati
niiti ti loozu ade ma,
ungo, toɔa ɔe ɔana nɔ ga naati
niiti ti vaazu ti de-ɔɔligiti kula de ya.

18

Nii é losu Etiyopi yooi va

¹ Maanɔɔ ɔa zooi naa vɛ, vɛ aniiti kove tugi ɔulazu
ná,

Etiyopi dɛ wolai voluɛ,

² dɛi è keelaiti tevesu kpolodɛi ɔa, ti ga è-ɔaazuɛ,
ti ɔa zie zieiti ga ɔatoi zu kpɛɛai ga tɛmɛi!

Keelaiti ti zuvilaai,

à li ziiti pə bε, ti ɣoozaai, ti volozu,
wo li nuβuseiti pə bε, niiti duai wosu ti va eteai zu
ná pε,

zii naa zobo golai bε, é ɣɔɣɔlo ti pε ma,
nii zie wolaiti ti ná-zooi zaamavε.

³ Wo pε, etea veaiti,
wɔi wo zeini eteai zu,
wa wele poogi va,
é losu gizeiti maazu,
siegi zu puuugi vεεzu la,
wa woilo ma ga pagɔ.

⁴ Mazɔɔɔ Ɔɔoɣɔ GALAGI wooi ɣaa mà:
«Nà zeizu kpε, gè ɖa wele, gè ye sèizuvε,
eɣε diegi é foloi ma wozakalagi zu, é nu
ɣaazuɔɔizu,
eɣε tonaβiingi kpεtai ga nɔɖagi
molo leve liegi zu.»

⁵ Aisa teve foloi, siegi zu pua vai besu la,
siegi zu ma vua ɣεεzu la ga ma ɣɔpɔgi, naa ɔɔi,
toɣa ma bekegiti teve ba ga kpelegai,
é kula ná, é ma bekegiti gaaleve.

⁶ Ta ɣele ti pε ba vɔɔma,
ti ɣε ga gize zu wɔniiti daamianigi, ta dɔɔɔ zuaiti.
Duaiti ta ti-laɣagiti to ti zu foɣoi,
dɔɔɔ zuaiti pε ta va, ti samai ɣε ná.

⁷ Naama volo ná, vεεaniiti ta va Ɔɔoɣɔ GALAGI vɔ,
Fai-Pε-Maliɣii,
naama nuβuseiti zea, ti ɣoozaai, ti volozu,
nuβusei naati duai wosu ti va eteai zu ná pε,
zii naa zobo golai bε, é ɣɔɣɔlo ti pε ma,
nii zie wolaiti ti ná-zooi zaamavε.
Ta va ga vεεanii naati Siyɔn gizei ma,
vε Ɔɔoɣɔ GALAGI, Fai-Pε-Maliɣii zeini ná.

19

Ezipete yooi laalɔɔma

¹ Keela wooi é wosu é lo Ezipete va.

Wɛɛ Ɔɔɔɔ GALAGI va, é tonaɔiingi zu,
é vaazu ga gaazuvilei Ezipete yooi zu.

Ezipete ná-zɛɛ ɔalagiti ti ɔɛa unga wuulee tuɔɔ,
Ezipete nuiti iɔɔ ge levea.

² Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛ ma:

«Nà Ezipete nuiti daavilisu ɔɔɔɔ ma, ti ɔilagilagi pɛ,
eyɛsu ti laale ɔɔɔɔ wu,
nuiti ti wuzɛɔ ɔɔɔɔ laalɔɔma,
taa wolaiti ti wuzɛɔ ɔɔɔɔ laalɔɔma,
masadaiti ti wuzɛɔ ɔɔɔɔ laalɔɔma.

³ Ezipete nuiti tɔungi ɔa zeɔ ma,
nà ti-yeavaiti supu.

Naazu ta li, ti ɔa ta-zoɔɔiti gaazaɔa,
ta ta-yɛɛ ɔalagiti, ta ɔɔvɛ laawooleve nuiti,
ta niiti ɔɔvɛiti ti velela vele vaiti bosu ti ma.

⁴ Nà Ezipete yooi lɔ kundiɔi yeezu, nii ná-fai ɔaai,
masa ɔɔi ɔa zeɔ ti unda,»

Maligii wooi ɔana, Ɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii.

⁵ «Kpolodei ɔa vɔ su,
ziɛ wolai ɔa vɔ, fuɔiligi ɔula daazuve.

⁶ Ziɛ yei veleiti ti ti laai, ti-ɔugi ɔa ɔula.
Ziɛ wolai Nile ma bekegiti maa ɔa vele, ti ɔa vɔ.
Seeligiti ta tɛmuiti ta voolo.

⁷ Tufai pɛ é ziɛ wolai Nile ɔɔmave ta toolave,
ta tii ɔɛɛ lɔɔɔi pɛ ziɛ wolai Nile kɔɔzu, ta vɔ,
ɔilei ti yeve, ani nɔpɛ ge la yeɔa ná.

⁸ Ziɛ ɔɛɛ nuiti ta ɔɛ ɔalasu, ti ɔa ɔɛ su vɔlɔvɔlɔ,
ta niiti pɛ ti ɔɛni kalagi vilisu ziɛ wolai Nile wu,
ta niiti ti ɔɛni tumɔi vilisu ziei ɔa,

ti maa ɟa wɔin gola.

⁹ Niiti ti botii ɟɛɛzu ga gezei,
niiti ti geze ɟitei vɛɛzu, ti pɛ ta unfe.

¹⁰ Zooi zu zeɟe vɛɛ nuiti pɛ ta vala zebei ma,
sala zeɟe wotiɟe nuiti pɛ iɲo ka leve.»

¹¹ Taa wolai Soan ma ɟundiɟiiti ti ɟɛa ga ɟimalala
nuiti,

Falaɟon ná-ɟima nuiti ti ɟeni tɛnɛsu,
ti ɟɛa ga ɟimalala nuiti.

Wa zoo ɟale ɟɛɛzu Falaɟon ma:

«Nà ga ɟima nu,
gè ɟe ga masa pɔɔiti ta-ɟaladopoi gila?»

¹² Falaɟon, da-ɟima nuiti ta mini?

Ti ɟi fee lɛɛ è vɛ deɟɛmu, ti naa lɛ ga de,

nii ɢooɟo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɟii deveai Ezipete
laaloɟoma.

¹³ Soan ɟundiɟiiti titige,

Mɛmefise ɟundiɟiiti ta kibalamayai zu.

Zou ɟundiɟii naati ka ti Ezipete yooi ɟakasu.

¹⁴ ɢooɟo GALAGI gaazulati zɛnvui yeivɛ ti ma,

ti Ezipete nuiti kaka ti-ɟɛɛ vaiti pɛ su,
eɟe dɔɔzo nui é ɔɔɟo ɟakasu ná-unpiligi zu.

¹⁵ E zo maazu é yei bu,

nu nɔpɛ ge la mɔ faa ɟɛa Ezipete ma vaa ma,
anɛɛ dɔɔ laagi ɔaa seeli kpaɟai.

Ezipete yooi lati fai GALA ma

¹⁶ Naama volo ná, Ezipete nuiti ta ɟe eɟe an-
zanui zebe la ba, ti zasu ɟa ɔali, ti lua, siɛgi zu
ɢooɟo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɟii yeei wuzɛɟezu la ti
laaloɟoma.

¹⁷ Zuda yooi ḡa ḡe Ezipete yooi ve ga maalua anii. Zuda laaseigi a wona feya gaazu, keni é lua, tōzei devei va Ḡoḡḡ GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii bogai daalḡma.

¹⁸ Naama volo ná, taa wola lōlugō ḡa ḡe Ezipete yooi zu, ve nuiti ta ḡe bōezu ná ga Ebulu wooi, ti da minazegē ná ga ta ga Ḡoḡḡ GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii nōnōiti. Ma taa gila daasei ka ḡe ga: «Foloi Ná-Taai».

¹⁹ Naama volo ná, zalaḡa ḡulazuve ḡa lo Ḡoḡḡ GALAGI ve Ezipete yooi zaamave, kizesu ḡōtui lo be Ezipete yooi ma ḡwepelemave.

²⁰ Ta ḡe ga poogi ta zeeleiti Ḡoḡḡ GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii ve Ezipete yooi zu. Siēgi zu Ezipete nuiti ta woḡḡulana la Ḡoḡḡ GALAGI ma ga é ti unḡō, ti ḡula ti zili nuiti zea, toḡa kizo nui leve ti ma, nii a ti maalobo, é ti unḡō.

²¹ Ḡoḡḡ GALAGI ḡa ḡula keḡema Ezipete nuiti be. Ezipete nuiti ta Ḡoḡḡ GALAGI ḡwee naama volo ná. Ta debi ga zalaḡaiti naa veē vebēaniiti ba, ti da minazegegiti bo be, ti da ti laazeeli.

²² Ḡoḡḡ GALAGI ḡa Ezipete nuiti doḡa, é ti valo, tiya bōḡi ta ḡale ma Ḡoḡḡ GALAGI vō. Toḡa ti woḡḡaavote, é ti valo.

²³ Naama volo ná, pelei ḡa ḡe Ezipete yooi zu, é li Asiili yooi zu. Asiili nuiti ti da li Ezipete, ta Ezipete nuiti ti da li Asiili yooi zu. Ezipete nuiti ta Asiili nuiti ta da nōkō Ḡoḡḡ GALAGI ve vōma.

²⁴ Naama volo ná, Izilayeḡe ḡa ḡe ga zooi zavasiēi, ta Ezipete yooi, ta Asiili yooi, ta ḡe eteai pe be ga tuya yooi.

²⁵ Ḡoḡḡ GALAGI, Fai-Pε-Maliḡii ḡa tuya loo eteai pe be ḡani: «Nà tuya loozu nà-nubuseiti be, Ezipete

nuiti, ta Asiili yooi, gè kpɛɛai ga zèeiti, ta Izilaye
yooi, é ga kpòǵò gelei!»

20

*Poogi é lo Asiili yooi ná-pilɛ sɔ́ɔ́ fai va
Ezipete yooi ma*

¹ E ǵɛni ga ma ǵonagi, Asiili zalavusu ǵundiǵi
wolai liini, é laalɛ Asadɔde taa wu, é Filisiti yooi
zu, é vɔnini ma. Asiili masagi Saligon ǵa é ma levei
veeni.

² Naama ziegi zu ǵa Ǵoǵǵ GALAGI ɔɔeni la
Amɔse ná-doun zunui Ezayi ɔɔ. E ǵɛni ma: «Li, è saa
wɔ́ɔ wo seǵei ǵula zaama, è savalagiti kula ǵǵǵa.»
Naa ǵa Ezayi kɛeni, é ɔa ziezie, seǵe la ma, savala ge
la kǵǵa.

³ Ǵoǵǵ GALAGI ǵɛ ma: «Kona savagɔ laawu ná-
botiǵe nui Ezayi zievɛ ga maɔnakai, savala ge la
kǵǵa, nii a kɛ naa ǵɛ ga poogi ta tookisui Ezipete
yooi vɛ ta Etiyopi yooi.

⁴ Zenɔ ǵana Asiili masagi a lii la ga Ezipete nuiti
ti zogai ga duɔiti ta Etiyopi nuiti, nu niinsiti ta nu
wɔ́ɔzaǵaiti, ti maɔnakai, savala ge la ti ǵǵǵa, ti
voluvɛti ɔakai, toǵa ǵɛ ga unfe faa Ezipete yooi vɛ.

⁵ Toǵa ǵɛ ga laavɔɔ vaa ta unfegi naati bɛ, niiti ti
laani Etiyopi la, ta niiti ti voluzeini Ezipete va.»

⁶ Naama volo ná, tɛiti kpein ti zeini zielavɛ, ta
ɔa ǵɛ ma: «Wɛɛ nii ǵa seeliai gi ma, ǵá-ǵitogi zu!
Gi ǵɛni ǵɛɛzu munu ǵa ǵá ɔǵu ná, gi kpɔba ǵaizie,
gi unmɔɔgi zɔɔɔ, gi ǵula Asiili masagi ya! Ǵá ǵizo
niina ǵale?»

21

Babilone wolo vai wo fai ma yeelugɔ

¹ Keela wooi é wosu é lo tevebai va kpolodɛi laaɔɔ.
Egɛvelei tɔngɔɔ fiilei a ɔa leve da tevebai zu

lekɛɛmaɔɔ nu yeezazuɔɔ,
tooma nui ɔa vaazu, é zeɔe tevebai zu
zooi naa zu, ɛsɛ pɛ ge luazu ba.

² Kulakɛɛma maayikiyikigi ɔa dɛai ga ze:

«Yaava nui ɔa ɔa yaavai ɔɛ,
ada ɔolodɔlo nui ɔa faa zuɔolodɔlogi ɔɛ.
Elame nuiti, à laale bu.

Mɛde nuiti, à taai zeɛ kɛɛ su.

Nà kpalagi kpein kpesu.»

³ Naa ɔa é ba, sàamaɔɔ zulaaveɔ ga tabai.

Tabai sòni, eɔɛ anzanui a ɔɛna doin zɔɔɔga.

Nii gè mɛnisu, toɔa kpòɔzu,

nii gè kaazu, naa ɔa màaluazu.

⁴ Zii ɔa ɔɔɔzu, nà balizu ga duai.

Kpɔkɔi gè ɔɛni maaɔɔunsu,

naa ɔɛa nɔun bɛ ga maalua anii.

⁵ Ti daamianigi ɔɛvele ɔɛɛa,

seɔei vɛɛ tabalii ɔa,

daamii wo, kpɔɔlei wo.

Gaamago nɔ, maalua beeɛ loa:

«Kɔɔɔfuluɔaiti, à wuzeɔe!

A gulɔi zie wa-ɔɔɔɔ zeɔɔgiti ma!»

⁶ Mazɔɔɔ vele ɔa Maligii ɔɔɛni la pò:

«Li, è pelezu vɛɛɛ nui zeɛ, é naa laazeeli, nii a ka!

⁷ Ni a kɔɔɔ wotoloi ɔaana, soo felegɔi ɔa mɛɛn,

ɔaa kɔɔɔ nuiti ti soovalegiti kɔma,

ɔaa tanigaa ti ɔɔmɛiti kɔma,

é naa wuuḅe ga pagḳ, é dama kpɛ!»

⁸ Pelezu vete nui wooḡfulani, é ḡe ma:

«Màliḡii, nà loni nà-ada makeṣuve folo-o-folo,
nà kpidiiti kpein keṣzu ḡaazu va nà-ada makeṣuve.

⁹ Wɛɛ nui ta ḡa vaazu, toḡa kḳḡḡ wotoloi zu,
soo felegḳiti ka ti meṣsu.

E ḅɛni, é ḡe ma:

«Baḡilḳne loa bu,

Baḡilḳne loa bu,

ta ná-kḳḡḡ ganigiti ti ga ná-galagiti,

ti pɛ ka, ti zuḡaleḡaleai zooi ma!»

¹⁰ Ee, nà-nuḅuseiti, ti loḡani eḡe molo molo
loḡazuve,

nii gè menini ḡḳḳḡ GALAGI la,

Fai-Pɛ-Maliḡii, Izilayeɛ ná-GALAGI,

gè daazeelini wo ma.

Fai é vaazu zeelizu Duma ma ta Seyiil

¹¹ Keela wooi é wosu é lo Duma va.

Ta wooḡfulazu mà Seyiil:

«Niigaazuḡa nui, lee ḡa è bosu kpidii ná-faa zu?

Niigaazuḡa nui, lee ḡa è bosu kpidii ná-faa zu?»

¹² Niigaazuḡa nui sulooni, é ḡe ma:

«Sobui ḡa zeelizu, kpidii ḡalaagi.

Ni wo wḳinni wo gaazaḡa bo, à gaazaḡagi wo,

wo lati, wo va volu.»

Dedan ta Kedaal nuiti ti velazu

¹³ Keela wooi é wosu é lo Alaḡe va.

Wa kpidii ḡɛzu Alaḡe yooi ma lḳḳiti su,

Dedan zoo ḅulu keṣ nuiti.

¹⁴ Tema yooi zu nuiti, à li, wo naati daaḡomi,

niiti ti zaazu ga kpḳḳe wḳin,

à ziei ve ti ya.

A pela nuiti daagomi,
wo li ti ɔ ga daamianigi.

¹⁵ Mazɔɔ ta ɓizezu boɓa zɔkpɔi va,
ta boɓa ɓezei nu la loga tuɓɔ,
ta mɛɛn ɓaaleai ti laalɔɓma,
ta kɔɔi ná-kpɔi é ti ɓɔɔzu.

¹⁶ Mazɔɔ wele nii ɓa Maligii boni mà: «Kona gila
nɔ, eɓevelei nu a ɗa botigɛ nui ná-konagi ɓaalu da,
Kedaal ná-lebiyai pɛ gaa ɓa vala ba.

¹⁷ Kedaal ná-nu ɔɓɛiti su, mɛɛn vili nuiti ta
salavusu ɓezeiti saama, nii goi a ye ná, é la ɓea ga
faa nɔpɛ.» Mazɔɔ Ɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligii,
Izilayele ná-GALAGI ɓa é boni.

22

Fai é vaazu ɓeezu ga Zeluzalɛme

¹ Keela wooi é wosu é lo kulakɛɛma nɛmɛi va.

Leeni ɓa é ɓeezu ga ɗe, Zeluzalɛme?

Leeni vaa zu ɗa-nuɓɛiti pɛ ti leezu pɛɛ ɓɔmaveti?

² Zeluzalɛme, leeni vaa zu è ɓɛai ga taa wolai zɔngɔi
wola su,

kpeei sulaavegai, taa wolai nii fetii ɓulazu su?

Da-nu voomaiti ti la zaani ga boɓa zɔkpɔ,

ti la zaani kɔɔmavɛ.

³ Da-ɓɔɔɔ ɓundigiiiti ti ɔɛlani ɔɔma,

ti ɓɛɛni ga kasɔɓa nuiti mɛɛn vili nuiti zea.

Niiti kpein ti ɓaani, naati ti ɓɛɛni ga kasɔɓa nuiti,
anɛɛ zɔiti ti ɔɛlani, ti li ɓoozama.

⁴ Naa ɓa é ba, ɓe bo wo ma:

«À mina ɓala ga ze,

à zè ná gè gɔloi wo ɖɛzɛɖɛzɛ.

A mina ɓala ga gàanɛnɛnɛ vai,
nimizai vaa zu nà-nuɓuseiti ti sɔlɔɔgai.»

⁵ Mazɔlɔ ziiɓɔlɔ voloi ve ta nimizai ta faa
zuɖologologi,

nii Gɔɔɖɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɖii tevegai
kulakɛɛma nɛmɛi zu.

Sigigi ɖɔloa, kidaavili kpeeɛi ɖana loo gizeiti ma.

⁶ Elame zalavusuiti ti mɛɛinti ta mɛɛn ɖaeiti seɖea,
nuiti ta zeini kɔɔɖɔ wotoloiti su, sooiti ta ná.

Kiil zalavusuiti ti ta-ɖɔɔɖɔ zɛpɛgiti kpɛtɛa.

⁷ Ee, Zeluzalɛme, ɖa-nɛmɛiti ti vaɓai ti leve ti pɛ ba,
ti zulaavege ga kɔɔɖɔ wotoloiti,

salavusuiti ti kɔɔɖɔ wotoloiti su ti va,

ti lopele ɓɛtɛ ɖa-laa zigɖidaveti.

⁸ Zuda yooi make ani la mɔ ná.

Naama volo ná, wo ɖaazuve latini,

wo to kɔɔɖɔ zɔɔlaiti ba

ti vuuni pelei wu daa ga «ɖɔɓɔzu veleɪ».

⁹ Wo pɛtɛga zeɖei mɔin vele lieɖɔi

é masagi Davide ná-taai ma zigigiti ba.

Wo ziei makega, zie vu ani zu é buu veleɪ.

¹⁰ Wo Zeluzalɛme veleɪti gaaluni,

wo tanigaa woloa, wo ta ɓɔ sigigi zebei va la,

nii é taai makesu.

¹¹ Wo zie zosuɓe ɓɛtɛni sigi felegɔiti zɔɖɔzuɓe

zie makesu wɔlɔmai ma ɖɛiti faa ma.

Kɛɛ wo la ɖaazu latini,

wo va weɛ naa ɔɔ pelei

nii é naati pɛ kɛɛzu,

é ti ɓɛtɛni kaite wɔlɔwɔlɔi.

12 Naama volo ná, Góogó GALAGI, Fai-Pε-Maliǵii
wo lolini

ga wo wóló, wo bógó maawóin,
wo wóungi buye, wo saa wóló wo segei loo.

13 Welé ziiǵaanεεi va ta koozunεεi,
ti dá níkεiti paa, ti dá baalagiti kódaaleve,
ti dá suai mi, ti dá dǵoi bóle, ti dá ǵε ma:

«Ade daamii wo, de bóole,
mazóló da zaazu lina.»

14 Góogó GALAGI, Fai-Pε-Maliǵii keela wooi nii wo
mà:

«Nà ǵonazu, niima vaǵaaza golai ǵaa la zooga é va
vaa,

kεni wa zaana,»

Góogó GALAGI, Fai-Pε-Maliǵii ǵa é boga.

Kundiǵi wola felegiti ta-vai

15 Góogó GALAGI, Fai-Pε-Maliǵii wooi ǵaa:

«Li, è naavolo make nui Seβena vεε,
masa pelei ma ǵundiǵii, é ǵε ma:

16 «E-ǵóligi ǵa ga βεgele vε,
βaa dá-nui βε ǵóli ka é vε, dá seǵe ga dǵno,
è liizu kabayeǵe wóozu vε,

è kabai βεεzu maazu vε,
ga è zeǵe wó fasai va,
naa ǵε ga è-zeizu ǵaabelagi?

17 Welé, Góogó GALAGI ǵa è vilisu ya ǵoozama,
zeεne ǵila nǵ, é è maavelevele,

18 toǵa è laavili eǵε ani βuun,
è dá ǵilikili zooi ma suwólbai.

Miná ǵa dá za ná,

miná ǵa dá-ǵóogó wotolo maanεεnεgiti ti ná,
dá ǵa è baǵǵulazu dá-ǵundiǵii ná-koi ma!» »

19 «Nà è ɓɛɛzu è-losuve,»

Ɔooɔɔ GALAGI ɔɛ naa,

«nà è volosu ɗa-woti ɔɛɛzuve.

20 Naama volo ná, nà nà-botigɛ nui loli,

Yilikiya ná-doun zunui Eliakime ya.

21 Nà maagili ga ɗa-zegɛungi,

nà ɓaa maazu ga ɗa-zaamaɓiligi,

gè ɗa-zobogi vu zeezaama.

Toɔa ɔɛ ga ɔɛɛɔɛi Zeluzalɛme nuiti ɓɛ,

ta Zuda yooi ma masadai ve.

22 Nà Davide ná-masadai ma ɓagui ve zea,

siɛgi zu é daalaosu da,

nu nɔpɛ ge la daaɔɔuluga,

ta siɛgi zu a daaɔɔuluna la,

nu nɔpɛ ge la daalaoga.

23 Nà topele ɓɛɛ kpe eɔɛ gulu ɔaazobagi pilegai ada
vagoi,

toɔa ɔɛ ga lebiya masa kpɔkpɔgi keɛɔɛ vɛɛyegɛi ve.

24 «Ná-peɛyegɛi wu nuiti pɛ,

niiti ti maaɓuɔaai ta niiti ti maaɔoozaai,

ti pɛ ta zeɛ ba,

eɔɛvelei aninaka goi a ɗa zeɛ da ga naka ɔlibai,

é zo ɓoniiti ma, é li ma lakulugiti ma.

Kasɔ zebeɛ gola ɔana!

25 Naama volo ná, gulu ɔaazobagi kpadoai ada
vagoi, too ɔa ɔula,»

Ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii wooi ɔana.

«Toɔa zegɛ ná, é ɔale ga, é loo,

kasɔi kpein é ɔeni seɔɛzu, ta ɔologolo.»

Mazɔɔo Ɔooɔɔ GALAGI ɔa é boni.

23

Fai é vaazu gɛɛzu ga Tiil ta Sidɔn

¹ Keela wooi é wosu é lo Tiil va.

A kpalagi wona, Taalasise ɓato wolaiti!
Mazɔlɔɔ vɛ wo ɣɛni losu ná, naa ɣologologa.

Pɛlɛiti ti woloa! Nu lɛɛzu la mɔ ná!

Ti ma wooi mɛnini, ti vaai ma,
ti zeɣe zie zaama yooi ma laai zu daa ga Sipele.

² A yɛ daavɔyai zu, kpolodɛi laavɛ yooi ma zeɪ wo
nuiti,

nii Sidɔn yaaɣoiti ti ɣɛni sulaavesu,
ti ɗa ɓize kpolodɛi ɣa.*

³ Zie wolai ɣaavɛ, niiti ti wolizu zie wolai ɣobavɛ,
zie wolai Nile ɣobavɛ ma molo levei ɣɛni bɛ ga
tɔnɔgi,

naa ɣɛni ga zii ɣiligiti pɛ ta lɔɔɣi zu.

⁴ Ɔɛ unfegi zu, Sidɔn!

Mazɔlɔɔ kpolodɛi ɓɛni,

kpolodɛi ma lɔɔɣu wosuvɛ ɣɛni ma:

«Gè la taɓa zɔlɔɔni,

gè la ɣɛni doun zɔlɔɔni,

gè la doun zunua ɣulani su,

gè la doun anzanua ɣulani su.»

⁵ Siɛgi zu ma wooi zeelizu la Ezipete yooi zu,

toɣa wana ti ma gola,

eɣɛ nɔ siɛgi zu ti naa mɛnisu da

nii seeliai Tiil taa wolai ma.

⁶ A kpolodɛi ɓudɛ, wo li Taalasise,
wo kpalagi wo, wɔi wo zeini zielavɛ.

* **23:2 23:2** *nii Sidɔn yaaɣoiti ti ɣɛni sulaavesu, ti ɗa ɓize kpolodɛi ɣa:*
Tati pelei taɣili ɓalaa ka ga nii: *wɔi wo ga Sidɔn yaaɣoiti, wɔi wa-nu*
levɛgaiti ti kpolodɛi maazu ɓudɛzu

⁷ Wa-laa wolai ɔa nɛi ɔaa,
 vɛ nɔ ɔaanɛɛni mɔungi,
 nii nɔ-faiti tɔɔzeidai wolɔwɔlɔ voloiti su,
 taai nii ɛ liini ɔoozamavɛti seikɔɔɔmai ma?

⁸ Bɛ ɔa deɔɛmu ɛ niima vaiti pɛ deveai Tiil taa wolai
 laalɔɔma?

Tiil ɛ masa ɔɔɔɔgiti gaagwɛɛzu,
 nɔ-yaagɔiti ka ti ɔɛni ga nu wolaiti,
 tiya la ɔɛni de unfɛmai va ɔɛni ti vɛ eteai zu nɔ pɛ
 ɔaa?

⁹ ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligɔi ɔa ɛ niima levei
 wogai,

ɛ wasogi ɔula ɔɔɔɔ lɛbiya ɔaizie nuiti ba,
 ɛ naati gaayei, niiti eteai unfɛmai veezu ti vɛ.

¹⁰ A li, Taalasise nuɔuseiti,
 wo tii ɔɛ wa-yooi va,
 eɔɛvelei Ezipete nuiti ti kɛɛzu la zie wolai Nile
 ɔɔbavɛ.

Bato losu la mɔ wo vɛ.

¹¹ Mazɔlɔɔ ɔooɔɔ GALAGI yeewuzegɛa kpolodei
 laalɔɔma,

ɛ masadaiti suɔalia.

E devei vea ga Kanaan yooi zu looguzuvɛti pɛ ti
 wolo.

¹² E ɔɛni ma: «Sidɔn nuɔusei, ɔɛi ɛ ɔɛai eɔɛ anzanu
 loungoi ti koloɔologai,

loogɔna koozunɛi va!

Wuzegɛ, ɛ vɛlɛ pelei zu,

li, ɛ zeɛ Sipele, zie zaama yooi ma laai zu,
 kɛlɛ anɛɛ minɔ vɛ, doogɔ nɔpɛ ge la ɔɛa nɔ ɛ vɛ.»

¹³ Welɛ Babilɔne nui ta-yooi va,

naama nuɔuseiti ti la mɔ nɔ.

Asiili yooi naa ɔɛa ga tevebai zu zuaiti seizu,
 ti pɛlɛ ɔaagoozagiti to, ga ti taai zeɛ kɛlɛ su,

ti masa pɛɛiti kpalega ná, ti ti pɛ koloɔolo.

¹⁴ A kpalagi wona, Taalasise ɓato wolaiti!

Mazɔɔ wo-ɔɔɔɔɔɔɔɔ ɔoloɔologɛ!

¹⁵ Naama volo ná, zeemai ɔa wo Tiil ma kona
vuulɔfela (70) laawu, masa gilagi zii ma voloi lieɔi
ɔana. Naama ɔona vuulɔfelai (70) laawu, naa ɔa ɔɛ
ga Tiil, nii guyei bosu é lo koloɔolo anzanui va ga:

¹⁶ «Li, è ɔa-ɔɔnigi zeɔɛ,

è lati taai ma,

koloɔolo anzanui zeemai wogai ma!

Gein gola, guyei loo, guyei loo volu,

ga è nui ti kigi loo ɔɔɔɔ zu!»

¹⁷ Kona vuulɔfelai (70) a levena, ɔɔɔɔ GALAGI
ɔa Tiil maalobo. Názu ɔa Tiil a ɔaavote da
ná-naavolo zɔɔɔgi ma, é ɔa koloɔologi ɔɛ la ta
masadaiti kpein, ti eteai zu ná pɛ.

¹⁸ Keɛ ná-tɔnɔgi ta ná-kulanumai, naati ta ve
ɔɔɔɔ GALAGI vɛ, ti ɔaa la lea ba, ti va make,
mazɔɔ tɔnɔgi naati ta ɔɛ ga nui naati tɔnɔ niiti
ti ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔavɛ, é ɔɛ ga ti-ɔnɔgi, ti mi,
ti mɔtai yɛ, ti ɔɔɔɔ maagili ga seɔɛ maayikiyikigi
naati.

Siɛ gaabɛlagiti ma ɔulakɛɛmai

24

Eteai ɔoloɔolo fai tɛɛ

¹ Ungo, ɔɔɔɔ GALAGI ɔa vaazu eteai pɛ
koloɔolosu,

toɔa vaazu su ɔoloɔolosu,

é zooi ɔaavɛ ɔɛ wuulee,

gaa aniiti pɛ ti vaza.

² Faa ɔilagi naa nɔ ɔa a ɔa ga

zalaɗa ɗula nui ta nuɓuseiti,
pele keɛɗɗe ta ná-botigɗe zunui,
pele deei ta ná-botigɗe anzanui,
ani ɓadi nui ta ani ɗeya nui,
nui é anii loozu ga ziingaogi ta nui é siingaosu,
kuye ɓee nui ta kuye zeɗe nui.

³ Eteai ɗa ɗologolo metu, suwo kpeletete,
mazoloo ɗooɗo GALAGI ɓoɗo ɗa é niima wooi woni.

⁴ ɗolɗei ɗa eteai ɗaazuɓe,
eteai zuɓolaa, é ɓo,
eteai nuiti tosu wolai ti ya, ti ɓa.

⁵ Eteai ɗozoni su nuɓuseiti kooɓu,
mazoloo ti toɗiti kologoloni,
ti deveiti seɗe ma,
ti ɗooɗo minazegegiti seɗe ma.

⁶ Naa maavele ma, eteai ɗana ɗala ga GALA ná-
foovooi.

Eteai zu nuɓuseiti ti da ta-vaagaaazagi ma ɓolɓi zoloo,
ti undaa da vili,
niiti ti yesu ná, ti la mo moinni.

⁷ Doo niinei ɗaazuɗilia,
leezen belei zuɓolaa,
niiti kpein ti ɗoozunɛeni ti-yiimave, ta balasu.

⁸ Tamadegiti ta-ɗoozunɛei maalevea,
nuiti ta-zongɗi ti ɗeni bosu fetii zu, naa bega,
konigiti gooi ma ɗoozunɛei maalevea.

⁹ Doo ɓole wuye la mo loozu,
gaazulati ganiiti ti wanaa kpoole nuiti da.

¹⁰ Taa wolai ɓaa ya, naa zuwoga.

Nii wosuweti pe daaɗuluga,
nu la zooga é ɓa le ná ta.

¹¹ Eɓe pe ka kpeei loozu koi yoozu veleiti su,

ga dɔɔ la mɔ ɔaazu.

Koozunɛ la mɔ ná,
naɔa ɔula vai bega zooi zu.

¹² Taazuɔɛ zuɔologologa metu,
ma bogiti ti bezegɛlega, ti ɔologolo.

¹³ Uele ɔana a ɔɛɛ la nuɔuseiti saama zooi ɔa,
egɛ nu ɔa wolive wului ɔaalɔɔa,
egɛ leezen waai ɔula vai a bena tɛtɛ,
nu ɛ da ma waa ɔaabelagiti gaizie.

Koozunɛi ɔula vai ma yeelugɔ

¹⁴ Niiti ta ye vulua ta guyei loo,
ta ɔoozunɛ, ti wooɔula,
ti ɔooɔɔ GALAGI maamuse ná-maayikii zu,
ta ɔena vaa, ti da zegɛ folo liizu vele yooiti su.

¹⁵ Folo ɔulazu vele yooi zu,
à ɔooɔɔ GALAGI maamuse mu.
Kpolodɛi laaɔɛ yooiti su,
à ɔooɔɔ GALAGI, Izilayeɛle ná-GALAGI loɔɔi wo.

¹⁶ Nuiti gooi ɔa ɔulazu zou bela ga,
gi da ti woomɛni, ti da guyei loo ga:
«Lɛbiyai ɔa Telebo GALAGI ɔɛ!»

Kɛɛ gɛ ɔɛni ɔooɔ ma:
«Gɛ yeɔa su! Ungo, gɛ yeɔa su! Màanɔɔa!
Mazɔɔɔ yaava nuiti ti yaavai ɔɛni.
Yaavai! Yaava nuiti ti yaavai ɔɛni.»

¹⁷ Dualuagi, zegɛi bomavɛ ta tumɔi,
naati ka ti wo maaɔɔunsu,
wɔiti wo zeini eteai zu.

¹⁸ Zoi a vela dualuagi maalugi va,
naa ɔa loo zegɛi bomavɛ.
Ni toɔa zoo ɛ lɛ, ɛ ɔula su,
toɔa zo tumɔi zu.

Mazoloo geezuu ma velaveti daalaoga,
eteai ma wuulaagiti ti niikpiga.

¹⁹ Zooi ga valizu ga,
zooi ga balasu,
zooi ga niikpisu.

²⁰ E da zie tingotanga ege doozo nui,
e da bali ege kotai.
Na-to kologologi wuida ma,
e la mo zooga e va wuzege volu.

*Masadaiti kwegi,
GALA na-masadai lazeigi*

²¹ Naama volo na, Goofo GALAGI ga wuzege
geezuu, geezu doobebei laalofoma,
ta eteai zu, etea masagi daalofoma.

²² Ta ti gaale ba, ti pe zefei zu,
daa ga gulu ti ma kasoi wu,
naa volu su a goozana,
keni ti ta-lukpoi gaaleve.

²³ Alugi gaafalei ga unfegi,
foloi ge tamozoo ga unfegi.

Mazoloo Goofo GALAGI, Fai-Pe-Maliqii ga masadai
geezu

Siyon gizei ma, ta Zeluzaleme.

Tofa na-lebiyai gula kelama
na-nubuseiti ta-gundiiti gaazu.

25

Faanee wuufwee guyei

¹ Goofo GALAGI! Da ga na-GALAGI,
na e woolozu, ge e-laaseigi maamuse,
mazoloo e faa vagoiti kea,
niiti e ti zeini kpasu kaite,

ti la valiboga, nu a ɣito ti va.

² Mazɔlɔ è taa wolai ɣɛa ga kotu zigigiti,
taa zɔbelama wolai ɣologologa.

Wɛɛinti ta-laa wolai,
ani la mɔ su, a kɛ ga taa wola,
ta é la mɔ loga volu pɛ.

³ Naa ɣa é ba, zobobɛ nuɓuseiti ta è lɛbi,
nu vaa yooiti ta-laa wolaiti ta da-zobogi ɣwɛɛ, ti lua
è va.

⁴ Mazɔlɔ è ɣɛni ga bala nuiti dɔɔɣuzuvɛ,
ungo, maawɔin nuiti dɔɔɣuzuvɛ,
siɛgi zu ti ɣɛni la kidaaviligi zu.

E ɣɛni ga ti-lɔɔɣuzuvɛ sabalagi va,
niinigi é ti lɔɔɣuzu foloi ma liegi va.
Mazɔlɔ nu vaa nuiti daa liegi ɣɛvɛvɛ eɣɛ sabala
golai,
é loɣazu sigigi va,

⁵ ɓaa eɣɛ foloi ma lie golai é loozu zou vɔɔi zu.

Da wɛɛinti sɔngɔ wooi ɣaayeizu.

Eɣɛvelei foloi ma lie golai ɣaazumaa ɣa da lɔɔɣu la
ga tonaɓiingi,
da toosu nuiti ta-vile sɔlɔ guyei ɣaayei.

⁶ Siyɔn gizei nii ma ɣa ɢɔɔɣɔ GALAGI, Fai-Pɛ-
Maligii

fɛti wolai ma laamii ɣɛvele ɓɛtɛzu ná nuɓuseiti bɛ
ga suai gulɔai, dɔɔ wɔlɔmai vu ma,
sua yɔɓɔgi gulɔai golai,
ta dɔɔ wɔlɔmai, gaazɛɣɛgai ga pagɔ.

⁷ Návɛ ɣa é ɣɔlɔ zɛɣɛi ɣologolosu ná,
nii é vɛɛni nuɓuseiti pɛ gaazuvɛ,
é ga gaazuɣili zɛɣɛi é vɛɛni zii ɣiligiti pɛ gaazuvɛ.

⁸ Toɣa saa vai ɓɛ eyɛsu ɣɔ,

Maliḡii Ġooḡo GALAGI ḡa ti-ḡaazudeiti kpale ti-
ḡaazuṽeti pɛ.
Baagfulamai ná-nuḡuseiti ti sɔlɔni,
toḡa naa ḡula eteai va ná pɛ.
Mazɔlɔ Ġooḡo GALAGI ḡa é boga.

- ⁹ Toḡa wo naama volo ná ga:
«Wɛɛ ḡá-GALAGI va,
tɔ ḡa gi ḡitoni ba,
tama tɔ ḡa é gi unmoogai.
Ungo, Ġooḡo GALAGI ḡa é ḡeni ga ada-ḡitogi.
Ade ḡoozunɛ, ade naḡai ḡula,
tɔzei é ade ḡizoga!»
- ¹⁰ Mazɔlɔ Ġooḡo GALAGI yee vagɔi ḡa laani gizei tei
ma.
Kɛɛ kɔḡlomai woga ga Moaḡe yooi gaamanɔ,
eḡɛ kawai nu ḡɔḡolosu ma kava vilisuṽɛ.
- ¹¹ Toḡa yeemaagɔ kava vili zeḡei zu,
eḡɛvelei dase bo nui a ḡa kɛ la.
Anɛɛ naa ve, Ġooḡo GALAGI ḡa ná-wasogi ḡaayei,
anɛɛ toḡa ḡaabaazu vele-o-vele.
- ¹² Ġooḡo GALAGI ḡa ḡa-zigigiti golo
ti maayikiaia, nu lɔzu la ti va,
toḡa ti loka, é ti vu ya zooi ma fufiligi zu.

26

Pile sɔlɔ guyei

- ¹ Naama volo ná, niima wuyei ḡa loo Zuda yooi zu
ga:
«Taa wola ḡiteḡite ka é gi ya.
Make vai zu, Ġooḡo GALAGI sigigi latige ma,
é sigigi taḡili tati naa ma.

² A sigʻidaveti daalao,
wo woogʻegila nuʻbuseiti ze ná, ti le,
ti ziezú ga ta-minazegegiti.

³ Zoi é losu kpaan ná-faiti su,
da make ziilei pagoi zu,
mazoloo é boʻgʻo galiva è ma.

⁴ A boʻgʻo galiva Gʻooʻgʻo GALAGI ma yeenope,
mazoloo Gʻooʻgʻo GALAGI ga é ga gʻooʻgʻo fasai.

⁵ E naati zeini bu,
niiti ti gʻeni masadai gʻeezu, ti wuzegʻeai.
E taa wolai lokani, nii nu loozu la gʻeni ba.
E maayeini zooi ma,
é tooni fufiligi zu.

⁶ Kogʻolomai woni da,
maanogʻo nuiti be,
bala nuiti ti deevʻe gʻogʻowu.»

GALA falii

⁷ Telebo nui ná-pelei ga ga pelei solegai gola.
Dei è zolegai, da pelei laazu, telebo nui a zie la.

⁸ Ee, Gʻooʻgʻo GALAGI, gi gʻitoge è va,
da-lukpogʻaaleve velel zu.
Gá è-laaseigi wo, gi woogʻula è ma,
naa ga é ga gi yiima vai.

⁹ E woin ga da gʻe mà kpidii laawu,
ná da è gaizie ga zʻiimave.
Siegi zu da-lukpogʻaaleveiti ti zeelizu la eteai ma,
eteai zu nuiti ta telebodai maaʻgʻoli.

¹⁰ Kele nu a gʻena faa nou gʻe nui maawoinga,
é la gʻaabaa pe é va teleboda gʻe,
toʻga da faa nou gʻe no telebo zooi zu,
é la unfega Gʻooʻgʻo GALAGI wooloo velel ma.

¹¹ Ee, G̃oog̃o GALAGI,

siɛgi zu é yeewuzeg̃ezu la tukp̃oɣaaleve vai ma,
ti la miná ɣaazu.

Kɛɛ ta naa vɛɛ, vɛlei è da-nuɓusei maalobosu la,
ta unfe, abui ti ɣala,

nii kɛvɛle ɓɛɛni è zili nuiti faa ma.

¹² Ee, G̃oog̃o GALAGI, ɗa ziileigi veezu gi vɛ,
mazɔɔ nii kpein gi kɛɛzu, ɗa ɣa è ti laazeelizu.

¹³ Ee, G̃oog̃o GALAGI, gá-GALAGI,

é ɣula è volu, malig̃ii ɣiligaa ti zeini gi unda,
kɛɛ ɗa ɣila kpe è zaɓui zu ɣa gi è-laaseigi wosu da.

¹⁴ Naati ti zaa, ti la m̃o yenvua volu,

ti ɣɛa ño ga niinigiti ño, ti la m̃o wuzeg̃ɛa volu,
mazɔɔ è wuzeg̃ɛni,

è ti-ma zuwu ɣaaleveni,

è ti-ma ɣisiei pɛ ɣɛɛɛa.

¹⁵ Ee, G̃oog̃o GALAGI, è gá-nuɓuseiti gaawɔɔɔa,
è ɗa-lebiyai lɛa,

è gá-nuɓuseiti gaawɔɔɔa,

è ta ɓɔga zooi va kwɛpelemaveti pɛ.

¹⁶ Ee, G̃oog̃o GALAGI, gi ɣɛai ma kidaaviligi zu,
gi è ɣaizieni, gi ɣaavote è ma.

Gi gá-maanɛɛnɛ wooiti daazeelini è ma,
siɛgi zu è ɣɛni gi maɣolozu la.

¹⁷ Gi ɣɛni G̃oog̃o GALAGI ɣaazuve

eg̃ɛ anzanui kogi ma,

é vaazu niina doin zɔɔɔsu,

é ɗa laavoe, é kpeei loo ga taɓai.

¹⁸ Mazɔɔ gi kogi zeg̃ɛni, gi ɓɔɔ,

kɛɛ nii gi solɔni, naa ɣɛni ño ga fiilei.

Gi la kizo faa veeni eteai ya,

gi la zenvu veeni nu niinea ya eteai vɛ.

¹⁹ Da-wɔvɛiti ta zenvui wo volu,

poomaiti ti ga nònəiti, ta zenvui wo volu.
 Wəiti wo laani zooi wu,
 à wuun, wo wooḡfula ga koozunəi,
 Mazələḡ ḡa-nəḡagi ḡa ga wozakala nəḡagi,
 ta zooi ḡa zenvui ve ḡəvəiti zea volu.

Zaalai ta wuunsu niinelai

²⁰ Nà-nuḡuseiti, à lə wo-laazuve wa-velei wu,
 à daaḡulu ḡəḡḡ ma.

A ləḡo ləḡḡu ná,
 eyəsu Maligii ná-ziiḡaawanai buḡe.

²¹ Mazələḡ ḡəḡḡ GALAGI ḡa ḡula zeizuve,
 é eteai zu nuiti sala ga ta-vaḡḡaaza ḡolaiti,
 naama volo ná, zooi ḡa ḡamai pə kula kelema,
 niiti nuiti ti ti vaani, é la mə tanəpe ḡəḡḡua.

27

¹ Naama volo ná, ḡəḡḡ GALAGI ḡa potokulai wo
 ga ná-boḡa zəkpə wolai, maayikiai,
 boḡa zəkpəi buwuidai,
 é laale zie wu zua maayikiai wu subiligai,
 vaməḡḡgi naa é la ḡa ga zoga,
 toḡa kpolodei wu vaməḡḡgi naa vaa.

Maligii ta ná-leezen belei

² Naama volo ná, ta ḡe ma:
 «À leezen belei maawuye, gwaa vəḡəiti ti ga.

³ Nà, ḡəḡḡ GALAGI, nə ḡa ḡə məkesu,
 nə kəəzu yeenəpe.

Nà məkesu folo vee kpidi va,
 naa ḡa a ke nu mina lə su.

⁴ Ziiḡaawana la mə ziimave,
 kele nə kpolo ḡaingiti kaana, ta ḡaingiti,
 nə laale ti wu, ḡə abui lo ti va.

⁵ Kɛni ni ta kɛna ga ti-ɔɔɔfuzuvɛ,
ti gi yɔɔɔzubɛtɛ, ziileigi ɔa nɔ,
ungo, ziileigi ɔɛ gi yɔɔɔzu.»

⁶ Yeeɔɔɔɔɔɔɔɔ su ti vaazu,
Zakɔbe nɔ-nubuseiti ma zape niineiti ta ɔula,
Izilayeɛle ɔa vua, ɛ vuka,
ɛ eteai pɛ maaɔɔle ga gaawaaiti.

⁷ ɔɔɔɔ GALAGI nɔ-nuiti doɔɔvɛ nɛi,
eɔɔvɛlei ɛ naati doɔɔ, nuiti ti ɔɛni ti loɔazu la?
Baa ɛ ti vaavɛ nɛi, eɔɔvɛlei ɛ kɛni la ga naati,
niiti ti ɔɛni ti vaazu?

⁸ E ta-lukpɔi ɔaalevɛ ga, ɛ ti ɔɛ, ɛ ti laavili.
E ti zɛɛni nɔ ga daa viile ɔɔi,
ga folo ɔila fiilei, ɛ zɛɛ folo ɔulazu vɛlei.

⁹ Naama loɔai maavele ma, Izilayeɛle nɔ-faaɔaaza
golaiti ta gba.

Weɛ nɔ-kotoi zuvaayɛ fai ma lɔnɔgi ɔa ɔɛ ga:
Zalaɔa ɔulazuvɛ ma ɔɔtuiti ta ɔulukpulu su
eɔɛ kobegi ma ɔɔtuiti, ti ɔɛ ga fuɔiligi,
sale wuluiti ta ansanse gala anɔnakaiti
ti la mɔ ɔɛa nɔ pɛ.

¹⁰ Nu nɔpɛ ge la mɔ taa wolai zu siɔigi ma,
toɔa nɔ, supakai, ti ɔɛni ba, ɛ ɔɛ ga tevebai.
Nikɛ yiivoiti ti ɔa laami nɔ, ti ɔa vɛɛ nɔ,
ti ɔa daaiti mi dɔɔɔɔɔle koiti su.

¹¹ Siɛgi zu ma bekegiti ti vɔɔzu la, ta ti ɔaleɔale,
anzanuiti ti va, ti ti zɛɛ, ti ti ɔala.
Mazɔɔɔ nubusea vɛ ti la faa ɔaɔaazu,
naa ɔa ɛ ba, ɔɔi ɛ ti ɔɛtɛa, ɛ la ti maawɔingaa,
ɔɔi ɛ ti ɔɛni, ɛ la zaala laani ti ma.

Duɔiti gaɔɔalema vaa wolai

¹² Naama volo ná, Góogó GALAGI gá ná-moloi loga,
é zo zîe wolai Efelate ma, é zeeli Ezipete gótudêi
ma.

Izilayele nuiti, toga wo yêve ga gilagila.

¹³ Naama volo ná, puvu golai gá vê,
niiti ti undaa gëa vilisu Asiili yooi zu,
ta niiti ti fazani Ezipete yooi zu,
ta va, ti nõkõ Góogó GALAGI wu
gize ñadegai ma Zeluzalême taazuve.

GALA gooi é lo Izilayele ta Zuda va

28

Maanógó gá Efelayime lufo

¹ Maanógó gá Samali vê,
taa wolai é ga masa bôologî gëvele,
Efelayime dâozo nuiti ti bógó lëezu su la!

E zeini nême vagô unda,
ná-kôbu ani vagô gëa nõ ga tufa waai pooloai
niima zunuiti unmave, dâoi tôngi zegëai ma.

² Mazôlô wêlê, gfuluôa gîla ka Maligîi yeema
daalógôma,

sebëai, suzeeli, é vaazu é laalê bu,
egê sakôtu lona viilê wolai,
faa zugologôlo fiilê wolai,
sabala golai, ma boigi yeizu.
Maligîi ná-zëbëi zu, toga taai loka zooi ma.

³ Kôgôlômai gá wo da,
Efelayime dâozo nuiti ta-bôgôlêsu masa bôologî.

⁴ Tufa waa vâoi, é ga ná-kôbu ani vagô,
é zeini nême vagô unda,
naa gá gë egê koolegôole gwaai, kpôidai ma
yeelugô,

zoi é kaazu mounpa, naa ga kulazu ga, é kpole
gaamanɔ.

⁵ Naama volo ná,
Gɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii ga ge ga masa boologi
é volozu,

zanu boologi maayikiai,
ná-nuɓuseiti maa a gili la.

⁶ Zoi é tukpoi gaalevezu,
tofa telebodai vu naa yiimave.
Zoi é sili nuiti kpɛɛzu, ti zege taa zigidaɓe,
é ge ga naa ná-zɛɓɛi.

Dɔɔzo nuiti ti ga tukpoɣaaleve nuiti

⁷ Wele tanigaani ba, dɔɔi ti loai ya,
gaazulati ganii da ti gaka.
Zalaɣa gula nuiti ta GALA goo wo nuiti
gaazulati ganii da ti loo ya,
dɔɔi tɔungi zegea ma,
gaazulati ganii da ti gaka.

Ta da bali ta gɛna kulakɛɛma vaiti boga,
ti da gaka ta-lukpoɣaaleveiti su.

⁸ Ta-laɓaliiti pɛ gaagologologa ga unpiligiti,
ada nɔpɛ ge la ná, ɓɛ ná la gɔzɔni.

⁹ Ti gɛni ma: «Be ga Ezayi kɛɛzu ege a ge kalasu?
Be ga é pɔ ga é ná-keela wooi zuɣula ma?
Naa la zolooni doungoiti nɔ ma baa,
ti laaɣula feya niimii ɓa,
ti zegeai ti-lee ɓa feya nɔ?

¹⁰ Devei la devei maazu, devei la devei maazu,
tɔgi la tɔgi maazu, tɔgi la tɔgi maazu,
tago ɓɛ vele, tago munu vele.»

¹¹ Za vɔluma, Gɔɔɔɔ GALAGI ga da ɓɔɛ niima
nuɓuseiti pɔ

zii wooiti su ti gaaɣaala ɓaai, wɛɛn wooiti.

¹² E ɣeni ti ma: «Doogɔ bosuɓe ɣaa.

Niiti ɓɔɔai, à naati ze ná, ti loogɔ, wɛɛ ziileigi va.»

Kɛɛ ti la ɣeni kɛeni ti va woilo Gooɣɔ GALAGI wooi ma.

¹³ Ti ɣaazu, Gooɣɔ GALAGI wooi ɣa ɣe ga:

«Devei la devei maazu, devei la devei maazu,

tɔgi la tɔgi maazu, tɔgi la tɔgi maazu,

tago ɓe ɓele, tago munu ɓele,»

naa ɣa a kɛ ti ye ziezu, ti laazei, ti-zaamave ɣale ga,

ti lo balii ɣa, ti zo.

Sɔɓelama ɣotu wolai

¹⁴ Naa ɣa é ba, à woilo Gooɣɔ GALAGI laawooi ma, ɲɛɛɣulasu nuiti, wo zeini Zeluzalɛme nuiti unda.

¹⁵ Wɛɛ nii ɣa wo bosu:

«Gi minazegɛa ɓɔɣɔ ɓe ga saai,

gi yooɣzuɓɛɛni ɣá ɣovealaazu,

siegi zu zie ɓoi golai lokoleɓezu la,

é la ɓaa, é va zeeli gi ma,

mazɔɔo gi zɛɛi ɣea ga gi-makesuɓe,

gi wooveledai ɣe ga gi-loogufuzuɓe.»

¹⁶ Naa ɣa é ba, Maliɣii Gooɣɔ GALAGI ɣe:

«Wɛɛ, na kɔtu laazu Siyɔn,

é ɣɛɛzu ga buulaagi, poluɣulaai,

sɔɓelama ɣotu wolai ɣe de, fizogɛ gola,

é laani ga pago.

Zoi a voluzei ba, naa la velaa.

¹⁷ Na kooɣ galui ɣa ɣe ga soledai,

na-kooɣ gani bui galui ba,

naa ɣa ɣe ga telebodai.»

Sakɔtui ɣa li ga zɛɛi loogufuzuɓe,

ta ziei ɣa yei ga wo-loogufuzuɓe.

18 Wa-minazeḡegi ḡa ḡoloḡolo
 nii wo boni yḡḡzu wa saai.
 Wa-woolaamai la yeḡa ma,
 nii wo boni wa ḡḡvealaazu.
 Sieḡi zu zie boi ḡolai lokolevezu la,
 toḡa wo ḡoloḡolo.

19 Teve daa ḡilagila, toḡa wo zo,
 mazḡḡ toḡa leve sobui, foloi ta kpidii.
 Ma ḡeela wooi ḡaaḡa vai ḡa ḡe ga kidaavili faa wola.

20 Betei ḡa buḡa ḡola ga nu va zakpamaale su,
 pḡemazeḡei loi, nu la felevelega bḡḡ ma.

21 Mazḡḡ ḡḡḡḡ GALAGI ḡa wuzeḡe,
 eḡevelei é ḡeḡni la Pelasime gizei ma.
 Eḡe Gabagḡn nemei zu, toḡa yiḡaawana,
 é ná-keewotiiti daazeeli, é ná-botii ḡe.
 Kele, kulafiliba wotii ḡa ḡe de, botii nii é la da ga ḡe
 pḡḡma!

22 A yeegḡlana wa-ḡimalala pḡeḡḡulasui zu.
 Ni naa laade, galui laa ḡa lḡsu wo-ḡḡḡi va ḡola.
 Mazḡḡ zooi pḡe koloḡolo vai leveve na,
 ḡe menigḡe Maliḡii la, ḡḡḡḡ GALAGI, Fai-Pḡ-Maliḡii.

ḡimalai nii bela ge la ba

23 A woilo dḡḡ ḡḡoi ma!
 A dama, wo woilo dḡawooi ma!

24 Tii ḡe nui bḡ ḡa a da ye nḡ wozawolii ḡa ḡḡ,
 é va da ani zuwui vaza?
 Yeenḡpe nḡ, é da kuḡui la, é da sulogagi wo nḡ?

25 Kele kpega volumna zooi ḡaa ḡe soli,
 toḡa da gulu kaeiti pḡ faza,
 é moloi vaza, é kpazii zin, ta moloi daa ga
 wḡlezeḡi,
 veti pḡ maaneai ti pḡkpe náti, molo nekeḡiti.

26 Ulei a zìe la, naama leveiti kana,
ná-GALAGI kalaga da,
é ma ðeleðelegiti fe bε.

27 Nu la ða ga benεi ðaaloa ga kava loða wulu zεpegi,
ðaa nu va wotoloi ðize gulugi zu.
Kεε kpakɔi ða nu a ða gulugiti ma ðaei ðula ga la.

28 Nu ða ða moloi vukɔ pε, é va ðului zɔɔɔ,
kεε é la yεga vukɔzu, dooðo ge la ba.
Ni ða wotoloi ðoðoiti kpizena su,
sooiti ti la zooga ti va moloi vukɔ ga volokagiti.

29 Naa pε ka zɔɔɔsu Gooðo GALAGI ya, Fai-Pε-
Maliðii,
ná-faazeikpasui wola vizoge,
ná-ðimalai maayikivε.

29

Zeluzaleme zei vai kεε su ta ná-kizo fai

1 Maanoðoi ða Aliyεe vε,
Zeluzaleme taa wolai Davide seidai kεε su!
E ðaaða va é fεti voloiti so, kona-o-kona,

2 ná zeizu taa wolai tei ma, Maliðii ðε naa.
Kpεei ta kidaaviligiti ka ta ðε è ya,
ða ðε bè niina nɔ ga zalaða ðula laai,
vε zalaðaiti ti ðalazu ná.

3 Nà nà-kɔlaaðai vuuzu,
gè è zei la kεε su,
gè è maalati ga kooðo zɔɔlaiti,
gè sigigi lo, gè tati è ma.

4 Da loozu bu,
è-wooi ða ðula zooi ðoma vele,
è-wooi loi gola fufiligi zu,
è-wooi ma ðaayei gola, mεni da ða,
é ða ðula fufiligi zu eðε foe wooi.

⁵ E zili nu vɛbɛiti ta ɔɛ ɛɔɛ fufiligi,
nu vaa nu vɛbɛiti ta ɔɛ ɛɔɛ moloɔloɪ é ɔɔvesu.
Naa ɔa ɔɛ gaamago nɔ, naa zuvile.

⁶ Ɔɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maligi ɔa é maalobo,
tona kpunɛ tugi zu, ta zou ɔaliiti, ta koozuwili faa
wolaiti,
fiile wolai ta tɔngɔɔ fiilei,
é ɔɔ abui va, é adaɔeti galazu, naama zogi.

⁷ Eɔɛvelei a ɔa ɔɛ la ga segi,
ɲiiɲenii zuɔɔula keɛmai,
pele ɔana a ɔɛ la ga zii mɔinmɔingi naati
niiti ti ɔɛni kɔɔi vɛɛzu Aliyele va,
ti ɔɛni kɔɔi ɔɔɔzu daalɔɔma,
tɔ ɔɔɔɔ ta ná-siɔigiti daalɔɔma,
ti ɔa ti maalati, ti zei ti ma.

⁸ Toɔa ɔɛ ɛɔɛ nui pului ma, é ze é ɔa laami,
keɛ siɛgi zu é wuunsu da, koozu ɲakai ɔɛ de,
ɔaa ɛɔɛ nui kpɔɔle wɔin ma, é ze é ɔa ɔɔɔle,
keɛ siɛgi zu é wuunsu da,
toɔa ɔɔɔɔ vɛɛsu ga gola ɔɔɔɔ, kɔdaɔe vɔ kpaan,
vele ɔana a ɔɛɛ la ga zii naati ma vɛbɛi,
niiti ti kɔɔi ɔɔɔzu Siyɔn ɔizeɪ laalɔɔma.

*Wozaɔaa nuiti ti ɔaazuɔolei,
ɔɔɔi ti zogai*

⁹ A lua, wo laavɔ!
A ɔaazu vɛɛ ma, wo yɛ gaazuɔolei zu!
A ɔɛ ga ɔɔɔzo nuiti, keɛ ɔɔɔzo taade,
wo ɔa voola pelei va,
keɛ é la ga wo va ɔɔɔle gola.

¹⁰ Mazɔɔɔ Ɔɔɔɔ GALAGI gaazuɔɛɛ ma yɛnvui
yeida wo ma,
é wo-ɔaazuɔeti pɛa ma, wa ya GALA goo wo nuiti,

é bɔɔlogi la wo ɔaazu, wozaɔaa nuiti.

¹¹ Kulakɛlɛmai pɛ ge ɔɛa wo vɛ eɔɛ wooiti ti zɛvɛai sɛvɛi zu daaziɛ ga kedoi. A so nui ta ya, zɔi soogai sɛvɛi ɔalasɛ, wo ɔɛ ma: «So dɛɛ ma, è nii ɔala,» toɔa wo wooɔaavote ga: «Gè la zooga gè va sɛvɛi nii ɔala, tɔɔzei daaziɛvɛ.»

¹² A fe nui ta ya, é la zooni sɛvɛ ɔalasɛ, wo ɔɛ ma: «So dɛɛ ma, è nii ɔala,» toɔa wo wooɔaavote ga: «Nà ya, gè la zooni sɛvɛ ɔalasɛ.»

¹³ Maligii ɔɛni ma mɔnɔ:

«Niima nuɔuseiti ta maaɔuɔazu bà ga ti-laawooi nɔ, ta dɛbizu ga ti-lakɔlogiti nɔ, kɛɛ ti-yiimavɛ wola maaɔoozavɛ bà.

Unfɛmai ti ɔɛɛzu, ta bosu ga ze, naa ɔa nɔ ga faa tanɔ nii nuiti ti dɛɛni ga tiye.

¹⁴ Naa ɔa é ba, nà yesu niima nuɔuseiti daavɔɔzu ga laavɔɔ vaiti ɔima nuiti ta-ɔimalai ɔa ɔologolo, kelegele nuiti ta vala ta-gelegelegi ma.»

Faiti sege velel ɔevele ma

¹⁵ Nimizai ɔa naati tuɔɔ,

zɔiti ti ɔoozu vai laɔɔfuzu ɔooɔɔ GALAGI va, ti ta-vaazeikpasuiti kɛɛzu dɔɔɔfuzu kpidii zu,

ti da ɔɛ ma: «Bɛ ɔa a zoo é gi ɔa?

Bɛ ɔa é gi vɛɛsu?»

¹⁶ Wa-yaava vai nii ɔa ga ma bɛgele!

Pɔlɔ ligi lo nui ta pɔlɔi ti ɔɛ ga ani ɔila,

anii é bɛɛɛzu, naa ɔa bɔɛ nɛi é lo kpɛɛ nui va ga:

«Tɔ laade, é va kpɛɛ?»

Pɔlɔ ligii ɔa zoo nɛi bɔɛzu ɔisu é lo kpɛɛ nui va ga:

«Gi ge la ma?»

¹⁷ Wo la kweni ɔaa ga ná tago nɔ vɛ ná,

Liḅan lḅḅi ɢe ga gulu ḅelei,
gulu ḅelei ɢe ga dḅḅi.

¹⁸ Naama volo ná, goizuḅḅḅ nuiti ta naa mēni
nii bogai sevei zu,
gaazuḡole nuiti ta ɢula kpidii zu ta gaazuḡole ḅidii,
ti-ɢaazuve wozaɢa.

¹⁹ Ǵoḡḡ GALAGI zaalai zu,
ḅḅḡmaayei nuiti ta ye nḅ ɢoozunεezu ɢḅ.
Bala nu wolaiti ti nuḅuseiti saama,
ta vuka ga koozunεei
Izilayele ná-GALA Nadegai zaḅui zu.

²⁰ Tooma nuiti pe ta-volo ɢaaḅelagi ɢana,
ɢεεɢulasu nua ti la mḅ ɢea ná.

Ta naati ta-vai ɢaaḅela,
niiti ti wḅindai ga ti da faa ɢḅi ɢe,

²¹ ti da nuiti peelala ga laawooi tukpḅaalevezuve,
ti da balii la tukpḅaaleve nuiti tuḡḅ
tukpḅaalevezuḅeti,

ti da telebo nuiti undaavili wafuun.

²² Naa ɢa é ba, Ǵoḡḡ GALAGI wooi ɢaa,
Zakḅe ta mavofodaiti ta-ǴALAGI,
Abalaame unmḅḅ nui:

«Zakḅe ná-nuḅuseiti ti la mḅ unfega pe,
ti-ɢaazuḡeze ge la mḅ ḅḅida su pe.

²³ Siegi zu tiya ḅḅḅi ḅaa ti-lointi ti naati pe kaazu
la,

nii nà ke ti zaama,
ta kwεε ga nà ga GALAGI,
Zakḅe ná-GALA Nadegai,
ta unfe mà, ti lua ga ti mina èneketalala vaa ɢe,
nà, Izilayele ná-GALAGI.

²⁴ Zoiti ti ɢea na valani ɢi pagḅi ma,
ta ɢimalai maagḅli,

zɔiti ti maagʒaalii ɖɛɛzu yeenɔpɛ,
ta va bu, nu ti ɖala.»

30

Gɔɔɖɔ GALAGI ɖa

Ezipete minazeɖe fai laalɔɖɔma

¹ «Nimizai ɖa wo luɖɔ, kololala lointi,
wa faazeikpasuiti kɛɛzu, niiti ti la zegeni nɔun pɔ,
wo minazeɖegiti kpɛte yɔɖɔzu, gè la ti leveni.

Wa kotoi ta laazu ta maazu ɖana!»

Gɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖana.

² «Wa ziezu, wo ɖa li Ezipete yooi zu,
kɛɛ wo la gàazaɖasu.

Falaɖɔn vɔ bɛ ɖa wo lɔɖɔzuvɛ ɖaiziezu ná,
wa dooɖɔ bosuvɛ ɖaiziezu Ezipete yooi ná-niinigi
wu!

³ Falaɖɔn vɔ bɛ lɔɖɔ wo fai ɖa ɖɛ ga unfe faa wo vɛ,
dɔɖɔzuvɛ wo naa ɖaiziezu ga Ezipete yooi zu,
naa ɖa ɖɛ ga wɔungi maayei vaa.

⁴ Wa-ɖundigɔiti ta na Soan,
wa-ɖeelaiti ti zeelia Anɛse.

⁵ Ti pɛ ta unfe niima nuɔuseiti faa zu,
ti la ɖɛa ti vɛ ga kpɔba nu,
ɔaa zeeve bɛ nu, ti la ɔalaa ɖɛa ga zeezei bu nu,
kɛɛ kɛni ti unfe ganii ta ta-ɔaagɔluma anii.»

Zɔiti ti liizu Ezipete yooi

ná-kpɔbai ɖaiziezu

⁶ Keela wooi é wosu toganiiti faa zu ti lekɔɔmavɛ
nu yeezazu vɛle yooi zu:

Kidaaviligi ta ziiɔoolɛ yooi zu,
zalaiti ta-yooi zu, zalai é zikɔzu,
pɛɛɖaalii ta dɔɔwulususu zooi zu,

ti da li ga ta-zɔɔlaiti soovalegiti kɔma,
 ta ta-naavoloiti nɔmɛiti kɔma,
 nuɔuseiti pɔ, niiti ti la kpɔba nɔpɛ kɛa ti vɛ.

⁷ Ezipete ɔɔbai ɔa ga wafuun faa, gaamɔɛ anii,
 naa ɔa ɛ ba, na da toli ga:
 «Toɔa levetevesu gola, kɛɛ ɛ la faa nɔpɛ kɛɛzu».

Kololala nuɔuseiti

⁸ Uaana, naati sɛvɛ ti ɔaazu kokologi ma,
 yeevoze ti va sɛvɛi ta zu,
 naa ɔa a kɛ naa ɔɛ ga zeele wooi,
 ɛ yɛ ná vɛlela vɛle vaa ma, eyesu ɔɔ.

⁹ Mazɔɔ kololala nuɔuseiti be,
 ta ga yaava loun zunuiti,
 doun zunuiti ti la pɔ ti woilo
 ɔɔɔɔ GALAGI ná-tɔ gooiti ma.

¹⁰ Ti da ɔɛ GALA goo wo nuiti ma:
 «À ɔɛ GALA goo wo fai va!»
 Ti ɔɛ zɔiti ma ti kulakɛɛmaiti kaazu:
 «À ɔɛ kulakɛɛma ɔiteiti bosu gi ma.
 A da woo vago nɔ wo gi ma,
 wa-ɔulakɛɛmaiti ti zɛɛ ɔitogiti fe gi ya.

¹¹ A zeɛ pele vagoi va, à pele zɔlegi yɛ ná.
 A ɔɛ ɔɔizu gi la ga Izilayɛle ná-GALA Nadegai ná-fai.»

¹² Naa ɔa ɛ ba, Izilayɛle ná-GALA Nadegai wooi ɔa ɛ
 ga nii:

«Tɔɔzei wa ɔɛɛzu niima wooi va,
 wo da ɔɔɔɔ lɔ tooma vai zu ta yaavai,
 wo va voluzeizua zɔɔɔ,

¹³ naama vaaɔaaza golai ɔa ɔɛ wo vɛ
 eɔvɛlei sigi gaagoozagi naa ta a valina,

é dεε ga toɔa na ɔologolo,
é wuule, gaamago nɔ é wolo.

¹⁴ Sigigi ɔa bezegεle
eɔe pɔlɔ ligi lo nui ná-digii é bezegεlesu,
nu la maaɔugaa go pa sɔlɔga,
a nu ɔula abu zegε vaa zu,
ɔaa zie zaɔa vaa zu zieyegεi zu.»

Ziileigi ta ladalai

¹⁵ Naa ɔa é ba, Maligii Ɔoɔɔ GALAGI Izilayεle ná-
GALA Nadegai wooi ɔa é ga nii:

«Ni wa ɔalena ma, wo va pɔ,
wo maaɔungi wo, naa ɔa wa ɔizo da,
ziilei ta ladalai ɔa wo-zεbei su.»
Kεε wo la ɔeni vaani naa wu!

¹⁶ Wo ɔeni ma:

«Ba-o! Gá vela sooi ɔɔma!»

Naa ɔa é ba, wa vela!

Wo ɔeni ma mɔnɔ:

«Gá li sooiti kɔma ti wola bizezu!»

Ni naa ve, wo ɔεε nuiti gola zuvilεve, tiya ɔalaa!

¹⁷ Wo zili nu ɔila kpegi ɔa nu waagilagi (1.000)
maalua,

ti pe ti bize,

nu lɔɔlugɔi a wo maaluana,

wo pe wa bize.

Gaaɔelasu, wo-mɔtaiti ta ye zeizuve

ti ɔaɔaalei eɔe ɔɔlɔgi é zelɔni gizei ma,

eɔe poogi é vilɔni gizei ma.

GALA ka undaanεi ɔe

¹⁸ Anεε naa ve, Ɔoɔɔ GALAGI ɔa maaɔungi wosu
ɔɔ,

é va zaalai la wo ma.

Toḡa wuzegε, é ná-maawɔingɔai lε ga woye.
 Mazɔɔɔ Ḡooḡɔ GALAGI ḡa ga telebo GALAGI.
 Undaanε nu ḡa ga naati pε, niiti ti ḡitosu tɔun ba.

¹⁹ Ee, Siyɔn nuḡuseiti, wo zeini Zeluzalεme,
 wo la mɔ wɔɔɔa pε.

Mazɔɔɔ wa woogulana Ḡooḡɔ GALAGI ma,
 toḡa zaala la wo ma,
 kevele βετεβε wo-wooi mɛnisu-o,
 é wo woogaaavote.

²⁰ Mazɔɔɔ Maligii ḡa daamianigi ve wo ya kidaavili
 foloi,
 ta ziei, ziizoolε yeei.

Zɔi maanɛai é è ḡala, naa la mɔ loogua è va,
 kalamɔin a ḡε è ḡalasu, da ka ga ḡaazuve.

²¹ Siegi zu è ḡεεzu è li ga è-yeezazu velel ɔaa è-
 ḡovezu velel,

da vaazu wooi niiti mɛnisu è voluvelei, é ḡε è ma:
 «Wεlε, pelei ḡa, zie la.»

²² Walii siaai wa-ḡooḡɔ ganigiti ma
 ta zanugi é ziezuz wa-vololibaiti ma,
 wa naati deve ga ti ḡɔzɔve,
 wa ti ma buḡaiti pili ya, wo kwεε ga ti luulave,
 wo ḡε ti ma: «À maagooza gi va!»

²³ Maligii ḡa tonai ve wo ve,
 wa-ani zuwuiti faa zu,
 niiti wa ti vaza zooi ma,
 zooi ḡa daamianigi ve wo ya,
 é mɔin, é va gola.

Naama volo ná, wa-loganiiti ta ḡε laamiizu
 ga tufa lenugi nεmε wolai zu.

²⁴ Nikεiti ta soovalegiti ta ḡε zooi wolizu,
 ta laami ga tufa vɔɔi kpoloi ba,

ti suviegai ga taɗasagi, gaavɛɛ ga sɛpɛgi.

²⁵ Nu vaa vaa wolai ma voloi,
yeei pɛlɛ ɖaaɖooza golaiti ti loozu la,
zie yei velei ɖa mɔin gizeiti maazuɓeti,
ta gize bufɛgiti maazuɓeti.

²⁶ Alugi ɖa volo eɖɛ foloi,
foloi ná-wozakalagi ɖɛɖaa ɖa ɓaa ná zeizu ɖɛ lɔfela.
Toɖa ɖɛ eɖɛ folo lɔfela wozakalagi ɓɔɔma,
voloi Ɔooɖɔ GALAGI a ɖɛ ná-nuɓuseiti ta-valai
ɖaaɖilizu la,
ɓeti maawanai náti, toɖa mináti kedɛ.

Maaɖoloi ta kizogi

²⁷ Wele Ɔooɖɔ GALAGI ɓɔɖɔi va,
é vaazu, é zeɖɛ ɖoozama,
é ɖa ɖala su ga ziiɖaawana wolai,
dakɔlogiti ti ɓali ga ziiɖaawanai,
daawooi ɖa ga abui é sosu.

²⁸ Daa viilei ɖɛɛɓe eɖɛ kɔtudɛi fegai,
é ɖa yei ga aniiti pɛ.
Paave ga é zii ɖiligiti pɛ niikpi,
é ti ɖaave maanɔɖɔ zeɖɛgi zu,
é kalafe ɖɔlu vili nuɓuseiti pɛ kpalɔɖaeiti ba,
é ɖa li ga tiye ɓe ná nɛai be.

²⁹ Wa guyei loo,
eɖɛ kpidi naa nu fetii ɖulazu la,
wo ɖoozu ɖa ne wo-yiimave,
eɖɛ nu a ɖɛ ziezɔ, é ɖa koole vɛɛ wooi meni,
wo ɖa li Ɔooɖɔ GALAGI ná-gizei ma,
GALA pɔ be, Izilaye le Ná-Fasai.

³⁰ Ɔooɖɔ GALAGI ɖa wooi ɖula, goo maayikiai,
toɖa dɛɛ velei a ɖa zeei vɛɛ su la,
é va doɖai wo da.

Toḡa ná-ziiḡaawana wolai ḡula kelema,
ta ná-abuzogi é galai wosu,
tona wolai wu, fiile wolai ba, ta sakɔtuiti.

³¹ Mazɔɔɔ Asiili nuiti sasu ḡa ɔali

ta Ḣooḡo GALAGI wooi menina,
siegi zu a ti loḡana la ga ná-tukpɔi.

³² Tamadegi ta kɔnigi ti-wooi ḡa ḡe menisu,

ti loḡa bakɔi lugi ḡilagilagi wu

nii Ḣooḡo GALAGI a zei ti ma ti maagɔlo vai zu.

Ḣooḡo GALAGI ɔɔḡɔi ḡa yeewuzeḡe, é kɔɔi ḡo ti
laalɔḡma.

³³ Kaite suḡoozaa, tutui zuɔeteve na,

kevele ɔeteve ɔalaa masagi ná-faa ma, suḡooza,
suwɔɔɔ,

kovii maaɔɔḡe, naa gola mɔin, abui ḡevele ɔeteve na,

Ḣooḡo GALAGI laa viilei ḡa so ba,

eḡe timinigi ma de wolai.

31

*Maanɔḡɔi ḡa naati tuḡo,
zoiti ti voluzeizu Ezipete yooi va*

¹ Maanɔḡɔi ḡa naati tuḡo,

tɛi ti yeizu Ezipete yooi zu kpɔba ḡaizie vai ma,

ti voluzeidai sooiti ba,

ti laai kɔɔḡo wotoloiti da, tɔzei ti mɔinve,

ta soo ɔize zalavusuiti, tɔzei zebe wolai ḡa ti va.

Kele ti la welezu Izilayele ná-GALA Nadagai va,

ti la Ḣooḡo GALAGI ḡaiziezu.

² To balaagi, sooge faa ḡeezu,

toḡa vaazu ga maanɔḡɔi, é la woo maavaliboga,

toḡa wuzeḡe faa ɔɔu ḡe nuiti ta-veleyeḡe laalɔḡma,

ta naati ta-ɔɔbai laalɔḡma niiti ti telebotalai ḡeezu.

³ Ezipete nuiti ta ga nuiti,
galadai ma zobo nɔpɛ ge la ti vɛ,
ta-zooiti ta nɔ ga zooi ɔaa aniiti,
geegɔlɔgi zu ani la ga tiye.
Siɛgi zu Ɔooɔɔ GALAGI yeemaalesu da,
zɔi é kpɔbai wosu, naa ɔa bune,
ta zɔi ti ɔosu ba, naa ɔa loo,
ti fele pɛ ti undaa ɔa vili vɔɔma.

Ɔooɔɔ GALAGI ɔa a da unmmɔgi wo

⁴ Mazɔlɔ Ɔooɔɔ GALAGI wooi ɔaa mà:
«Siɛgi zu zalai ɔaa zala yivoi zikɔzu la,
ga é ná-daamianigi maazuɔa,
baala make nu bulugiti ti vaa va da ma,
ti da kpeeiti too, ti la maalua.
Ti zɔngɔ wooi la ipɔtevea pɛ.
Vele ɔana Ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii yeizu la,
é kɔɔi ɔɔ ná-gizei ma Siyɔn, ná-gizei goi ma.
⁵ Eɔɛ wɔnii é ɔvɛgiti suviesu ma ɔain maazu,
vele ɔana Ɔooɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii ná-makei
zuviesu da Zeluzalɛme maazu.
Toɔa maalobo, é unmmɔ.
Toɔa bude maazu, é make ma.»

⁶ Izilayɛle nuiti, à va volu Ɔooɔɔ GALAGI vɔ,
nii wo wola maagoozaai ba.

⁷ Naama volo ná, ɛɛ pɛ ka ná-salea vili ya,
niiti ti ɔɛɛai ga walii ta zanugiti,
niiti wo ti ɔɛɛni ga wo-yee ɔɔiti.

⁸ «Asiili yooi ɔa loo bu
ga boɔa zɔkpɔi é la ga nuɔuseiti kpɛɛ gelei.
Boɔa zɔkpɔi nu la kpɛɛni ga yee,

naa ɟa a ti ɟologolo.
 Boɟa zɔkpɔi naa ɟa Asiili nuiti ta ɔize ba.
 Ná-nu niineiti pe ta ɟe duɔla wotii ɟeezu boani
 zeezu.
 9 Zɔiti ti zubaani eɟe fasai, ta lua, ti ɔize,
 kundigɛiti ti iɲɔ ge leve,
 ti ɟele ta-ɗalapoi va,»
 Ɔoɔɟo GALAGI wooi ɟana,
 nii ná-abuzogi Siyɔn,
 ná-abuzulugi Zeluzaleme taa zaamave.

32

Masagi é faiti pε falibosu

1 Masa gila ka wuzege,
nii a masadai ge ga telebodai,
na-kundiḡiiti ta ze i nui ti unda ga soledai.

2 Ti ḡilagilagi ta ge ege
ve nu a loḡḡu na fiilei va,
ve nu a loḡḡu na tona viilei va,
ti ge ege ziei e laani zou vo i zu,
baa ege fasa wola ma niinigi tevebai zu, suvo i.

3 Naazu zoiti ti-ḡaazuve maaneeni e wozaḡaa,
naati ti la mo gea ga gaazuḡole nu,
faa meni nui ti goi ga meni gi wo.

4 Kidafaawulala nui ti ta faa ḡaaga,
muuma nui ti ta zoo bozu valafala ga pago.

5 Gimalala nui la mo zooga e va leve ga seizumaane
kevele,
nu la mo gea yaava nui ma,
toḡa ga nu wola.

6 Gimalala nui ga da gimalala vai no wo.
Toḡa da boḡo ve faa po u ge vai ya,

é la unfe ga GALA ma kɛɛ vai tanɔpɛ su.
 Toɣa da woo ɲɔiti bo Ɔɔɔɣɔ GALAGI ma.
 Zɔi pului ma, é naa ɣoozu ɲakai yɛ,
 zɔi é zaazu ga kpɔɔle wɔin, é naa yɛ zie valagi zu.

⁷ Yaava nui ná-kɔɔɣɔ zɔɔlaiti ɲɔuvɛ.

Toɣa da kisie ɲɔiti kpɛtɛ,
 é va maanɔɣɔ nui undaavili ga zɛɛ ɔɔɛiti,
 anɛɛ ni maanɔɣɔ nui ɣa ná-gaamai zu.

⁸ Kɛɛ nui zii vagai,
 naa ɣa da kisie vagɔiti kpɛtɛ,
 sie veleɪ pɛ ka da ná-nuvagɔlai lɛ.

Zeluzalɛme anzanuiti ta-lɛnɛgi

⁹ Ee, anzanuiti, wɔiti ziizoolɛ la wo ma,
 à wuzɛɣɛ, wo woilo ɣòoi ma!
 Anzalopɔiti wɔi maagɪli la wo ma,
 à woilo ɣòoi ma!

¹⁰ Kona gila ta tago laawu,
 wa vaazu balizu, wɔiti maagɪli la wo ma,
 mazɔlɔɔ dɔɔɔɔi kpɛtɛ vaa la mɔ ɣɛa,
 ma waa ɣula vaa la mɔ ɣɛa ná.

¹¹ A ɓali ga duai, ziizoolɛlala nuiti,
 à ɓali, wɔiti maagɪli la wo ma.
 A ɣula wa-zɛɣɛiti su, à seɣɛi ɣula ɣɔba,
 wo zaamaɣɪli ga saa wɔlɔ wo seɣɛi.

¹² A yiila loɣa, wo wɔlɔ balaɣa vɔpɔgiti faa zu,
 ta leezɛn ɓeleiti ti ɣɛni gwaai wosu gola.

¹³ Wo wɔlɔ nà-nuɓuseiti ta-yooi vaa zu,
 nii ɣaingiti maaɓɔlegai,
 pɛɛyɛɣɛiti koozunɛɛi ɣɛni ti wu taazuuvɛ,
 é naati pɛ maaɓɔlega.

¹⁴ Mazɔlɔɔ masa pɛɛi zuwoga, taai daaveni su-
 woga,

gizei ta pɛɛ ɔaagoozagi ti ɔe ga pugi eyɛsu ɔɔ,
 vɛ dɔɔɔzu zoovalegiti ta ɔe vɛɛzu nɔ, ta togani
 laamiizuɛ.

Ziileigi ta telebodai

¹⁵ Toɔa ɔe ɔana,
 eyɛsu Zenvui yei ade ma, ɛ zeɔe geezuɛ,
 nɔzu teɛɛbai zu ɔa valibo ga gulu belei,
 gulu belei ɔa ye ɔetɛzu, ɛ ɔula ga goya lɔɔɔi.

¹⁶ Soledai ɔa ɔe teɛɛbai zu,
 telebodai zei gulu belei zu.

¹⁷ Telebodai ma lɔnɔgi ɔa ɔe ga ziileigi,
 telebodai ɔeɛwotii ɔa ga kulagaanɛɛzui ta ziileigi
 eyɛsu ɔɔ.

¹⁸ Nɔ-nuɔuseiti ta ta-eteai zie ziileigi zu,
 seizu vagɔi zu, ziilei pɛɛiti bu.

¹⁹ Sakɔtui ɔa dɔɔɔi loo bu,
 taai ɔa loo bu.

²⁰ Kɛɛ wa ɔe ga undaane nuiti,
 wa ani zuwui vaza zielaveti,
 wo zoo wo nikɛiti ta soovalegiti pile ɔɔɔɔ yeema.

33

Maanɔɔɔi ɔa faa zuɔologolo nui luɔ

¹ Maanɔɔɔi ɔa ɛ vɛ, ɔɛi ɛ zɔiti kologolosu,
 tama ɛ la de ɔologoloni,
 ɛ zɔiti yaavazu, ti la de ɛ yaavani!
 Siegi zu ɛ besu la ga zɔiti kologolo,
 ɔa ɔologolo niina, ɔa balaagi.
 Siegi zu ɛ besu la metu ga yaavai ɔili zɔiti ma,
 ta ɛ maayaava niina balaa.

² Ee, ɔɔɔɔ GALAGI, gi maawɔingɔ!
 Gi ɔitoge ɛ va.

Zɛbɛi ve gi vɛ, sobu-o-sobu,
gi unmɔɔ kidaavili foloi.

³ Siɛgi zu tonai kpunɛsu la,
nuɔuseiti ta ɗa vɛla.
Siɛgi zu ɛ wuzegɛzu la,
ziiti su ɗa vaza.

⁴ Ti vu ta-ɗɔɔzoganiiti ma, eɗɛ koto kpulugiti.
Ti ɓungulu ti ma, eɗɛ kpazine kpulugaa.

⁵ Ɔɔɔɗɔ GALAGI ɗa fai pɛ unda,
mazɔɔ toɗa zeini geezuve.
E Siyɔn laavega ga sɔledai ta telebodai.

⁶ Da ɗa-eteai zie gaanɛi zu.
Ɔimalai ta faaɗweɗi ta ga kizo fai ɓɛɛi.
E unfe Ɔɔɔɗɔ GALAGI ma,
naa ɗa ɛ ga ɗa-naavoloi.

⁷ Kɔɔɗuluɓaiti ta kpeeɪ loozu taazuve,
ziilei fai ma ɗeelaiti ta wɔɔzu gola.

⁸ Peleiti sunakave,
nu nɔpɛ ge la mɔ zizu peleiti su.
Unfama la wosu ga fai niiti solomai ɗɛai ti ma,
zeeleiti daa ɗa vili, ta ɛɛ pɛ belevilisu.

⁹ Zooi ɗaaleida eɗɛ saa ɗa loo, su ɗa vɔ,
unfegi yeida ga Liban, toɗa na vɔ,
Salon nɛmɛ wolai zu ɗɛa eɗɛ tevebai.
Basan ta Kaalamɛle ta-vagi ɗulaa ti va.

Siɛgi zu Ɔɔɔɗɔ GALAGI wuzegɛzu la

¹⁰ «Niizu, nà ga wuzegɛ»,
Ɔɔɔɗɔ GALAGI ɗɛ ma,
«niizu nà ga ɗaalo,
niizu nà ga ɓɔɔɔ vɛlei lɛ.

11 Wa-vaazeikpasuiti ta ga kpakuɔakugi nɔ,
ta zɔɔɔsu ga kavazaɔagi nɔ,
wo-laa viilei ɔa ga abui, nii a wo ɔala.

12 Nuɔuseiti ta ɔala, ti ɔe ga zuɔui,
eɔe ɔaingingiti ti leveai ga ti ɔalazu abui zu.

13 Wɔiti wo maagoozaai, à mɛni nii gè kɛɛni!
Wɔiti wo maaɔuɔaai, à nà-zobogi zuɔɔɔ!»

14 Kotoba nuiti ti lua Siyɔn,
GALA gaazuluabalala nuiti suɔalia, ti ɔe ma:
«Ade zu, ɔe ɔa a zoo yesu niima abuzogi ɔoba?
Ade zu, ɔe ɔa a zoo zeizu ɔoɔɔ abulekai tei koba?»

15 Zɔi é ziezɔ telebodai zu,
é ɔa ɔe ga soledai,
é ɔa ɔele tɔnɔgi va é zɔɔɔsu ga toomai,
é yeevɔbesu ga é mina vɔɔɔ lobɛani va,
é la woilosu nama vuɔ vaa ma,
é ɔaazu vɛɛzu ma, a va faa nɔi ɔa.

16 Naama nui ɔa a zei ada wuzeɔeaiti,
fasaiti ta ɔe ga sigigiti, ti ɔa make,
ná-daamiani fai ɔaa ɔa ɔula ba,
ziei la valaga zea.

Zeluzalɛme unmoɔ fai

17 E-ɔaazuɔeti ta masagi vete ná-padai zu,
ta zooi ɔoozuɔe pe peɔe.

18 Da ɔisɛ naazu é maalua vai zu tevegai,
é gaazaɔagi wo ga:

«Mini ɔa mulu zo nuiti ti ná,
ti ɔeni sosu, ti ɔa gaalu?

Beɛni ka ti ɔeni weɛzu peɛ ɔaaɔoozagiti ma?»

19 E la mo waso nuɔusei teiti kaa pe,
nuɔuseiti ti-laawooi ɔaa la ɔaa,

ti-wooi zuβidiai, gaa la ɔaa.

²⁰ Kεε ɔa Siyɔn vεε,
ada-vεti ɔula laa wolai,
ɔa Zeluzalεme vεε ga ɔaazuvεti,
ziilei sei wosuβε,
seɔe vεlei ε yεsu loni ada ɔilagi,
kɔɔɔiti tɔɔ la ɔula bu eyεsu pε,
gili ɔaluiti ta la viega pεpε.

²¹ Miná ɔa Ɔɔɔɔ GALAGI ná-bɔɔblai lεεzu ná ga
giye.

Ziε wolaiti ta ɔε náβε,
ziε wolaiti ti ɔaawɔɔɔai,
kɔɔɔ ɔatoa ti la levega ná,
ɔato wolaiti ti la ziaa ná vεlei.

²² Mazɔɔɔ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa ga ada-lukpɔɔaaleve
nui,

Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa ga da-lɔ sei nui,
Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa ga da-masagi,
tɔ ɔa ε ga de Ɔizo Nui.

²³ Wa-ɔaluiti ti viega,
ti la mɔ ɔato zeɔei ɔilia,
ti va zoo ti va ma zeɔei zuvie.

Naa ma, ta kɔɔzoganii pε gaagwε ɔɔɔɔ va,
ɔεkpυ nuiti ɔalaa ta tɔnɔ zɔɔɔ su.

²⁴ Zeluzalεme nu nɔpε ge la ɔε ma: «Nà zeeβεzu!»
Nuβuseiti ti zeini Zeluzalεme ta ta-vaagaa za golai
ma zuvaayεgi zɔɔɔ.

34

*Edɔme lukpɔ vai,
ta Izilayεle ɔalema vai*

¹ Zii giligiti, à maaɓuɗa lee, wo woilo!
Nuɓuseiti, à menigi wo!
Zooi woilo, ta su aniiti,
eteai ɓalaa, ta gaa aniiti pe!

² Mazɔɔ Gooɗo GALAGI ná-ziiɗaawanai ɗana va
zii giligiti daaloɗoma.
Ziiɗulaɗe ta-ɗooɗo nuiti pe daaloɗoma.
E devea ga ti undaavili, ti ti vaa.

³ Ta-wɔɗeiti ta vili ya,
ti ma ɓoomaiti makugi ɗa zie,
ti-ma ɗamai ɗa yei ga gizeiti.

⁴ Nii kpein é volozu geegɗoɓgi ɗa, ti pe ta ɗeele,
geegɗoɓgi ɗa bili, eɗe nu a seɗe bili,
ma ɗooɗeɓi ɗa loo bu,
eɗe leezen ansaɗɗgi ma laai a ɗena loa bu,
ɓaa kooleɗoole gului ma laai a ɗena loa bu.

⁵ Gooɗo GALAGI ná-boɗa zɔkpɔi ɗula keɗema
geegɗoɓgi zu,
wele toɗa na yei Edome ma,
nuɓuseiti Gooɗo GALAGI ti voovoai ga ti
zuwugaaleve.

⁶ Gooɗo GALAGI ná-boɗa zɔkpɔi yiɗoa ga ɗamai,
ma wulɔi ɗe ma ná pe,
baala zivoiti ma ɗamai, ta boli zineiti ma ɗamai,
ta baala sineiti ma loɗiti ma wulɔi.
Bosela taa wolai zu ɗa Gooɗo GALAGI zalaɗai
ɗulazu ná,
nu vaa vaa wolai ɗa é ɗeezu Edome yooi zu.

⁷ Teguiti ta loo ɓɔoma ta nike zineiti ta nike zine
wolaiti,
zooi maawe pe ka yeɓe ga ɗamai,
zooi ma vuɗiligi yeɓe ga ma wulɔi.

⁸ Mazɔɔ toɣa ɔɛ ga potokula voloi Ɔoɔɔ GALAGI
ve,
sala ve ɣonagi Siyɔn maalobo fai zu.

⁹ Edome yooi ma ɔɛ wolaiti ta valibo,
ti ɔɛ ga managi,
ma vufiligi ɔɛ ga timinigi,
ná-zooi ɣaave pe ka ɔɛ ga managi é galai wosu.

¹⁰ E ɔa ɣala folo vee kpidi va, é la zaa,
ma luului ɣa ye leezu geezuve, kwe ge la ba.
Yeenape no, zooi ɣologologai ɣa ye de,
eyesu ɔɔ nu nape ge la mo levega ná.

¹¹ Ná ɣa ɔɛ ga buungiti ta zeligoitiseizuve.
Duaiti ta kalawoniiti ta zeizu zɔɔ ná.
Ɔoɔɔ GALAGI ɣa zooi ɣologolo.

Ná ɣa ɔɛ eɣe ada naka wolai
nii é ɣeni ná aisa eteai va ɔete.

¹² Seizumaane ge la ɣea ná
ziimazeɣe ge va wo da é va ɔɛ ga masagi ti zaama.
Gaa ɣa vala ná-kundiɣiti pe ba.

¹³ Ɔaingiti ta vɔno ná-masa peleitibu,
koozeiti ta kpolo ɣaingiti ti vɔnoga ná-siɣigiti ba.
Ná ɣa ɔɛ ga koveiti seizuve,
ta saa wɔnigiti niizuve.

¹⁴ Tevebai zu zuaiti ta ɔa ɣomi ná ga zuluɔuiti,
boliiti ti ɔa ɔoɔ loli ná.
Miná ɣa buungi a ɔɛ looɣosu ná ga kpidii,
mazɔɔ toɣa naa ɣaazu ga dooɣosu vago.

¹⁵ Náve no ɣa kaalii a laɣagi lo ná,
é ɣainti da su, é vee ti ma,
é ye welezu ti ma, ti saɣa.
Ná no ɣa duaiti ma ɔulugiti ti ɣaaleezu ba ná.

16 A wελε λεε Γοογο GALAGI ná-sevei zu, wo kala!
 Suai naati tanope ge la gula da,
 taɟila kpala ge la mo boola ɟaiziaa wafuun,
 mazolo Γοογο GALAGI boɟoi ɟa é ma levei veeni,
 ná-Zenvui ɟa é ti ɟaaleeni ba.

17 Ta boɟoi ɟa é keeni ga kpakutoomai,
 é ese poɔda ve zea,
 é zooi ɟaagweeni ti va ga galui.
 Zooi naa ɟea ga tɔno eyesu ɟo,
 ta ye zeini ná, eyesu ɟo.

35

Galema volui

1 Tevebai ta zou vɔoi ti ta-ɟoozuneei ɟulaa kelema!
 Zou vɔo ɟoozune, maaɓidi ga tufa waaiti.

2 Tufaiti ma waa vagoiti ti moín ná,
 ná-koozuneei zuwolo,
 é pile solo guyei loo ga koozuneei!
 Liɓan ɟizei ma lebiyai veeve zea,
 ta Kaalamεle gizei ná-maayikii, Salon ɟizei nɔnɔi.
 Naazu ta Γοογο GALAGI ná-lebiyai ɟa, ada-ΓALAGI
 ná-maayikii.

3 Wo-yeeiti ti zuɓolɔai, à ti zulo,
 wo-niibiiti ti ɓalizu, à ti lo kpe.

4 A ɟe naati ma ti ziiɓolɔi zu:
 «À yiilɔ, dualua ge mina wo zo,
 wa-ΓALAGI ɟana vaa,
 potokulai ɟa é vaazu la,
 nii é ga GALA boɟoi ná-sala veei,
 to boɟoi ɟa é vaazu, é wo ɟizo.»

⁵ Naazu, gaazuḡfole nuiti gaazu ḡa zeḡe ma, ti
wozaḡa,
goizuḡoḡo nuiti goizuveti daa ḡa lao,
ti da faa meni.

⁶ Naazu, meḡeḡe nuiti ta da vili eḡe dopai,
ḡoḡoiti ti da ḡe ga koozuneei.
Mazḡoḡo ziiḡiti ta ḡe yeizu tevebai zu,
kḡtudḡiti ti da yei zou vḡoḡi zu.

⁷ Zou vḡoḡi ḡa valibo ga zii ḡoigi,
zooi zii vai ḡaai su, miná ḡe ga ziiḡngiti.
Zeḡei koveiti ti ḡeni veezu su,
seeligiti ta temuiti ta vḡno miná.

⁸ Pelei ḡa la ná,
ta daasei pee ga pele ḡadegai.
Kḡzḡba nu nḡpe ge la zooga é va zii la,
mazḡoḡo makḡeḡe GALA ná-nuḡuseiti ḡila kpe nḡ ve
ga ti zii la,
anee ḡimalala nuiti ti la ḡakaga su.

⁹ Zala la ḡea pelei ná zu,
sua ḡoḡu ḡila kpalaa ge la ziaa la,
nu la taḡila kpalaa ka ná.
Maligii ná-nu ḡizogaiti nḡ ḡa ta ḡe ziiḡu ná.

¹⁰ Zekana é la, zḡiti ḡooḡo GALAGI ti unḡoḡgai,
ta ḡale ma, ta zeeli Siyḡn ga pile sḡoḡo guyeiti.
ḡooḡo koozuneei ḡa ti-ḡaazuveti folo,
ta undaaneei ta koozuneei zḡoḡo,
ziiḡoḡo ta gaazuḡili vaiti maa ḡa ḡooza ti va.

Ezekiase ná-masadai zu vaiti

36

*Senakeliḡe vaa vai Zuda yooi laalḡḡma
(2 Masagiti 18:13, 17-25; 2 Dḡoḡ Sevei 32:9-19)*

¹ Masagi Ezekiasse ná-kona puugo maazu naanisiɛi (14) ma, Asiili masagi Senakeliɛe liini ga kooi Zuda laa wolaiti pe daaloɔɔma, é ti zo.

² Asiili masagi yɛni Lakise, é ná-kpɔba nui kɔɔlaaɔɔai zu leve masagi Ezekiasse ma Zeluzalɛme, salaavusu bulugi polu. E loni zie makɛsuɛ é ɔɛni maazuɛ, naama ɔɛi yei velei ɔɔbaɛ, pele ungi naa zu, nii é liizu ga kala loo nuiti ta-ɔalagi zu vele.

³ Yilikiya ná-doun zunui Eliakime, masagi ná-pelei wu ɔɔndiɔɔi, liini ti ɔɔ be. Seɛe ɔɛ nui Seɛena ta Azafe ná-doun zunui Yoa, laavaawogi, naati ti ɔɛni polu.

⁴ Asiili masagi ná-kɔɔlaaɔɔai ma ɔɔba nui ɔɛni ti ma: «À ɔɛ Ezekiasse ma: «Masa golai, Asiili masagi wooi ɔaa: Begele ɔa è ɔɔtogai ba?

⁵ Da ɔɔsiɛzu ga kpɔɛzuɔɔɔɔlai nɔ ɔa a zoo ɔɛɛzu ga kɔɔɔɔ vai ma vaazeikpasui, ta ma zeɛɛi? Be ɔa mu è voluzeidai ba, è liizu ɔakasu zèa?

⁶ Da voluzeizu Ezipete va, seeli kpakui naa nii goloai, a da naama nuiti zeave zaɔa, niiti ti zeɛsu la. Vele ɔana Falagɔn la, Ezipete masagi, naama nuiti be ti ɔɔɔ ɔalivaazu ma.

⁷ Tanisu wa vaazu ɔɛɛzu mà: Gá-GALAGI, ɔɔoɔɔ GALAGI ɔa gi ɔalivaazu ma. Keɛ GALAGI naa lei Ezekiasse ná-zalaɔa ɔula adaveti ta zalaɔa ɔulazuɛti kulaai zooi va, é ɔɛ Zuda nuiti ta Zeluzalɛme nuiti ma, ti da GALA deɛi zalaɔa ɔulazuɛ ɔila kpegi nɔ ɔakala, nii é taai tei su?

⁸ Za voloi zu, gè malimasakɛɛi levezu ga de, màliɔɔi Asiili masagi laaseigi zu: Gè soo waafelegɔ (2.000) vea è ɛɛ, ni da zoo è nu zɔɔɔ, ti le ti ɔɔma.

⁹ Keɛ da zoo ɔale è voluave kundigɔi gila kpala

ba, málígíi ná-botigé nu goiti saama? E gítosu Ezipete va, ga è va kə́oḡ wotoloiti sələ, ta sooiti!

¹⁰ Toḡa è ḡisu ga Ḡoḡḡ GALAGI lei é va va bu ga gè va, gè vɛ ḡoloḡolo? Ḡoḡḡ GALAGI ḡa é ḡeni mà: Li, è vala zooi nuu va, è koloḡolo!» »

*Asiili nuiti ti nubuseiti maalua vai
ga ti bəḡḡ ve*

(2 Masagiti 18:26-37)

¹¹ Eliakime ta Seḡena, naa vɛɛ Yoa va, ti ḡeni Asiili nuiti ta-ḡə́laaḡai ma bə́ba nui ma: «Soma è bə́ɛ ḡi və, Alame nuiti daawooi zu, mazələ ḡá mənisu. Mina bə́ɛ ḡi və Eḡulu wooi zu, naama nuiti maavele ma ti siḡḡi ḡa, ti ḡa de wooməni.»

¹² Kɛɛ kə́laaḡai ma bə́ba nui ti wooḡaavoteni, é ḡe ma: «Wa kaazu ga wa-o, wa-masagi-yo, wa nə ḡa nà-masagi tɛ́vegai wo ma ga gè niima ḡeela wooi laazeeli wo ma baa? Toḡa ga niima nuiti pɛ tənə, niiti ti zeini siḡḡi ḡa, ti vaazu ḡɛɛzu ga wo ḡevele, ti ḡa ti-bə́oiti mi, ti ḡa bə́ɛle ga ta-woideiti.»

¹³ Naa vɔluma kə́laaḡai ma bə́ba nui loni miná, é bə́ɛ ga woo wola Eḡulu wooi zu, é ḡa ḡe ma: «À woilo masa golai laawooi ma, Asiili masagi!

¹⁴ Masagi ḡe: «A mina va bu Ezekiasə va wo ḡaka, mazələ é la zooga wo unmə́su.

¹⁵ Ezekiasə mina lo wo luḡə, wo va bəḡḡ ḡaliva Ḡoḡḡ GALAGI ma, é va ḡe wo ma: Ḡoḡḡ GALAGI ḡa ade unmə́su ga ḡite, taai nii la loa Asiili masagi yeezu.

¹⁶ A mina woilo Ezekiasə woo ma, mazələ Asiili masagi wooi ḡaa: Ade woolaama, wo bəḡḡ ve zèa, názu wo ḡilagilagi pɛ ka ná-leezən belei ta

ná-koolegʼoolegi ɟaawaai mi, ma nu ɓɔɔle ga ná-zieyeɟei zu ɗei,

¹⁷ eyɛsu gè va, gè va li ga woye zou ɟili su, nii kulaai ga wa-yooi, zooi nii moloɪ ta ɗɔɔi ti su, ɓului ta leezen ɓeleiti ti su.

¹⁸ A mina va bu, Ezekiasɛ va wo ɟaka, é ɗa ɟɛ wo ma: Ƴooɟɔ GALAGI ɟa ade unmmɔsu. Zɔɔma yooiti ta-ɟalagiti ti ti unmmɔge nɛi, ti ti ɟula Asiili masagi ya?

¹⁹ Mini ɟa Ƴamate ta Aalapadeni ta-ɟalagiti ti ná? Mini ɟa Sɛfaalavayime ná-galagiti ti ná? Ti zooge nɛi ti Samali ɟula zèa?

²⁰ Naama yooiti ma ɟalagiti kpein saama, ma ɓɛgeleni ka ti ta-yooi unmmɔni, ti kula zèa, ga Ƴooɟɔ GALAGI va Zeluzalɛme unmmɔ, é va kula zèa? »

²¹ Teiti ti ɟɛni ná, ti maagɛni kpɔ, ti la gooɟaavoteni ga woo ɟila kpalaa, mazɔɔɔ masagi Ezekiasɛ ɟɛni ti ma: «À mina gooɟaavote.»

²² Yilikiya ná-doun zunui Eliakime, masagi ná-pelei wu ɟundigii, ta sɛvɛ ɟɛ nui Seɓena, naa vɛɛ Azafe ná-doun zunui Yoa va, laavaawogi, ti liini Ezekiasɛ vɔ ɓɛ, ta-zɛɟeiti balivaliai ga kidaaviligi maavele ma, ti Asiili ɟɔɔlaaɟai ma ɓɔba nui laawooi laazeeli ma.

37

*Ezekiasɛ GALA goo wo nui Ezayi
ɟaazaɟa fai*

(2 Masagiti 19:1-7)

¹ Masagi Ezekiasɛ naama wooi mɛnigai ma, é ná-seɟeiti balivalini ga ga kidaaviligi maavele, é

saa wɔlɔ wo segei loo ɔba, é li Gɔɔɔ GALAGI zeɪ
veɪɪ ma ɔɔɔɔɔɔ.

² E Eliakime leveni, nii é ɔɔni ga masagi ná-peɪɪ
wu ɔundigɪi, ta seve ɔɔ nui Sebena, naa veɪ zalaɔa
ɔula nu wɔlɔiti ba, saa wɔlɔ wo segei ti ɔba, ti
li GALA goo wo nui Ezayi ɔɔ be, Amɔse ná-doun
zunui.

³ Ti ɔɔ ma: «Ezekiase wooi ɔaa: <Za voloi ɔa ga
ziiɔlɔ volo, ta maɔɔlo volo, ta unfe ku. Mazɔlɔ
gi ɔɔa eɔɔ koma anzanui, doin zɔlɔ fai maabugaaɪ
na ba, keɔ zebe nɔpe ge la mɔ ná, é va sɔlɔɔ.

⁴ Asiili masagi ná-kɔlaaɔai ma ɔba nui levege
ga é zenvu su GALAGI ɔɔɔɔ. Ee, é ga ɔa-GALAGI,
Gɔɔɔ GALAGI ɔɔni poomugi naati mɔnisu, é ɔɔa,
tɔzei kpɔe veɪɪ nuuti ba. Dɔun, ɔaaba, é Gɔɔɔ
GALAGI maanɔɔɔ ná-nuɔuseɪ mɔtai niiti be.» »

⁵ Masagi Ezekiasé ná-keelaiti ti zeelini Ezayi ɔɔ
be.

⁶ Naa ɔɔni ti ma: «À li, wo ɔɔ wo-maliɔɪi ma:
<Gɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: Wooi nuuti Asiili masagi
ná-botiɔɔ nuiti ti pɔomugai ga tiye, naa mina é
maalua.

⁷ Masagi ɔa wooi ta mɔni, gɔ pu ziimaɔe ga é ɔale
ma ná-zooi zu. Miná ɔa ná va bu ga ti paa ná ga
bɔa zɔkpɔi.» »

Senakelibé ɔɔɔ maalua vai volu
Zeluzaleme ma
(2 Dɔlɔ Seveɪ 32:17;
2 Masagiti 19:8-13)

⁸ Asiili ɔɔlaaɔai ná-kpɔba nui ɔaleni ma,
mazɔlɔ é mɔnini ga ná-masagi zɔgeve Lakise,
é li, é Liɔina zeɪ keɔ su. Miná ɔa é kaani ná.

⁹ Su la ɣoozani Asiili masagi keela woo zoloo ga Etiyopi masagi Tilaka vilege pele ma toun daalɔɣma. E keelaiti teveni volu Ezekiasse ma, é ɣe ma:

¹⁰ «À ɣe Zuda masagi Ezekiasse ma: «Mina va bu da-GALAGI va è yaava, nii è ɣalivaai ma, ni a ɣeena è ma, Zeluzalɛme la lɔa Asiili masagi yeezu.

¹¹ Da ɔɔɣɔgoi è mɛnini velel Asiili masagiti ti zooiti kpein sogai la, ti ti kpein koloɣoloni nɔ. Da kaazu ga da ɣila ka naa ɣa voola è va?

¹² Mɛmɛwolani ti taa wolai niiti koloɣoloni: Gozan, Galan, ta Lesɛfe, ti Edɛn mavofodaiti suwuɣaaleve niiti ti ɣeni Telasaal. Naama yooiti ta-ɣalagiti ti ti unmɔɔni ɔaa?

¹³ Mini ɣa Gamate masagi ná, ta Aalapade masagi, ta Layile masagi, ta Sefaalavayime masagi, naa vɛɛ Gena ta Iva geleiti ba?» »

*Ezekiasse ná-GALA maanɛnɛi
(2 Masagiti 19:14-19)*

¹⁴ Ezekiasse sɛvɛi ɣulani keelaiti zea, é kala. Naa vɔluma é lɛni la ɣooɣɔ GALAGI zeɪ vɛlɛi ma ɣoizuvɛ, é suvie ɣooɣɔ GALAGI ɣaazu,

¹⁵ é maanɛnɛ, é ɣe ma:

¹⁶ «Ee, ɣooɣɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɣii, Izilayɛle ná-GALAGI, ɔɛi è zeini seelubɛinti unda, da ɣa è ga GALA gila kpegi eteai zu masadaiti pɛ bɛ, da ɣa è geɣɔlɔgi ɔɛɛa ta zooi.

¹⁷ Ee, ɣooɣɔ GALAGI, woilo ga pagɔ, ɣaazuzɛɣe ma, è wɛlɛ! Sɛnakeliɔe wooi mɛni, nii é ná-kɔɔlaaɣai ma ɔɔba nui leɔɣai ga zɛnvu su GALAGI vooɔmu ga tiye.

18 Ee, Góogó GALAGI, gaamai ve, Asiili masagiti ti ziiti pe ta ta-yooiti kologologe.

19 Ti naati ta-galagiti pili abui zu, ti gála, tózei naati ti la gēni ga gala kitea, ti gēni nɔ ga nuɔuseiti ta-ɲeligí wotiiti, gului ta kɔtúi, tama ti ti gologologe.

20 Naa gá é ba, ee, Góogó GALAGI, gá-GALAGI, gi gízo, è gi gúla Senakeliɓe ya, nii a kɛ eteai zu masadaiti pe ti kwɛɛ ga ɗa gíla kpe ka è ga Góogó GALAGI.»

*Góogó GALAGI ná-gooɗaavotegi
(2 Masagiti 19:20-34)*

21 Názu gá Amóse ná-doun zunui Ezayi ni-ima gēla wooi leveni la Ezekiasé ma, é gē ma: «Góogó GALAGI, Izilayele ná-GALAGI wooi gaa, nii è maanɛɛɛai é vile Asiili masagi Senakeliɓe va,

22 Góogó GALAGI wooi gaa daalɔɗma:
«Siyɔn anzalopoi è vɛɛviliga,
é ɗa ɲɛɛgúla è zu.
Zeluzalɛme anzalopoi gá è ɲɛɛzu,
é ɗa ungi ɲiikpi ga ɗe.

23 « ‘Bɛ gá è poomugai, è suvɛ?
‘Bɛ gá è daagúgi gúlazu la ga woo wola,
è wɛɛ ba ga bɛɛlɛlai?
Nà ve de, Izilayele ná-GALA ɲadegai!

24 E pòomugɛ, nɛi gè ga Maligíi, ga ɗa-wotigɛ nuiti maavele,
è gē ma: Nà-kóogó wotolo mɔinmɔingiti saala zu,
gè lɛni gizeiti unmaɛ,
gè lɔ Liban gizezi zaamaɛ,
gè sɛdele gulu góozagiti teɛ,

naa vɛɛ sipɛɛ gulu vɔpɔgiti ba,
 gɛ zeeli ma unsu ɣaaɓɛlagi ma,
 ná-goya wolai unga munu.

²⁵ Gɛ zɛyɛɣɛi wɔɔvɛ, gɛ su ɗɛi ɓɔɓɛ.

Gɛ zɛ wolai Nile ma ɓɛkegiti pɛ ɓɔɓi ga kòɣɔiti
 Ezipete yooi zu ná pɛ.

²⁶ « Kɛɛ ɗɔun è la suɣwɛɛni ga kaite gɛ niima vaiti
 devevɛ,

ta kaite wɔɓwɔɓ gɛ seivɛ kpasu?
 Niizu niina, nà ga naa laazeeli, nii gɛ deveai.

Naa ɣa é kɛa gɛ vaa ga ɗɛ,
 nii a kɛ è taa wolaiti golo niiti sigɣi ti ma,
 ti ɣɛ nɔ ga kɔtu zigɣiti.

²⁷ Zɛɓɛ nɔpɛ ge la ti zu nuɓusɛiti ba,
 ta luazu, unfegi yeidai ga tiye,
 ti ɣɛvɛ ɛɣɛ ɗɔɓɔzu lufai, ɛɣɛ tufa lɛnugi,
 ɛɣɛ pɛɛ ɣɔma lufa vɔnɔgi,
 é vɔɔzu aisa ma ɓakui va lo ba.

²⁸ Kɛɛ gɛ ɗa-vaiti pɛ kwɛɛ, siɛgi zu è zeini la,
 gɛ kwɛɛ siɛgi è ɣulazu la, ɓaa è lɛɛzu la ɗa-vɛɛi wu,
 ta siɛgi zu è wuzɛɣɛzu la dàalɔɣɔma.

²⁹ Tɛi è wuzɛɣɛa dàalɔɣɔma,
 ɗa-ɓɔɛ yaɣasagiti ti lɔa gòizu,
 nà nà-balaɣaegi vilisu è-zokpai va,
 gɛ è-lakɔɓgiti pilisu ga nà-kalafei,
 gɛ è ɣaaɣale ma ga pelei nii è vaa la.

³⁰ « ɗɔun, ɗa ma, Ezekiasɛ,
 nii ɣa é ɣɛɛzu è vɛ ga poogi:
 Nɔmɔ ɣonagi molo ɣaei nii pɔnɔgai ɓɔɣɔ vɛ,
 naa ɣa é ɣɛɛzu ga wo-ɣɔnɔgi,
 yɔɣɔnázɔ ɓalaa vele nɔ ɣana é ɣɛɛzu la.

Kelē konagi zavasiei, à tii gē, wo teve,
wo leezen beleiti sin, wo ti-gaawaai mi.

³¹ Zuda nui niiti ta ye vulua,
naati ta gē egē gulu vonogi,
nii é zapei niineiti dōzu,
ta é waazu ga pagō.

³² Ungo, nui mōta go gā ye vulua Zeluzalēme,
kōo voolabaiti ta gē Siyōn gizeiti ma.
Naa gā Gōgō GALAGI, Fai-Pē-Maligii vaazu kēezu
tōzei ná-nēbē wolai va.›

³³ «Naa gā é ba, Gōgō GALAGI wooi gāa é vile Asiili
masagi va:

«E la lēa taa wolai nii zu pē,
é la mēen nōpē piliga daalōgōma,
é la maabugāa ba ga ná-kōgō zepēgiti maavele,
é la pōlō zigī toga daalōgōma.

³⁴ Pelei é vaani la, togā gāle ma ga naa nō,
é la lēa taai tēi su,› »
Gōgō GALAGI wooi gāna.

³⁵ « «Nà baazu taai nii maazu, gē kizo,
nà bōgōi maavele ma, ta nà-botigē nui Davide
maavele ma.› »

Unmōgi

(2 Dōlō Sēvēi 32:21-22;

2 Masagiti 19:35-37)

³⁶ Gōgō GALAGI ná-geezugeelai gūlani, é nu
waaungila waavuulōsava maazu lōlugo (185.000)
vaa Asiili gōlaagāi zu. Poluma zobui, ti wuungai
ma, ti kōlaagāi zulaavegai gāani ga poomaiti.

³⁷ Názu gā, Asiili masagi Sēnakeliōe kōlaagāi
zegēni ná la, é li, é gāle ma Ninive, é ye ná.

³⁸ Yeeta, é yɛni nəkɔsu ná-galagi Nisilɔke ná-pɛlei wu, ná-doun zunuiti Adalameleke ta Salɛsɛl ti paa ga boɔa zɔkpɔi, naa vɔluma ti vɛla, ti li Alalate yooi zu. Ná-doun zunui zɔi, daa ɣɛni ga Ezaal-Gadon, naa ɔa é zeini potogi zu masa kpɔkpɔgi ɔa.

38

Ezekiase zeebe vai ta keɛ fai

(2 Dɔlɔ Sɛvɛi 32:24-26;

2 Masagiti 20:1-11)

¹ Naama ziɛgi zu Ezekiasɛ zeebɛni, é ɣɛnina zaazu. Amɔsɛ ná-doun zunui Ezayi, GALA goo wo nui liini pɔ bɛ, é ɣɛ ma: «Gɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa: <Da-vaiti gaagɔla ba, é devei yɛ da-vɛlɛyɛɔɛi ya, tɔɔzei da ga za, è la ɔɔlazu seebɛi nii zu.» »

² Ezekiasɛ ɔaavoteni pɛlei ma, é Gɔɔɔɔ GALAGI maanɛɛnɛni ɔani:

³ «Eɛ, Gɔɔɔɔ GALAGI, soma è ɔize su ga sɛvɛ è ɔaazu ga woogɛɔɔiladaɪ ta ɔi pagɔlai, gɛ naa ɣɛ nii pagai è ɔaazu.» Naa vɔluma Ezekiasɛ wɔlɔni, gaazudɛi vu ga gola.

⁴ Naazu Gɔɔɔɔ GALAGI bɔɛni Ezayi vɔ,

⁵ ga é li, é ɣɛ Ezekiasɛ ma: «Gɔɔɔɔ GALAGI, è-mɛmɛwɔla Davide ná-GALAGI wooi ɔaa: <Gɛ da-maanɛɛnɛ wooi mɛniga, gɛ è-ɔaazudɛi ɔaa. Dɛɣɛmu gɛ kona puugɔ maazu lɔɔlugɔ (15) viliga è-zii zu.

⁶ Da-o, taai nii-yo, na wo unmɔɔsu, gɛ wo ɔɔla Asiili masagi ya, na taai nii makɛ.»

⁷ Wɛlɛ Gɔɔɔɔ GALAGI ná-poogi va è vɛ, é dɛɛ ga wooi nii é bogai, toɔa daazeeli:

⁸ «Nu leeɛzuwe Agfaze ná-kɔɔɔ losuwe wu, foloi zegeni niina ná, niinigi wee naa ma.» » Gooɔɔ GALAGI niinigi ɔulani volu ga kɔɔɔ losu puugo, é zege nu ɔɔɔ losuɛti, foloi ɔa loo naa ma volu.

⁹ Zuda masagi Ezekiasé ɔeɔgai ma, é ɔula ná-seeɛi zu, é ɔima ɔɛi nii zɛɛni.

¹⁰ «Gè ɔeni ɔeezu ma:

«Gè sɛi ma ɔaaɔwe saamai nɔ ɔea,
kele keni gè li!

Keni gè leve ga ɔɔɛiti ta-laazu vele,
gè ɔalaga ná-eteai ma ɔonagi mɔtaiti ma.»

¹¹ Gè ɔeni ɔeezu ma:

«Gè la mɔ Gooɔɔ GALAGI ɔaa,
Gooɔɔ GALAGI, fulu nuiti ta-eteai zu,
aneɛ nu vulu ɔila kpala, etea nuiti saama.

¹² Zènvui ɔulaa zèa, é li maagooza bà,
eɔe baala make nui ná-sege ɔotai.
Zènvui ma ɔezei ɔa bilisu,
eɔevelei geze vele nui a ɔa keɛ la ga ná-sege veleai,
kpega voluma ga ma ɔeze ɔaluiti teveleve.
Aisa kpɔkɔi ɔa é zeeli, Màliɔii,
è bega ga ná-fai ɔaabela!

¹³ Gè ɔɔɔ zoni eyesu sobui.

Maliɔii mà ɔaeiti golowoloni,
eɔevelei zalai a ɔa keɛ la.
Aisa kpɔkɔi ɔa é zeeli, Màliɔii,
è bega ga ná-fai ɔaabela!

¹⁴ Gè ɔeni kpee goiti toozu eɔe seɛzeɛeɔgoi,
gè ɔa ɔala eɔe poopogi.
Gàazuwe zuɔɔɔ ga ɔɔɔi geezuwe.
Ee, Maliɔii, ná kidaaviligi zu.
Ua è ɔɔ bà!»

¹⁵ Leeni đã nà bo?

Μαλιγιά βόειη πò, τò βòφòι έ τì πε κεα.

Nà yε zɛzu ɔɔɔmaayeii zu,

sii ma voloiti pε su,

nà-ziizoolε vai maavele ma.

¹⁶ Maligii, è-laawooi zaḅui zu ḡa nu ḡa yenvu la è ḡoozunε,

sabu zu ɕa gè zɛnvui wosu da volu.

Da pù sù volu, è zènvui ve zèa mənə.

¹⁷ Nà-kidaavili golai valiboga ga ziileigi,

mazɔlɔɔ ɔa-nɛɛbɛi zu, ɛ kùlɔ saai ya,

è nà-faaḍaazagiti piliga ya è voluḃelei.

¹⁸ Γονεαλαazu laade a è maamusε,

saai laade a è maamusε,

zoiti ti laani kabai zu,

naati ki ge la mɔ loonɪ da-woogɛɖiladai va.

¹⁹ Fulu nūiti nō q̄a ta zoo è maāmusezu,

edεvelei nòun gè la za.

Γεεδει φα a ná-dointi kala ga da-woodedfiladai.

20 Gooḏo GALAGI kizoni!

Gá è maamusε ga gεingεin ganigiti

gi-zii ma voloiti pe su da-velei wu, Gooḡo GALAGI.»

²¹ Ezayi devei woni ga: «Ti va ga kooleɗfoolegi ɗaawaai ɗaayɗgai, ti sie wologi ɗa, masagi ɗa valo.»

²² Ezekiasë ցնի մա: «Քոցի եօցեղ զա նա կաւէ զա
նա շո զէ Լի Գոօճ ԳԱԼԱԴ չէի յէլի մա զօշուսէ?»

39

Babilone deilaiti

(2 Masagiti 20:12-19)

¹ Naama yeeḡḡalai nɔ, Babilone masagi Melodake-Baladan, Baladan ná-doun zunui, mɛnini

ga Ezekiasse zeeḡeni, é ʋaloa. E keelaiti teʋeni ma, seʋei ti ya ta sabaliʋai.

² Ezekiasse yeezeini ti wu, naa ʋoluma é pɛlei wu lɛeni ga tiye, ʋe ná ga ani ḡiigiti makesuʋe, walii ta zanugi ta tufa maku neɛnɛgiti, ta gulo maku neɛnɛgi. E ná-kooḡo zoolaiti puuzuʋe balaa le, ta nii kpein makega ḡeni de zea. E la ḡeni ani nɔpe dɔoḡuni ti ʋa ná-pɛlei wu, ta ná-masa zooi zu.

³ Naa ʋoluma GALA goo wo nui Ezayi ʋaani masagi Ezekiasse ʋo be, é gaazaḡa, é ḡe ma: «Leeni ḡa niima nuiti ti bogai, mini mu ka ti zeḡeai ná?» Ezekiasse gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Ti zeḡeʋe ada gooza, Baḡilone.»

⁴ Ezayi ḡeni ma ʋolu: «Leeni ḡa ti kaai ḡa-ʋelei wu?» Ezekiasse ḡe ma: «Ti anii kpein kaauʋe ná-pɛlei wu, ani nɔpe ḡe la yeni ʋoluzu ná-naavolo makesuʋe, nii ḡe la deeni ga tiye.»

⁵ Ezayi ḡeni Ezekiasse ma naazu: «Woilo Gooḡo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliḡii wooi ma:

⁶ «Foloi tanigaa ta ʋaazu, nii kpein é ḡa-ʋelei wu, nii è-memɛwolani ti gaaleai ba, eyesu za zeeli, ta li ga ti pe Baḡilone, gila kpala ge la yeḡa ʋoluzu.» Gooḡo GALAGI ḡa é boga.

⁷ «Ta li ga è-mavofodai tanigaani, ti ḡe ga botiḡe nu wolaiti Baḡilone masagi ná-pɛlei wu.» »

⁸ Ezekiasse Ezayi wooḡaavoteni, é ḡe ma: «Gooḡo GALAGI laawooi ʋaḡe nii è bogai mā.» Mazolo é ḡeni ḡeezu ma: «Sii ma voloi pe su, ada ḡe ziileigi zu ta makei.»

Izilaɣle Ná-Ziilei Fai

Unmɔɔ fai ma minazeɖegi

¹ A nà-nuɓuseiti gaanɛɛɛɛ,

wa-GALAGI ɖɛ naa,

Ungo, à ti ɖaanɛɛɛɛ!

² A Zeluzalɛme ipɔɔɔɔ,

wo woɔɖula ma ga duɔla wotii bega,

ná-faagaa za golaiti ma zalai ɖulaa,

E ná-kotoiti ma zalai ɖaavɔnigai zɔɔɔga Ɔɔɔɔɔ
GALAGI ya.

³ Kpee wooi ɖa ɖulazu, é ɖɛ ma:

«À pelei laalao Ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔɛ teɛɛɛɛɛ zu,

wo ada ɔɔɔɔɔɔɔ nii gaa ɖɛ sɔli,

wo pelei ɔɛɛɛ ada-GALAGI ɔɛ.

⁴ Pɛtugiti pɛ daave,

gize wolaiti ta gize goiti pɛ gaayei.

Uɛti náti gaa la sɔli, mináti ti ɖɛ ga zou ɖaanɛɛɛɛɛɛ,

ɔɛti náti gaagoozaai, mináti ti ɖɛ ga nɛɛɛɛɛ.

⁵ Naazu Ɔɔɔɔɔ GALAGI ná-ɛɛɛɛɛɛɛ ɖa ɖula keɛɛɛɛɛ,
nuɓusei pɛ ka ka ɔɔɔɛɛɛ.

Mazɔɔɔ Ɔɔɔɔɔ GALAGI ɖa é boga.»

⁶ Woo ɖila ge ɖɛni ma:

«Keela wooi wo!»

Woo ɖili ge ɖɛ ma:

«Leeni ɖa ná bo?»

Wooi ɖulani ɔɔɔɔ, é ɖɛ ma:

«Nuɓusei pɛ keɛɛɛ eɖɛ tufai,

zeɛɛ la su é ɔɔ leve dɔɔɔɔɔɔɔ lufai ma ɔɔɛɛ ɔɔ,

⁷ tufai ɖa ɖa ɔɔ, ma ɔɔɛɛ ɔɔɔɔɔ,

siegi zu Ɔɔɔɔɔ GALAGI ná-fiɛɛɛ ɔɔɔɔɔ la ma.

Gaamai zu, nuɓusei ɖulavɛ ga tufai.

⁸ Tufai ɖa ɖa ɔɔ, ma ɔɔɛɛ ɔɔɔɔɔ,

kele ada-GALAGI laawooi ga yesu ná eyesu gɔ.»

⁹ Siyɔn, woo niine vagɔi ma geelai, le gize
gaagfoozagi ma!

Kpeeɪ loo ga zɛbeɪ, Zeluzalɛme, woo niine vagɔi ma
geelai!

Wooɣula gola, mina lua, ɛ ge Zuda laa wolaiti ma:

«Wele wa-GALAGI va!»

¹⁰ Wele Maligii Gɔoɣɔ GALAGI va,

toɣa vaazu ga zobogi,

na-zobogi ga ɛ masadai geezu la.

Toɣa vaazu ga na-sɔlɔɔgi ta kpɔlɔzuve ma lonɔgi.

¹¹ Toɣa da na-baala kpulugi gɔnɔkula,

egɛvelei baala make nui a da kee la,

toɣa da na-baala zivoiti gaale ba yeelokoi zu,

toɣa da ti zege, ɛ ti ve yiila,

ɛ da lo baala deeti tuɣɔ, zivoi ti va.

*GALA na-zobodai,
kpɛɛaniiti ta-zɛbesulalai*

¹² Be ga ɛ kpolodeɪ gaalea ba,

ɛ pu yeave, ɛ kɔɣɔ na?

Be ga ɛ geeɪ gɔɣɔni ga yeebegaiti?

Be ga ɛ zooi ma vufiligi vua kɔɣɔ ganii zu?

Be ga ɛ gizeiti kɔɣɔga kiloi ga?

¹³ Be ga ɛ Gɔoɣɔ GALAGI na-Zenvui gɔɣɔni?

Be ga ɛ geɪni ga tene nui, ɛ da kala?

¹⁴ Be ga ɛ geɪni ga GALA tene nui,

ɛ va gi ve be, faiti gaa va gala?

Be ga ɛ kalani ga pele vagɔi?

Be ga ɛ kalani ga gɪmalai,

ɛ kelegelegi ma velei lee la?

15 Gɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu, zii ɔiligiti ti la leveni zie goi
va

é vilesu peinpein songoi zu,
baa eɔe fufili gilagi, é kiloi ɔa.

Wele zie zaama yooiti ba, ta kpolodei laave yooiti,
toɔa ɔa ti wuzede nɔ eɔe fufiligi nɔ.

16 Sedele guluiti ti Liɔan yooi zu,
ti la kula ɔea ga ná-zalaɔa ɔulazuve ɔovii,
suaiti pe ti ná, ti biwe ga gala zalaɔai.

17 Zii ɔiligiti pe ti la gaazu ga ani nɔpe,
ti-losuve ɔa toun be nɔ ga fuungi nɔ ta ná naka.

18 Be ɔa wo wɔinni wo GALA pokɔɔ ma?
Anii begele ɔa ɔa ti la ɔɔɔ ma?

19 Kɔɔɔ ganigi ɔa neɔligi nui kpetezu,
zanu kpete nui zanugi nekpɛ ba,
é wali yɔɔɔɔiti gili ba.

20 Zoi balagai gola, é la zooga
é va naa ɔeɔala naavolo ɔula ɔɔɔ ma,
naa ɔa ɔa gului ta zeɔe, é la luulaa,
é li, é neɔligi nu ɔaiziɛ,
naa vololibai beɛ be, é la niikpiga.

21 Wo la kwɛɛ baa?

Wo la ɔeni menini baa?

Ti la ɔeni boni wo ma kaite mounpa?

Wo la ɔeni eteai ma wuulaagi vai ɔaɔaani baa?

22 Gɔɔɔ GALAGI ɔa é zeini eteai ɔɔɔkɔɔmave pe
unda,

eteai zu nuiti ta gaazu nɔ eɔe kotogiti.

E geegɔɔgi zuvieni eɔe segei,
é suvieni eɔe zeɔe vele ga nu ze bu.

23 Toɔa a ɔa kundigiti koloɔolo, é ti veɛ su meɛ,

niiti zobogi ti ve eteai zu, é naati ke ga nu nakaiti.

24 Ti la gɛni gɛte ziinni,
ti la ɓeni ga vaza gɛte,
ti ma zapei la gɛte ɓeni ga zooi zo,
fiilei vua ti ma, ti da vɔ,
Gooɔɔ GALAGI ná-tɔngɔɔ fiilei da li ga tiye egɛ molo
ɓooloi.

25 «Be ga wa zoo wo gi la ɓooɔ ma,
ga toun é va gɛ ga nɔun kevele?»
GALA Nadagai ga é naa wosu.

26 A gaazuwuzegɛ lɛɛ, wo wɛɛ geezuve,
ɓe ga é geei gaave anii naati kpɛteni?
E losu ti luɔɔ, ti-ma ɓulugi gaavɔnigai da zie egɛ
salavusuiti.
E da ti pɛ toli ga ti-laaseigiti.
Ná-zobo golai zaɓu zu, ta ná-zɛbei,
gaa la valaga taɗila kpala ba.

27 Izilayɛle, Zakɔɓe mavofodai,
leeni vaa zu è bosu ga:
«Mà vaiti ti la Gooɔɔ GALAGI gaazu ga faa,
ná-GALAGI è la faa nɔpɛ keɛzu,
è va ɓaa ná-gaamaiti maazu?»

28 E la kwɛni ɓaa?
E la gɛni mɛnini ɓaa?
Gooɔɔ GALAGI ga é ga GALA gɔoɔɔ,
é eteai ɓɛteni, é zo zou ɓela ga, é li zou ɓela ga.

E la ɓɔɔa, dɔtɔzu la levea,
nu la zooga é va ná-kelegelegi zuzɔligi gɔwɛɛ.

29 Toɗa da zɛbei ve naama nui ve, nii suɓɔɔai,
zoi iɗɔteveai, é gaaɓaai ve naa ve volu.

30 Nu niineiti ta da ɓɔɔ, ti lɔtɔzuleve,
anɛɛ zunu gɛzeiti ta da ɓune, ti loo.

³¹ Kελε niiti ti ɣitogai Ɔooɣɔ GALAGI va,
naati sebei ɣa ɗa niine volu.
Ti ta-ɣovegi laazei eɣe koɣeiti,
ti ɗa bize, ti la boɓa pe,
ti ɗa zie, ti zuvikei la bega pe.

41

Fɔnifaama nu wolai

¹ Zie zaama yooiti ta kpolodei laave yooiti,
à maagɛ kpɔ tɔɣɔ, wo ɣooi meni!
Nuɓuseiti ti zebei niine volu, ti maabuɣa, ti boe.
Ungo, ade li ɔɔma tukpɔlosuve.

² Be ɣa é naa wuzegɛa folo ɣulazu vele,
zoɪ telebodai ziezɔ kɔɣɔ vogi zu?
Be ɣa é ziiti ɗɔa zeezu,
ta be ɣa é masagiti gaayeida?
Ná-boɣa zɔkpɔɪ ɣa ti vukɔzu eɣe fufiligi,
ná-mɛɛin ɗa ti zuvaza eɣe molo ɓooloi,
fiilei seɣezu, é ɗa lii la.

³ Toɣa ti beezɔ, é li ɣoozama, faa la ba,
é ɗa li ga pelei nii é la de ziɛni la ɣila.

⁴ Be ɣa é vaazu bu pe fai niiti ti va ɗa ɣe?
Naa ve, nii é yeeɣeɣalai ɣilagilagi zu nuiti tolistu,
kaite tɔɔzeizu mɔunpa.

«Nà ve, Ɔooɣɔ GALAGI, nɛi gè ga ma mɔungi,
ta gè ma ɣaaɓelagiti ba, ungo, nà ɓɔɣɔɓɔɣɔgi ve.

⁵ Zie zaama yooiti nuɓuseiti ta kpolodei laave yooiti
su geleiti ti kaani, ti lua,
nuiti ti zeini zou beɓa ga, ti tɔɔzeini ga sasubali,
ti ɗa maabuɣa, ti ɗa va.

⁶ Ti ɗa bo ɓɔɣɔ va,
εε ge ɗa ɣe keeɣeloin ma: «Yiilɔ!»

⁷ Nɛɛliɣi nui da zanu kpɛtɛ nui iɲɔɔɔ.

Zɔi ɛ subilisɔ ga malitoi,
naa da iɲɔɔɔ, nii ɛ doɣazu kɔtɔi ma.

Ta kpatana ɔɔɔɔ va, ti ɣɛ ma:

«Boti vagɔi ɣa kɛai.»

E kɔɔɔɔ ganigi bakpani ga kɔlu ɣaazoɔagiti, a va
ɲiikpi.

⁸ Dɔun ɔa, Izilayɛle, nà-botigɛ nui,

Zakɔbe, ɔɛi gè yiimazeɣɛai ga ɔɛ,

bòɔlai Abalaame mavofodai,

⁹ ɔɛi dɛi, gè è ɣaizie zou bela ga,

gè è loli, è zeɣɛ ɣoozamaveti,

ɔɛi gè ɣɛni è ma:

«Ba-o, gè la è vilini ya,

tɔun gè yiimazeɣɛni ga ɔɛ,

nà-botigɛ nui ɣa ga ɔɛ,»

¹⁰ maagɛli mina ɣɛ è ma, mazɔɔɔ nà è va.

Mina yiizoolɛ, mazɔɔɔ nà ga ɔa-GALAGI.

Nà è zɛbɛɔɔzu, nà ná ga gè ɔɔ è va,

nà è maalobo ga nà-zɛbɛsu yeei, ɛ zobogi zɔɔɔsu.

¹¹ Welɛ, zɔiti kpein ti è laalɔɔma,

ta unfe, ɔaagɛla ti ma.

E-ɔɛɲɔɔɔiti ta ɣologolo, ti ɲɛɛɛ.

¹² Da ɔɔɔ ga ti ɣaizie, è la mɔ ti ɣaa,

niiti ti ɣɛa kpɔɛi vɛɛzu è va,

ti ɔa laalɛ è wu.

Ti pɛ ta ɣologolo, ti la ɣɛa ga ani nɔpɛ.

¹³ Mazɔɔɔ nà ga ɣooɣɔ GALAGI, ɔa-GALAGI,

ɛ è zosu è-yeei va,

ɛ ɣɛɛzu è ma: «Maagɛli mina ɣɛ è ma,

nà ná ga gè ɔɔ è va.»

¹⁴ Izilayɛle, Zakɔbe ná-nuɔuseiti,

maagɛli mina ɣɛ wo ma,

waiti wo levezu kpeinɲaɖagi,
 waiti wo leɛvɛzu eɖe kpeinɲaɖagi.
 Nà ɔɔɖɔi ɖa gè vaazu da-ɔɔba vai ma,
 zoi é ga è Unmɔɔ Nui,
 Izilayele ná-GALA Nadeɖai,»
 Gɔɔɖɔ GALAGI wooi ɖana.

¹⁵ «Wɛɛ, nà è ɖɛɛzu ga kava loɖa wulu zɛɛ niinei,
 kɔlu ɖaazɔɔɖagiti ti ba.

Da gizeiti golowolo, è ti vali ga,
 è gize goiti so eɖe molo ɔɔlooi.

¹⁶ Da ti ɖaave, fiilei li ga tiye,
 tɔngɔɔ fiilei ti zuvaza.

Kɛɛ dɔun da, da ɖoozune Gɔɔɖɔ GALAGI ɖoba,
 è ɔɔɖɔ maamuse ga Izilayele ná-GALA Nadeɖai ná-
 fai.»

Tevebai valibo fai ga undaane zɔɔɔsuve

¹⁷ «Maanɔɖɔ nuiti ta bala nuiti ta ziei ɖaiziezu,
 é la zɔɔɔsu pɛ.

Kpɔɔle wɔin ti-nɛgi vɔa.

Kɛɛ nà, Gɔɔɖɔ GALAGI, nà ti woɔɖaavote,
 nà, Izilayele ná-GALAGI, gè la ɖɛɛa ti va pɛ.

¹⁸ Nà zie wolaiti da gize unmaɛti, niiti gulu la ti
 ma,

gè zieungiti da nɛmeiti su,
 gè tevebai valibo ga kpoigi, ziei daavegai,
 zou vɔoi zu ɖe ga zie yeizuve.

¹⁹ Nà seɖelegi ta akasiai ta miletegi wuluiti
 ta wolive wuluiti sin tevebai zu.

Adaɛti zie la ná,
 nà sipɛɛ gului ta sapɛingi ta buisegiti pile miná,

²⁰ naa ɖa a kɛ ɛɛ pɛ ge ka, ti kwɛɛ,
 ti ɖida bu, ti gaaɖa,

ga Gooḡo GALAGI yeei ḡa é naa pε keai,
Izilayele ná-GALA Nadegai ḡa é ga ti pε Kpεte Nui.»

Zee ḡalagiti ta-vai

²¹ «Wa ve, zii ḡiligiti ta-ḡalagiti, à wa-vaiti dεε,»

Gooḡo GALAGI ḡa é boga,
«à wa-woozuḡfulagiti dεε lee,
Zakobe ná-masagi ḡe naa.

²² A maabuḡa, wo naa zuḡula gi ma, nii é levesu.
Faa mɔungiti ti ḡeeni, naati ti ḡeni ga beḡeleni?
A bo dεε, ḡá ḡigaizie su.

Baa mu nii é vaazu ḡeezu ná luḡoi zu,
wo naa le ga giye, gi ḡe kweε.

²³ A faiti dεε lee ga giye,
ti vaazu ḡeezu ná luḡoi zu,
ḡá kweε naazu ni gaamazu wa ga galagiti.
A faa vago go nɔ ḡe lee, baa ma ɲou go,
ga gi ḡaazuzede ma, gi ḡe ga ma zeeleiti.

²⁴ Kele wele, naa ɲaka vizoge wo va,
faa ɲaka nɔ ḡa wo keεzu.
Nu a yiimazegena ga woye,
ga wo ḡe ga galagiti,
toḡa ḡe ga baagɔluma vaa nɔ.

²⁵ «Munu, lekpeɲave nu ḡovezuve,
ḡe zunu ḡila pileḡe pelei ma,
wele toḡa nuu é vaazu.
Munu, folo ḡulazu vele, toḡa dāaseigi maalolisu,
toḡa kundigiti gaayɔsu,
eḡevelei nu a da palavalai ḡaayɔ da,
baa eḡevelei pɔlɔ liḡi lo nui a da ḡoḡolo da pɔlɔ zu.

²⁶ Be ḡa deḡemu é niima vai woni,
kaite ma yeeluḡo, gi va suḡweε?

Bε gá é boni ma yeelugó,
 gá va gε ma: «Gaamai gεni zea»?
 Koleve ga wo zaama,
 nu nɔpε ge la gεni zooni naa la,
 nu la tanɔpε menini wo la, wo va bo.
 27 Nà gá mounpa, gè daazeeli Siyɔn,
 gè nu leve Zeluzaleme, é li ga woo niine vagɔi.
 28 Gè weleni galagiti naati saama,
 gè la gila kpalaa kaani,
 é va gε ga tenebo nu gila kpalaa.
 Ni nà ti gaaazafana,
 ti la gooɔaavote nɔpε fea.
 29 Ti pε ti la ga ani nɔpε,
 nii ti keezu, naa gá nɔ ga wafuungi.
 Ta-maaniinigiti ta nɔ ga filei ta faa nakai.»

42

Maliḡii ná-botigε nui

1 «Wele ná-botigε nui va, gè yeezeidai bu,
 toḡa gè yiimazeḡeai la, é gòla ḡoozunεezu.
 Gè ná-Zenvui yeida ma ga é telebodai lɔ zii ḡiligiti
 saama.
 2 E la kpee loa, goo ḡaa la bainga,
 é la kpεzuguḡa wola ḡea koi yḡḡzuveti.
 3 E la seeli kpaku ḡalea ga, nii golowoloai,
 é la sɔmḡi vaa, nii gaayeizu,
 keḡe toḡa telebodai lɔ é zoloo gaamai ma.
 4 Zeezu la ḡɔḡa, iḡo ge la levea,
 eyesu é telebodai lɔ eteai zu,
 eyesu zie zaama yooiti ta kpoloḡei laave yooiti ti
 wɔin ga ti ná-tḡgiti sɔḡo.»

Wozakalagi zii ḡiligiti bε

⁵ GALA, G̃oog̃o GALAGI wooi ɔa,
 é geeg̃oɔgi b̃et̃eni, ṽe kpein suviegai ná,
 é zooi ɔ̃evele b̃et̃e, ta anii p̃e é ṽoñosu ga,
 é z̃envui veeni nũbuseiti p̃e zea zooi ɔa,
 é z̃envu viilei veeni naati p̃e zea, ti ỹenvuzu, é ɔ̃e
 ma:

⁶ «Nà, G̃oog̃o GALAGI, g̃è è lolini nà-faazeikpasu
 ṽag̃oi ṽo.

Nà yeezeizu è wu, g̃è è mak̃e, g̃è è ze
 ga g̃è è ɔ̃e ga minazeɔ̃egi zu ɔ̃aegi nũbuseiti b̃e,
 ga è ɔ̃e ga wozakalagi zii ɔ̃iligiti b̃e,

⁷ ga gaazuɔ̃ole nuiti gaazu ṽe zeɔ̃e ma,
 ga kasoɔa nuiti ti ɔ̃ula dũlai zu,
 è naati kula ta-ɔ̃asoi ɔa, niiti ti zeizu kpidii zu.

⁸ «Nà ga G̃oog̃o GALAGI, dàaseigi ɔ̃ana.
 G̃è la vaa bu nà-l̃ebiyai va ve taɔ̃ili b̃e,
 ta nà-unfemai va ve k̃oog̃o ganigiti b̃e.

⁹ Faa m̃oungiti ti b̃ega ga ɔ̃e,
 ma niiñea ɔa g̃è ti wosu wo ma,
 nà ti wosu wo ma aisa ti va ɔ̃e.»

Guye niinei

¹⁰ A guye niinei loo G̃oog̃o GALAGI ṽe.

A maamuse eteai zu ná p̃e,
 w̃oi wo ziezu kpoloɔ̃ei ɔa,
 ta fuluaniiti wo zeini bu,
 ta zie zaama yooiti ta ti zu aniiti!

¹¹ Tevebai ta tevebai zu laaiti,
 Kedaal balaɔ̃aiti, wo p̃e à wooɔ̃ula!
 Sela nuiti, à maamusei wo ga koozuñei!
 Koozuñe wooi ɔa ɔ̃ula gizei unma ṽe!

¹² Ti l̃ebiyai ve G̃oog̃o GALAGI ṽe,

ti zeze ga maamuse vai zie zaama yooiti ta kpolodei
laave yooiti su.

13 Gooḡo GALAGI ḡa ḡula eḡe kooḡuluḡai,
eḡe kooḡo nu wolai é ḡevele beṡe ga é kooi ḡo,
é kooḡo bee wolai loo,
toḡa pile soḡo sili nuiti ma.

Gooḡo GALAGI ná-faazeikpasui

14 «Kaite suḡooza, ḡe maagḡeni kḡo,
ḡe maagḡe kḡo, ḡe boḡo zo,
keṡe niizu, ná ga kpalagi wo eḡe anzanui é doin
zoḡoṡu,
ziileṡzu la, é la yenvuzu ga pagḡ.

15 Ná gize wolaiti ta gize goiti fazasu,
ḡe tufa wunduiti pḡ fḡ,
ḡe zie wolaiti falibo ga zou vooi,
ḡe kpoigiti fḡ su.

16 Ná zobo fe gaazuḡole nuiti be,
ti zie ga pelei nii ti la de ziḡeni la.
Ungo, ná losu ti luḡo pele goiti su, niiti ti la ti ḡweṡ.
Ná kpidii valibo ti ve ga wozakalagi,
ve ti-ḡoḡo a ziḡa ná, ḡe mináti gaala.
Naa ḡa é ga ná-kisiṡi, ḡe la zeḡea polu pḡ,
keni ḡe daazeeli.

17 Nui niiti ti ḡalivaazu kooḡo ganigiti ma,
ti ḡa ḡe vololibaiti ma: «Wa ga ḡá-ḡalagiti,»
naama nuiti ta ḡula volu ga unfegi.»

*Nubuseiti ti-ḡaazuve ḡoleai,
ti woizuḡoḡo*

18 «Goizuḡoḡo nuiti, à woilo!
Gaazuḡole nuiti, à ḡaazuzegḡe ma, wo wozagḡa!

19 Be ḡa gaazuḡoleni, ná-botigḡe nui laade baḡa?

Ɓe ɔa deɔɛmu goizuwe ɔɔɔni, eɔe nà-keelai ge
tevesu?

Ɓe ɔa gaazuɔoleai, keɔi zai Ɔoɔɔ GALAGI seidai
volu?

Ɓe ɔa goizuɔɔɔai, Ɔoɔɔ GALAGI ná-botigɛ nui
laade ɔaa?

²⁰ E ani mɔinmɔin kaa,
keɛ è la gila kpala gaagaani.

E-woiyegɛiti daalaoge,
è la faa nɔpe mɛnini.»

²¹ Ɔoɔɔ GALAGI vaani bu, ná-telebodai maavele
ma,

é dɛɛ veleɔi ná-tɔgi wɔɔɔai la, maayiki.

²² Anɛɛ naa ve, weɛ nuɔuseiti ba,
ti looni ti ma, ti ti maavo.

Ti pe ti ɔɔni ga balii zegɛi zu,
ti ɔ kasoi ɔa dɔɔɔfuzu.

Ti looni ti ma, nu nɔpe ge la ti unmɔni.

Ti liini ga tiye, nu nɔpe ge la ɔɛni ma:

«À ɔale ma ga tiye!»

²³ Wo zaama, ɔe ɔa é woilosu niima vaiti ma?

Ɓe ɔa a dama kpe ga é woilo ti ma yeeta?

²⁴ Ɓe ɔa é Izilayeɛ ɔɔdini, Zakɔɔe mavofodai,

naati ma, niiti ti looni ma,
ta naati ma, niiti ti kɔligiti seɔeni?

Ɔoɔɔ GALAGI laade ɔaa,

nii ti kotoi ɔɛni daalɔɔma?

Ti la ɔɛni vaani bu, ti va zie ga ná-peleiti,

ta ti la ɔɛni woiloni ná-tɔ gooiti ma.

²⁵ Naa ɔa é keɛni, Maliɔii ná-ziiɔaawanai zeelini
ná-nuɔuseiti ma,

ta kɔɔi ma vaa zuɔoloɔɔlogi.

Naa ti maagoolini mini-o-mini ga abuzogi,

kele Izilayele la ġeni tanɔpe gaaggaani.
 Abui naa galani,
 é la ġidaani bu, é va ġisie su.

43

*Ġooġo GALAGI ġila kpe nɔ ġa
 é Izilayele unmoosu*

¹ Niizu è Betɛ Nui, dei è ga Izilayele,
 zoi é wo betɛa, woi wo ga Zakɔbe ná-nubuseiti,
 Ġooġo GALAGI wooi ġaa:

«Maaġili mina ġe è ma, mazɔɔɔ ġè è unmooni,
 ġè è lolini ga è-laaseigi, da ga nònɔ!

² Siɛgi zu è zieiti maazuɔudezu la,
 nà ġe è va,
 siɛgi zu è zie wolaiti maazuɔudezu la,
 ti la è maaɔɔlega.

Siɛgi zu è ziez zu la abui zu,
 è la ɔɔġo ġalaa,
 abuzogi la è ġalaa.

³ Mazɔɔɔ nà ga Ġooġo GALAGI, da-ĠALAGI,
 Izilayele ná-GALA Nadegai, nà ga è Ġizo Nui.
 Nà Ezipete yooi ve ga è unmoɔ ganii,
 ġè Etiyopi ta Seɓa yooiti fe ga è-ɔotogi.

⁴ Tɔɔzei è-zɔngɔi wɔɔɔɔve gàazu,
 tɔɔzei unfe ka è ma, ta ġè è nea ve,
 nà nuiti fe è-ɔotogi zu,
 ġè nubuseiti fe è-yenvui vai zu.

⁵ Maaġili mina ġe è ma,
 mazɔɔɔ nà è va.
 Nà va ga è-mavofodai, é zeġe folo ġulazu vele,
 ġè ɔnɔiti gaale ba, ti zeġe folo liizu vele.

⁶ Nà ġe lekɔemave ma nu ġɔvezuve: «Ti ve,»

ta lekpeɱaɱɱ nu yeezazuɱɱ: «Mina make ti va!»
 Ua ɱolu ga dɔun zunuiti ti miná,
 ta dɔun anzanuiti ti zou ɱela ga,
 7 nii kpein dâaseigi ɱɛai ba,
 gè kpeɱeni nà-ɱɛbiyai vaa ma,
 gè kazavi, gè kpeɱɱ.»

Wa ɱa wo ga nà-zeeleiti

8 Nuɱusei nii ti ɱula keɱma,
 gaazuɱɱ ti ɱɛ, keɱ ti la wozaɱaazu,
 goi ti va, keɱ ti la faa mɛnisu.
 9 Zii ɱiligiti pɛ ti ɱaale ba,
 nuɱuseiti ti maaɱɱ.
 Ti zaama, ɱɛ ɱa é niima vaiti boni?
 Faiti ti leɱgai, ɱɛ ɱa é naati boni?
 Ti ta-zeeleiti dɛɛ, naati ti woozuɱula,
 ti woilo ti-wooi ma, ti va ɱɛ ma: «Gaamai ɱe!»

10 «Nà-zeeleiti ta ga woye, nà-nuɱuseiti,
 wa ga nà-botiɱɱ nui, gè yiimazeɱɛai la.
 Kisu vai gè wɔinni, wo kwɛɛ,
 wo ɱidaaleɱɱ mà, wo gaɱa,
 ga nà ɱila kpe ka gè ga GALAGI.
 Gala kili ge la ɱɛɱeni nɔun tuɱɱ,
 nɔun poluma, taɱili ge la ɱɛa ná pɛ,»
 ɱooɱɱ GALAGI wooi ɱana.
 11 «Nà ya, nà ɱa gè ga ɱooɱɱ GALAGI,
 é ɱula nɔun polu, kizo nu ɱili ge la ná ɱɛɱɛin.
 12 Nà ɱa pàai ga kizo vai,
 nà nɔ ɱa gè daazeelizu,
 gè dɛɛ, é ɱula keɱma,
 gala kili taade, nii nu a la ka wo zaama.
 Wa ga zeeleiti ga nà ga GALA,»

Ḑooḑo GALAGI wooi ḡana.

¹³ «Nà ḡana nò, kaite wòwòwò,
nu nòpɛ ge la ná, a zoo é zèe laavie ani ma.
Nii gè kɛɛzu, ɓɛ ḡa a wuzegɛ naa laalɔḡoma?»

GALA ɓoḡɔi wuzegɛa

¹⁴ Ḑooḑo GALAGI wooi ḡaa,
wo Unmò Nui, Izilayɛle ná-GALA Nadegai:
«Wa-vaa ḡa gè nu ḡila tevegai la Babilòne laalɔḡoma.
Babilòne nuiti ti velazu,
nà ti yeizu bu ɓatoiti su,
vɛ ti ḡɛa koozunɛ ɓaingi wosu ná.
¹⁵ Nà ga Ḑooḑo GALAGI, wa-GALA Nadegai,
Izilayɛle Bɛɛ Nui, wa-Masagi.»

Pele niineɪ tevebai zu

¹⁶ Ḑooḑo GALAGI wooi ḡaa,
təungɪ é pelei laazu kpoloɗɛi zuvɛ,
é nu levesu ɓɛɛ zɪɛ wolaiti suvɛ,
¹⁷ é kooḑo wotoloiti ta sooiti pilɛsu siɛi laawu,
ta kooɓoḡiti ta salavusu ḡɛzɛiti,
naati ta loona bu, ti la mɔ wuzegɛa volu pɛ,
ti za ba, ti ḡalaai eḡɛ lanbo zalavai:
¹⁸ «À mina mɔ ḡɪgaizɪɛ faa wòlɔmaiti su, ti levegai,
à mina mɔ ɓala ga wòwòwò vaiti, ti levegai.
¹⁹ Welɛ, nà faa niinɛ ḡɛɛzu,
toḡa na va ḡulazu kɛɛma,
wo la kwɛɛ ɓaa?
Nà pelei laazu tevebai zu,
gè zɪɛ wolaiti da zou vooi zu.
²⁰ Doo zuaiti, koveiti, saa wɔnigiti,
ti pɛ ta lɛbiyai ve bè,
təzei nà zɪɛi laalevezu tevebai zu
gè zɪɛ wolaiti da ada vooiti.

Mazɔɔ nà pɔ gè kpɔɔle dɛ ve nà-nuɔuseiti zea,
gè yiimazegeni ga tiye.

²¹ Nà-nuɔuseiti gè ti βeteni nà βɔɔ vɛ,
ta màamuse adave pɛ.»

Tukpɔlogi é Gɔɔɔ GALAGI
ta Izilayele yɔɔzu

²² «Ee, Zakɔbe, nà laade, è va woogula mà.
Mazɔɔ wo βɔɔ bà, Izilayele nuɔuseiti.

²³ Nà la gɛni de, è va gɛni baala zivo zalaɔaiti kulazu
bè ga gala zalaɔai,
ɔa-zalaɔaiti ti la gɛni lɛbiya veezu bè.

Gè la gɛni è gɛni ga duɔ,
gè va gɛ ma keni è veβania ve bè,
gè la gɛni è βɔɔni ga keni è ansanse fe bè.

²⁴ E la gɛni wali gɔlani βɔɔ ma nà-faa zu,
è va seeli kpaɔa maku nɛnɛ geya,
è la gɛni dàawuuni ga zalaɔa zuaiti ma wulɔiti.
Kɛɛ è kɛni ga ɔa-luɔi ɔa-gotoiti faa zu,
è kpɔɔni ga ɔa-vaagaa za golaiti.

²⁵ «Kɛɛ nà ya, nà gɔla kpe ka gè ɔa-lɔ koloɔologiti
gaavaazu nà βɔɔi màavele ma,
gè la ɔa-gotoiti devea ga faa nɔpɛ.

²⁶ Gigaizie nà-faa zu, de felegɔ de yɔɔzuɔula.
Faiti dɛɛ ɔa βɔɔi, è kula kɛɛma ga gaamai gɔ è ya.

²⁷ Mɔunpa, è-mɛmɛwola mɔungi kotoi gɛni
dàalɔɔma,
è-laavaawo nuiti ti wuzegɛ dàalɔɔma.

²⁸ Naa ma ka é kɛni gè baagɔlani seizu naɔegai ma
gundigɔiti ma,
gè yeeβe Zakɔbe nà-nuɔuseiti ba, ti ti zuwuɔaaleve,

gè ǵɛɛ Izilayeɛle va, gè zɛ sili nuiti ta-voomugi
laawu.»

44

Gɔoǵo GALAGI ǵila kpe ka é ga GALAGI

¹ «Kɛɛ, nà-botigɛ nui Zakɔbe ná-nuɓuseiti,
à woilo niina gòoi ma ga pagɔ,
Izilayeɛle, ɗa gè yiimazeǵeai ga de.»

² Gɔoǵo GALAGI wooi ǵaa, nii é è ɓɛɛni,
é è ǵɛvele ɓɛɛni è-lee ǵoozu,
zoi é ga ɗa-ɓɔba nui:

«Mina lua, nà-botigɛ nui Zakɔbe,
Yesulun, nii gè yiimazeǵea la.

³ Mazɔɔ nà ziei vu zooi ma, kpɔɔle wɔin ma,
gè zie wolaiti da zou vɔɔi zu.
Nà zènvui yei è-mavofodai ma,
nà-tuyai ǵɛ è-vaalobai pɛ ba.

⁴ Ta vɔɔɔ, ti wɔɔɔ ɛǵɛ kpalaga tufa wundui,
ɛǵɛvelei guluiti ta ɗa ǵɛ la zieleve.

⁵ Ta ǵa ǵɛ ma:

«Nà ga Gɔoǵo GALAGI nɔɔɔ»,
zoi Zakɔbe laaseigi vɛɛ ɓɔǵo va.

Ta sɛvɛ zeei ma ga:

«Nà ga Gɔoǵo GALAGI nɔɔɔ»,
é Izilayeɛle laaseigi vɛɛ ɓɔǵo va.»

Zɛɛ ǵalagiti unfe fai

⁶ Gɔoǵo GALAGI, Fai-Pɛ-Maliǵii wooi ǵaa,
Izilayeɛle ná-masagi ta unmoɔ nui:

«Nà ga ma mɔungi ta ma ǵaaɓelagi,
é ǵula nɔun polu, gala kili ge la ná.

⁷ Bɛ ǵa é ga kèvele?

E ǵula lɛɛ, é ɓɔɛ!

E gaalεε ga ze ga pago!
 Kaipa gè nuḅusei βeteni ɔ̃oɔɔ,
 faiti ti ziaa, é ti wo,
 ta ɔalaa niiti ti vaazu!
⁸ Maaɔili mina ɔ̃e wo ma, nà-nuḅuseiti,
 à mina lua.
 Gè daazeelini wo ma,
 gè dεeni ga woye, kaite naa luɔɔ,
 wa ga nà-zeeleiti.
 Gala kili ka ná nòun polu?
 Ba, fasai taɔili ge la ná,
 gè la gila kpalaa ɔ̃wεε.»

Kɔɔɔ gani kpetε nuiti

⁹ Kɔɔɔ gani kpetε nuiti ti la ga ani nɔ̃pε,
 ti-yiima anii vaɔɔiti pε ta ga wafuun faa nɔ,
 ta ga zeelei ga ti la wozagaazu,
 ti faa nɔ̃pε gaagaazu,
 ti unfe faa letele nɔ ve.
¹⁰ Be ɔ̃a a da galagi βete,
 é kɔɔɔ ganigi ɔ̃aawuun, é kpetε,
 nii é la faa nɔ̃pε paa,
 naama lɔnɔgi ɔ̃a ga leeni?
¹¹ Niiti pε ti vɔɔkpɔsu ti va, ta unfe,
 nuiti nɔ ɔ̃a ti ti βetezu.
 Ti pε ti maaɔ lεε ba ti lo ná,
 ti pε ti zasu ɔ̃a ɔali, ti unfe.

¹² ɔ̃ain bo nui ɔ̃a da kɔlu ɔufai ta lewega,
 é kpadi ga tigii,
 é kɔɔɔ ganigi βete ga malitɔi,
 é kε ga zuvikei pε.
 Kele botii ɔ̃a da pului vili ma,
 toɔa na zεbe la mɔ ba.

Ni é la zie boleni,
tofa na é bala.

¹³ Gulu zaŋa nui ŋa da kɔŋɔgi wo ga galui,
é yeevoze naati ba ga ani ɔlegi,
é kpɛɛ ga gulu bɛɛ ɔlui,
é yeevoze metu.

E ke ga nuɓusei vaagɔlabai,
gaazuɓe ɔe ga nui ɔevele,
nii a ye pɛɛ wu.

¹⁴ A sɛdele gului levena,
baa é yiimazeɔe ga sipɛɛ gului baa sɛnegi,
é ze ná, suzeeli dɔɔzu wuluiti saama,
baa é gului naa zeɔe, é ga pɛingi,
nii é siinni tɔ ɔɔɔi,
tonai vu ma, é bɛɛ.

¹⁵ Tama nuɓusei ŋa maavai ɔɛɛzu ga niima wuluiti,
é da gala, é da ɔɔɛ da,
a abui ɔaazona, é laaɔoli ga.

Naama wulu ɔilagi nɔ ŋa
é kpɛɛzu ga galagi ɔɔɔ ɓɛ, é da nɔkɔ bu,
é kɔɔɔ ganigi bɛɛ, é da nɔkɔ bu.

¹⁶ E ná-gului ɔilazuɓe lɔ abui ŋa,
é suai ɔili la, é mi, é yiɔ,
é ɔɔɛ, é ɔe ma:

«Ga-o, gè ɔɔɛga, nà abuzogi ɔaazu!»

¹⁷ E gului mɔtai zeɔe,
é kpɛɛ ga galagi, naa ɔe ga kɔɔɔ ganigi,
é da unpilɛ bɛ, é nɔkɔ bu,
é da fali ga: «Ûnmɔ!
Mazɔɔɔ da è ga nà-galagi!»

¹⁸ Niima nuiti, ɔi ge la ti ma,
ti la faa ɔaagazu.

Ti-ḡaazuveti pεεve ma,
ti la faa yḡḡzuḡaazu,
ta-ḡisieiiti subuḡave, ti la faa ḡaaḡaa la.

19 Ti tanḡpe ge la ḡidaazu faa wu,
ḡi pagḡ la ta ma, ḡaa kelegelegi, é va ḡe ma:

«Gè gului nii ḡilazuve ḡalaa,
gè bului mḡ ma abulekai ḡa,
gè suai mḡ ga ma abui, gè mi.

Kḡḡḡ ganigi gè kpεεzu ga motai ḡaaḡulama vaa
ḡana!

Gulu buḡai ḡa gè vaazu gè la, gè ḡa nḡkḡ bu!»

20 Zuvui ḡa é ga ti-ḡḡnḡgiti,
ti-yii viliga, é ti ḡaka.

Ti la zooga ti-yenvui unmḡḡsu,
tiya bḡḡi ma, ti la ḡe bḡḡ ma:

«Nii gè make ba, koleve zεε ḡalagi ve.»

Gḡḡḡ GALAGI ḡa ná-nubuseiti unmḡḡsu

21 «Izilaye, Zakḡbe ná-nubuseiti, ḡize nii zu ga
pagḡ:

Da ga nḡ-botigε nui,
gè è bεteni ga è ḡe ga botigε nui bè,
Izilaye, gè la yeema è ma pε.

22 Gè ḡa-lḡ kologlogiti kpalega, ti jεεε eḡe
tonaḡiingi.

Da-ḡotoiti ti ḡalega eḡe bumugi.

ḡale ma, è va pḡ, mazḡḡḡ gè è unmḡḡga.»

23 Geeḡḡḡgiti à ḡoozune, mazḡḡḡ Maligḡi ḡa botii
ḡεεzu,

zooi bḡmaveti, à vuka ga koozunεi!

Guluiti, ḡḡḡḡḡḡ, gizeiti, à vuka ga koozunεi!

Mazḡḡḡ Gḡḡḡ GALAGI Zakḡbe unmḡḡga,

é ná-lebiyai ɣulaa keɛma Izilayeɛ.

Eteai Beɛ GALAGI ɣa é ga Fai-Pɛ-Maliɣii

²⁴ Ɔooɣɔ GALAGI wooi ɣaa,

è Unmɔɔ Nui, é è ɔɛɛni è-lee ɣoozu:

«Ungo, nà, Ɔooɣɔ GALAGI, nà ɣa gè niima aniiti pɛ
kɛɛni.

Nà ɣila kpe ka gè geeɣɔɔgi zuvieni,

gè zooi zuvie, nu nɔpɛ ge la ɔɔni bà.

²⁵ Niizu gè ungaiziɛ nuiti ta-yɛɛ vaiti kea ga fuun,

é lo velela vele vaiti ba.

Niiti ti velela vele vaiti bosu,

gè ti valaga ta-vaagaaɣaiti ma.

Gè ɣima nuiti kulaa voluzu,

gè dɛɛ ga tiye, velel ta-vaagaaɣai ga ɣimalalai la.

²⁶ Keɛ nà naa ɣɛ, nii nà-botigɛ nui é boni.

Nii nà-keelaiti ti boni,

nà naama vaazeikpasui pɛ pile su.

Gè boga Zeluzalɛme ná-faa zu ga:

«Sulaa ɣa ve volu,

ve pɛ naa ɣologologai, náti ta ɔɛɛ volu.»

Gè boga Zuda laa wolaiti faa zu ga:

«Ti pɛ ta losu volu.»

²⁷ Gè ɣɛ kpolodeiti ma:

«A vɔ su, nà ga wa-dɛiti fɔ su!»

²⁸ Nà bosu Siluse ná-faa zu ga:

«Nà-togani make nui ve,

toɣa ziɛ ga ziima vai pɛ.

Toɣa deveiti fe,

tama Zeluzalɛme ɣa lo volu,

GALA sei velel lo volu.» »

45

Siluse nii GALA ge yiimazegeai la

¹ Ğooḡo GALAGI wooi ḡaa Siluse va,
zunui é yiimazegeai la, é guloi ziaai ma,
é sogai zee va,
ga é zii ḡiligiti maaḡolo tuḡo,
ga é masagiti ta-zobogi ḡula ti ya,
siḡidaḡeti ti laaḡulugai taaiti ma,
ti laalao tuḡo:

² «Nà boḡoi nà li è luḡo,
ḡeti náti nḡudai, ḡè ti ḡaa ḡe sḡli,
ḡè kḡlu boḡigi ma boḡiti suḡaleḡale,
ḡè kḡlu zoḡḡogiti suḡulukpulu.

³ Naavoloiti ti loḡḡuai, nà naati fe è ya,
ta kulanumaiti ti loḡḡuai.

Da suḡwεε naazu ga nà ga Ğooḡo GALAGI,
nèi ḡè è lolisu ga è-laaseigi,
nèi ḡè ga Izilayεle ná-GALAGI.

⁴ Nà-botigε nui Zakḡbe maavele ma,
Izilayεle ḡè yiimazeḡeni la,
ḡè è lolini ga è-laaseigi,
ḡè lεbiya losu veeni è ya,
anεε ni è la ḡeni kwεeni.

⁵ Nà ya, nà ḡa ḡè ga Ğooḡo GALAGI,
gala kili ge la ná nḡun polu nεḡεlein,
taḡili ge la ná nḡun polu.
ḡè è zaamaḡilini ga zebei,
anεε ni è la ḡeni kwεeni.

⁶ E zo folo ḡulazu, é li folo liizu,
εεε pε ge kwεε ga ani ḡili ge la ná nḡun polu.
Nà ḡa ḡè ga Ğooḡo GALAGI,
taḡili ge la ná nḡun polu.

7 Nà ða wozakalagi ðulaa, gè kpidii ðete.
 Nà ða undaaneei ve, gè maanogoi ðete.
 Nà, Goofo GALAGI, nà ða gè naa kpein ke.

8 «Ee, geegolgi, kizogi vu, é zefge geezuve egge nodagi!
 Tonabiiingiti ti telebodai vu.
 Zooi laalao, é kizo fai yena,
 é vaza, telebodai vono!
 Nà, Goofo GALAGI, nà ða gè niima vaiti kpetea.»

Ani ðete nui ta ná-kpete anii

9 Maanogoi ða naa ve, zoi é Kpete Nui zakpesu!
 Leeni ða è ga de, poloi ligii zoma voloi ligiiti saama?
 Penai ða zoo nei é ge kpete nui ma:
 «Leeni ða è keezu?»
 Poloi ligii ða ge nei kpete nui ma:
 «È yea la vani?»

10 Maanogoi ða naa ve, zoi a zoo é ge doun keegai ta
 ma:
 «Doin ma begele ða é soloni miná?»
 baa anzanui ta ma:
 «Leeni vaa zu é dointi solosu?»

11 Goofo GALAGI wooi gaa,
 Izilayele ná-GALA Nadagai, toungi é kpeteai:
 «Wa zoo nei wo gaaazaga dointi ta-vaa zu,
 wo devea ve zèa, maaneai gè ke?

12 Nà ve de, nà ða gè zooi ðeteai,
 gè nuusei ðete, gè pu ga.
 Nà ya, zèeiti ka ti geei zuvieni,
 nà ða devei ve su somidega bulugiti zea.

13 Nà ða gè Siluse logai ga telebodai,
 nà ná-peleiti suðetezu.
 To ða é nà-taai losu,

é nà-nuiti unṁṁṁ, ti liini ga tiye duṁlai zu,
unṁṁṁ gani vaa la su, ḅaa lobεani vaa.»
ḂooḂo GALAGI, Fai-Pε-MaliḂii ḡa é boga.

¹⁴ ḂooḂo GALAGI wooi ḡaa:

«Ezipete ná-kulanumaiti ta Etiyopi ná-tṁṁiti
ta Seḅa nuiti tṁṁi, kooza nui naati,
ti pε ta li è vṁ bε, ti ḡε ga ḡṁṁ.
Nuḅusei niiti ta vile è volu,
ti ḡa ziε, ti ḡiliai ga galuiti,
ta nṁkṁ è wu, ti ḡa è maanεεnε,
ti ḡε ma: «E vṁ bε ḡila nṁ ḡa GALA ge ná,
taḡili ge la ná tṁun polu,
mazṁṁṁ zṁṁma ḡalagiti pε ta ga fuun gani.» »

¹⁵ Ee, GALA, gaamai zu,
ḡa ga GALAGI è ḅooḂo ḅooḂuзу,
Izilayεle ná-GALAGI, Kizo GALAGI!

¹⁶ KooḂo gani kpetε nuiti pεtε,
ḅaaḡulaa ti ma ga unfegi.
Ta liizu, ti pε tṁungi vileḡai.

¹⁷ Keε Izilayεle nuiti kizoge ḂooḂo GALAGI vε ga
ḡooḂo kizogi.

Wo la unfega, ḅaa la ḡulaa wo ma, eyεsu ḡṁ.

Kizogi ná-fai wogai é ḡole

¹⁸ ḂooḂo GALAGI wooi ḡaa,

tṁ ḡa é geei ḅεtεni,

GALAGI nii é zoi ḡazavini, é kpetε,

é makesu ma,

é la kpetεni ga supakai ye, keε é keεvε nii a ke ania
ti zei su:

«Nà ga ḂooḂo GALAGI, taḡili ge la ná nṁun polu.

¹⁹ Ḃè la ḡεni ḅεni ḅooḂuзу,

6aa adave ta ná, ve ná zu6idiai.
Gè la ɣeni Zakobe mavofodai ma:
«A gàizie fuun!»

Nà, Gooḡo GALAGI, nii solegai, naa ɣa nà ɗa bo,
nà ɗa naa le, nii é ga gaamai.

²⁰ «Woi wo yegai vulua zii ɣiligiti saama,
à ɣaale ba, wo pe wo va, à maabuɣa wo pe.
Zoiti ti ta-zaleiti segezu ti ga gului,
6aa ti ɗa gala kiligiti fali,
niiti ti la zooga ti va nu ɣizo,
ɣi ge la naati ma.

²¹ A wa-vaiti bo,
nii wo losu ma, wo naa le!
A boḡḡaa, wo woola ma!
Be ɣa é niima vaiti deeni kaite woloḡoloḡo?
Be ɣa é ti leeni ma yeeluḡo?
Nà laade 6aa, nà Gooḡo GALAGI?
E ɣula nòun polu, gala kili ge la ná.
GALAGI telebogai, é kizogi wosu,
é ɣula nòun polu, taɣili nape ge la ná.

²² «Wo pe à ɣaavote mà, wo ɣizo,
wai wo eteai ma zokogi pe su!
Mazolo nà ga GALA, taɣili ge la ná nòun polu.

²³ Nà ɣonazu nà boḡoi ma,
gaamai ɣa é ɣulazu dàave,
wooi nii é la zegea ma pe:
«Nuḡusei kpein ka vile niibiɣa, ti nako bù,
nengi pe ge ɣona bè ga gaamai.»

²⁴ Ta nà-fai wo ga:
«Gooḡo GALAGI ɣila kpe nɔ ɣa telebodai ta zobogi
zea!» »

Ti unfegai nɔ ɔa a va pɔ,
tɛiti ti ɔeni laalezu bu.

²⁵ Ɔɔɔɔ GALAGI zaɔui zu,
Izilayele mavofodai pɛ ka telebodai zɔɔɔ,
ti ɔɔɔ maamuse.

46

Babilɔne nɔ-zɛɛ ɔalagiti kevelei
GALA kitei ɔakala

¹ Galagi Bele loa bu, galagi Neɔo zuɔiliga.
Ma kɔɔɔ ganigiti ti vea suaiti zea,
ta toganiiti ti ɔa ɔasɔ ti wu.

Kɔɔɔ ganigi tɛiti wo ɔeni ti zeɔezu,
tiya ɔa na ti ɔea ga kasɔi suaiti be, ti ɔɔɔai.

² Galagi naati ti ɔiliga,
ti loa bu ɔɔma,
ti la zooni ti va ti ma niinigiti kizo,
tiya ɔɔɔi ta ga li duɔlai zu.

³ «À woilo ɔɔoi ma, Izilayele nuiti,
Zakɔbe nɔ-nuɔusei mɔtaiti,
wɔi wo yegai wo-lee ɔoozu, gɛ ɔa wo maavaiti ke,
aisa wo va zɔɔɔ, gɛ wo zeɔe ga ɔasɔ.

⁴ Nɔ ye ɔevele ma wo ve,
eyesu wo wɔɔzaɔa siegi zu,
nɔ wo-maavai ɔe eyesu wɔundegai ɔole.
Nɔ ɔa gɛ wo-maavaiti keeni, nɔ zie wo wu,
ungo, nɔ wo-maavaiti ke, gɛ wo unmɔɔ.

⁵ «Gá be ɔa wa gi la ɔɔɔ ma, gi va ɔe tie?
Be ɔa wo ɔeezu ga ɔeɔalai ga tɔun?
Be ɔa wa pokɔɔ mɔ, gi va ɔe tie?

⁶ Nui tanigaa ta ta-ɔɔɔi zuwosu,

ti walii ta zanugi ɔ̃ɔ̃ɔ̃ kiloi ɔ̃a,
ti kpɛtɛ nui zala,
ga é kɛ ti vɛ ga galagi,
ti ɔ̃a fali, ti ɔ̃a nɔ̃kɔ bu.
7 Ta ta-ɔ̃alagi zɛɔ̃ɛzu, ti da ɔ̃oma.
Vɛ ta da ná, miná é yɛsu ná.
E la ɲiikpiga daazuvɛ.
Ni nu a woogulana ma,
é la googaaɔ̃ote fea,
é la nu ɔ̃izoga faabaagi ma.»

Ɔ̃ɔ̃ɔ̃ GALAGI ɔ̃a é ga GALAGI

8 «À ɔ̃itoo naa zu, wo zɛbɛzɛɔ̃ɛ volu,
wɔ̃i wo kololalai ɔ̃ɛɛni,
à nimiza wo-yiimavɛ,
wo zɛɔ̃ɛ niima faiti polu!
9 A ɔ̃itoo faa wɔ̃lɔ̃ma mɔ̃ungiti su,
mazɔ̃lɔ̃ ná ga GALA,
taɔ̃ili ge la ná nɔ̃un polu.
Nà ga GALA, taɔ̃ili nɔ̃pɛ ge la ɔ̃ulani ga ze.
10 Nà ɔ̃a bo tɔ̃ɔ̃zɛizuvɛ nɔ̃,
nii é vaazu ɔ̃ɛɛzu ma lugɔ̃i zu,
naa yɛ poun, é la dɛ ɔ̃ɛɛni.
Nà ɔ̃a gè bosu, nà-faazeikpasui laa ɔ̃a zeeli,
ungo, nà zɔ̃ima vai pɛ kɛ.
11 Wɔ̃nii é zɔ̃iti miizu, nà tolistu,
é zɛɔ̃ɛ folo ɔ̃ulazu veleɪ,
toɔ̃a ga zunui é zɔ̃ima vaiti daazeelizu,
gè toli zooi zu, vɛ ná maagoozaai.
Nii gè boni, nà naa ɔ̃ɛ,
nii gè deveni, nà naa ɔ̃ɛ.
12 A woilo gòoi ma,
nuiti ti la faa ɔ̃aaɔ̃aa fala,

wəi wo maagʷoozaai telebodai va.

¹³ Su la mɔ ɡʷoozazu, gè va gè tukpɔi ɡaaleve,
nágɔ ve na, gè la mɔ lɛbisu,
nà ʙɔɣɔi ɡa gè vaazu ga unmɔɔ fai Siyɔn ʙɔ,
gè nà-lɛbiyai ve Izilayele ya.»

47

Babilone ɣologolo fai

¹ «Yei, zei fufiligi zu, Babilone nuʙusei,
zei zooi ma, mazɔɔ è zeɣea masa kpɔkpɔgi ɡa,
Babilone nuiti ta-nuʙusei,
mazɔɔ è la mɔ loliga ga Ɂpagai ta Ɂzaalamai.»

² Bulu vukɔ ɣɔtu felegɔiti seɣe,
è bulu vukɔi ʙeɛɛ,
bɔɔlɔgi ɣula ɡaazu,
ɔa-lookɔbai laave lɛ ba,
seɣei lɛ ba, é zeɣe è-ɣɔɣɔiti ma,
è ʙude ziɛ wolai maazu.

³ Naazu è ɣabei ɡa ɡaazu folo wolai ɡa,
è-unfesuve ɡa ɣula keɛma.
Nà nà-potokulai wosu,
nu nɔpɛ ge pele levega tùɣɔ.»

⁴ Ade Unmɔɔ Nui laasei ka ga ɢɔɔɣɔ GALAGI, Fai-
Pe-Maliɣii,
Izilayele ná-GALA Nadegai.

⁵ «Zei gaalɛii zu, lɔ kpidiu zu,
Babilone nuiti ta-nuʙusei,
mazɔɔ è la mɔ loliga ga anzanu masagi masadaiti
unda.

⁶ Ziɣaawanani nà-nuʙuseiti ma,
gè zɛaɣɔligiti kɔzɔni,

gè ti lɔɔni è yeezu,
è la ɢeni ti maawɔingfaani.
E ɗa-unbawului ɢizini kɛwola wɔlɔi ma.

⁷ E ɢeni ɢɛɛzu ma:

«Nà yɛsu anzanu masadai zu eyɛsu ɢɔ.»

E la ɢidaani ti pɛ bu.

E la ɢisiɛni su, velel naa besu da.

⁸ Deɢɛmu woilo nii ma, ɗa ve, ziimaɢɛɛ nui,
è zeini kitogi zu,

è ɗa ɢɛ ɓɔɢɔ ma è-yiimave:

«Nà ɢa gè ɓɔɢɔ ɢaazu!»

Gè la ɢɛa ga poanza eyɛsu pɛ,

gè la valaga dɔinti ma pɛ!»

⁹ Niima nimiza vaa felegɔiti

ta zeeli è ma vɔɔma folo ɢila nɔ,

è vala è-lointi ma, è ɢɛ ga poanzai.

Naati ta vɔɔɢu è va ga ɲɔuda,

anɛɛ ɗa-zoɢolai pɛ su ta ɗa-votedai ma zobogi pɛ, è
kɛɛzu.

¹⁰ E ɢigi loni ɗa-zupɔulai va,

è ɗa ɢɛ ma: «Nu nɔpɛ ge la kàazu!»

Kɛɛ ɗa-ɢimalai ta ɗa-gelegelegiti ka dɔungi zeɢea
ma.

E ɢeni bosu è-yiimave ga:

«Nà ɢa gè ɓɔɢɔ ɢaazu!»

¹¹ Maanɔɢɔi ɢa zeil è ma,

nii è la zooga è va seɢe ɓɔɢɔ va,

nimizai ɢa lɔ è ɢɔba,

nii è la zooga è va ɢula su,

faaɓalakalagi zeeli è ma ga kulafilibai,

è-ɢi ge la ba.

¹² «Gaaba deɢɛmu ɗa-zoɢo vaiti ma,

ta da-vote faiti è ti gʼεεzu.
 E ɓɔɓni naati kala fai zu è-ma loungo yeei zɔli,
 kitogi zu ga da vaazu tɔnɔ sɔɓɔsu su,
 è gʼε ga nui gola gʼaazumaayikiaia.
 13 E ɓɔɓɔ ɓɔɓni ga ungaizie nuiti gaazaɗa fai,
 ti vaana, ti è gʼizo,
 tɛi ti geeɗɓɔgi zeizeizu su,
 ti wele somideɗaiti ba ta alugi,
 alu to daa gʼilagila ti ɗa faiti bo,
 ti vaazu gʼεεzu ga ɗe.

14 «Wele miná, ti pɛ ti gʼεa
 eɗe daazaɗagi abui galazu.
 Ti la zooga pɛ ti va ti-yenvui gʼizo abuzogi ma,
 é la ga daaɗoli wo abu go nɔ,
 tutu zu abui nɔ nu a ze i koba!
 15 Welena ti gʼevelei va, niiti è gʼeni ɓɔɓzu ti ve,
 è voluzeini ti va, è-ma loungo yeei zɔli.
 Ti gʼεa ga teveteve nuiti,
 tanɔpɛ ge la zooga é va è gʼizo!»

48

Faa niinɛiti ma wooi wo fai

1 A woilo nii ma, Zakɔbe ná-nuiti,
 wɔiti Izilayele laaseigi vɛai wo va,
 wɔiti wo gʼulaai Zuda mavofodai zu.
 Wa konai wosu Gɔɔɗɗ GALAGI laaseigi zu,
 wa Izilayele ná-GALAGI valizu,
 keɛ wo la keɛzu gaamai zu ta telebodai!
 2 Wo ɓɔɗɗ laasei pɛa ga taa ɲadegai zu nuiti.
 Wɔi wo voluzeidai Izilayele ná-GALAGI va,
 nii daa ga Gɔɔɗɗ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɗii.

³ «Faiti ti levegai kaite sugfooza,
gè naati boni wo ma.
Gè ti laazeelini wo ma,
gè wo loo gisu é lo ti va.
Gaamanò gè botii gɛɛni,
ti pɛ ti gɛɛni.

⁴ Gè kwɛni ga wa-vai baavɛ,
è-gɔgi gɛɛvɛ eɖɛ kɔlu lukpɔi,
è-lovalavɛ ɖa ga kɔlu boigi.

⁵ Kaite gè niima vaiti boni è ma ná lugɔ,
gè ti woni, è ti mɛni, aisa ti va gɛ,
naa ɖa a kɛ è mina gɛ ma:
«Nà-kooɖɔ ganigi ɖa é niima vaiti kɛai,
nà-volibai baa nà-kɔlu ɖaawuungai ɖa é ma lev-
eiti feeni.»

⁶ E mɛnini ga pagɔ, wɛɛ ga ɖaazuɛ,
ti pɛ ti vilɛga su.
Wa balaa wo la daazeelia?
Nà ga faa niinɛiti bo è ma, ti looɖuai,
è la ti ɖwɛɛ.

⁷ Ti bɛtɛa nɔ ɖa niizu, é la ga kaite,
eyɛsu za voloi è la ɖɛni dɛ ta mɛnini, é va wo,
è va zoo gɛɛzu ma: «Gè ɖɛa niina kwɛ!»

⁸ Ba, è la ɖɛni ta mɛnini,
è la ɖɛni tanɔpɛ gaɖaani kaite,
ta la looni è woizu.
Mazolo gè ɖɛni è ɖwɛɛ,
gè è ɖwɛɛni ga yaava nui.
Ungo, è-laasei ka ga:
«Zɛgai dee ɖoozu é gɛ ga kololala nui!»

⁹ Kɛɛ tɛi gè ga GALA,
gè nà-ziiɖaawanai zuzoni.
Nà-lɛbiyai maavele ma, gè boɖɔ zo,

gè mina è-ma zuwu gaaaleve.

¹⁰ Gè è voluḡfulaa,
é la ga walii gaaawuun faa,
ungo, maanḡḡi ma liḡlii ḡa gè è voluḡfulaai su.

¹¹ Nà-nεεbei maavele ma,
nà ḡḡḡi nà-nεεbei vaa ḡa gè kεεzu ma,
mazḡḡḡ gè la zooga gè va va bu,
ga tḡḡḡi va ḡḡḡḡḡḡḡḡ.
Lεbiyai a ve bε, gè la zooga gè va va bu,
naa va ve taḡli bε.

¹² «Woilo ḡḡḡi ma, Zakḡḡe mavofodai,
Izilaγele, ḡei gè è lolini,
nà ḡεvele ma yeenḡḡe,
nà ga ma mḡungi
nà ga ma ḡaabelagi ḡalaa.

¹³ Nà ḡḡḡi zèeiti ka gè zooi ḡeteni la,
zèezai ḡa gè geegḡḡḡḡḡḡḡḡ kḡeteni la,
nà ti lolina, ta ḡa va vḡḡma, ti ḡḡḡ lε.»

¹⁴ Wo ḡε à ḡaale ba, wo woilo!
ḡε ḡa é ti zaama, é niima vaiti boni ti ḡεεzu?
Zḡi ḡḡḡḡ GALAGI nεai vε,
naa ḡa é vaazu ziima vaiti kεεzu Baḡilḡne
laalḡḡma,
zeei ḡa wuzεḡ Baḡilḡne nuiti daalḡḡma.

¹⁵ «Nà vε, nà vε de, gè ḡḡeni,
nà ḡa gè tolini, gè vaa la.
Nà ḡε ga zaḡu zeavaiti suḡεε.

¹⁶ A maaḡuḡa bà, wo nii mḡeni!
Kaipa tḡzeizu gè la ḡḡeni ḡḡḡḡḡḡḡḡ,
niima vaiti tḡzei yeei gè ḡḡeni ná.»

Niizu, Maligii Gooḡo GALAGI tëvege ga ná-Zenvui.

Nii GALA waindai la

¹⁷ Gooḡo GALAGI wooi ḡaa,
è Unmoo Nui, Izilayeḡe ná-GALA Nadegai:

«Nà ga Gooḡo GALAGI, ḡa-GALAGI,
nà è ḡalasū ḡa-ḡulanuma vai ma,
ḡè pelei ḡe ga ḡe, nii maanḡai è zīe la.

¹⁸ Ee, ni è ḡoloni ga pagoo nà-deveiti bē!

Da-yiileigi a la ḡe yeizu eḡe zīe wolai,
da-lelebodai ḡe eḡe kpolodei ma lakpatakpagiti.

¹⁹ E-mavofodai ḡa moin, eḡe naḡaegi é kpolodei
laave,
daaseigi ḡaa la valaga ba,
é va neḡe ḡaazu pē!»

Kulaai wo fai Babilone va

²⁰ A ḡula Babilone va!

A biḡe Babilone nuiti ba!

A ḡoozunḡ, wo zeze ga ma wooi!

A daazeeli, wo faza ḡoozamaveiti, eyesu zou bela ga,
wo ḡe ma: «Gooḡo GALAGI ná-botigḡe nui Zakooḡe
unmooḡa.»

²¹ Siḡi zu é loni la ti luḡo,

ti ḡa zīe tevebai zu,

kpoole woin la ḡeni ti boḡoni,

mazoo é zīei ḡulani ti ve faḡai va,

é koḡu wolai valini su, zīei zulu.

²² Keḡe Gooḡo GALAGI ḡe:

«Ziilei ge la faa noḡu ḡe nuiti bē pē!»

49

*Gooḡo GALAGI ná-botigḡe nui,
nii é ga zii ḡiligiti ta-wozakalagi*

¹ Wɔiti wo zeini zie zaama yooiti ta kpolodɛi laaue
yooiti su, à woilo gòoi ma!

Nuɓuseiti wo ɗoozamaveti, à woilo gòoi ma!

Gè yɛni dèe ɗoozu, Ɔooɗo GALAGI tòli,
é dàaseigi woni, aisa gè va zɔlɔ.

² E dàawooi ɗɛeni ga boɗa zɔkpɔi gaaliai,
toɗa dɔɗɗufuzu zeei ma niinigi wu.

E kèeni ga mɛen ɗaazobagi,
é dɔɗɗuni ná-mɛen vili ɓɔɓi zu.

³ E ɗɛni mà: «Ɖɛi é ga Izilayele, da ga nà-botigɛ nui,
nii gè nà-lɛbiyai pɛ kulazu keɛma ga toun
maavele.»

⁴ Anɛɛ naa ve, nòun gè ɗɛni:

«Gè ɓɔɓni nɔ fuun,
é nɔ ga faa naka lein nɔ,
ungo, tooya vaa nɔ ɗa gè suvikɛi vuai ya la.
Keɛ Ɔooɗo GALAGI ɗa baazu nà-tɔnɔgi maazu,
nà-kulanumai ɗa nà-GALAGI ɔɔ bɛ.»

⁵ Niizu Ɔooɗo GALAGI ɗa ɓɔɛzu,
to ɗa é kpɛtɛni dèe ɗoozu, gè va ɗɛ ga ná-botigɛ nui.

Toɗa pɔ ga gè va ga Zakɔbe mavofodai toun pɔ,
gè Izilayele nuɓuseiti gaale ba toun koba.

Gè maamusei zɔlɔni Ɔooɗo GALAGI ɗaazu,
mazɔlɔ nà-GALAGI ɗa é ga nà-zobogi.

⁶ E boni ga:

«È la ɗɛɛzu ga nà-botigɛ nui
Zakɔbe ná-bolodamaiti buzeɗɛ vai nɔ ma,
ɓaa niiti gè ti makegai Izilayele nuiti su,
naati gaale ba vai nɔ ma pò bɛ.

Nà è losu, è ɗɛ ga zii ɗiligiti ta-wozakalagi,
nà-kizo fai va ɗula keɛma, eyɛsu zou ɓela ga.»

7 Ġooġo GALAGI wooi ġaa,
 nii é Izilayele unmoosu,
 é ga ná-GALA Nadegai, toġa boezu è vo,
 dei è ga nui ti woinzegezu,
 nuiti ti da baafula ma,
 dei è ga deve wo nuiti ta-luoi:
 «Masagiti ta è vete,
 ti wuzege ta-masa kpokpogiti ga.
 Siegi zu kundigiti ti è vetesu da, ta noko è wu,
 ga ti Ġooġo GALAGI lebi, nii é ga woogefila nui,
 ungo, Izilayele na-GALA Nadegai, é yimazegeai ga
 de.»

Izilayele zei vele bete vai volu

8 Ġooġo GALAGI wooi ġaa:
 «Gè è woogaa voteni yeegefala vagoi,
 kizogi ma voloi gè boni è va.
 Na è make, gè è zei vele bete,
 è minazege ke nubuseiti be,
 è zoi unbuzege,
 zou nadegai veti nati kologologai,
 è naama yooiti gaagwe,
 9 ga è ġe kasoga nuiti ma: «A ġula,
 ta niiti ti kpidii zu: «A boġo le!»
 Ta ġe eġe togani bulugiti,
 ti-laamiizuve ga pele jobave,
 ti ti-ġonogi zoloo gizeiti ma.
 10 Pului la mo ti zoga baa kpoole woin.
 Diegi é tevebai zu ta foloi, naati ti la ti ġalaa,
 mazoloo zoi é ti neai ve, naa lo ti luġo,
 é li ga tiye zieungiti po be.
 11 Na na-gizeiti pe falibo, ti ġe ga peleiti,
 na-peleiti buu ġa zege, ti ġaagfoza.

12 Wελε tiya ɣanu ti vaazu.
Ta zeɣezu ɣoozama,
tanigaa lekpeɱave nu ɣovezuve,
tanigaa folo liizu veleɪ, ti va kpolodeɪ ɣa,
tanigaa lekpeɱave nu yeezazuve,
ti zeɣe Ezipete yooi zu.»

13 Geeɣɔlɔgiti, à wa-ɣoozuneeɪ ɣula keɭema!
Zooi, ɣe koozuneeɪ zu!
Gizeiti, à ɣɔkɔ ga koozuneeɪ!
Mazɔɔ ɢooɣɔ GALAGI ná-nuɓuseiti gaaneeɱea,
ná-nuiti ti maawɔindai, é ti maawɔingaa.

14 Siyɔn ɣa ɣeezu ma:
«ɢooɣɔ GALAGI ɣele bà,
Màligii yeema mà!»

15 «Anzanui ɣa yeema nei ná-doun ɱegi ma, é kulazu
su?

Toɣa ɓe ná-doin neezuve é sɔɔɔgai?
Anee ni doun deeiti ta yeema ti-lointi ma,
gè la yeema è ma pɛ!

16 Wελε gè è-laaseigi zevea zèaveti,
ɖa-zigɪgiti ta gàazu yeenɔpe.

17 Zɔiti ti vaazu è losu volu,
naati gaazuvileve ga ti va,
zɔiti ti è woloni ta zɔiti ti è ɣologoloni,
naati ti lia, ti maagooza è va.

18 Gaazu wuzeɣe, è wελε è-maagoolii zu,
ti ɣaalea ba ti pɛ, ti ɖa va è vɔ be.
Eɣevelei gè vulua la ga ɣite,
ɖa ti loo ɣɔba, eɣe kɔbu ani vagɔi,

è bɔɔɔ maagili ga tiye, eɣɛvelei anza beai a ɗa ná-
saamaɣiligi ɣili la,»

Ƴɔɔɔ GALAGI wooi ɣana.

19 «Mazɔɔɔ ɗa-yooi koloɣolo supakai, gaavalagai
ba,

su ɣa loizu ɗa-nuɓuseiti ma,

zoiti ti ɣeni loozu è ma,

naazu naati ti velaa, ti maagooza è va.

20 Da è-lointi goomeni volu,

niiti è ɣɛɛzu, è valani ti ma, ti ɗa ɣɛ volu:

«Adaɓɛ tei wola loɓɛ gi ma.

Seizu ve gi ya, ɓɛ gá zeí ná!»

21 Da ɣɛ bɔɔɔ ɣaazaɣasu naazu ga:

«Be ɣa deɣɛmu é niima lointi pe sɔɔɔgai bè?

Gè valani dɔinti ma,

ki ge la ɣɛa na ga nà taɣili sɔɔɔ,

ti kpɛɛ, gè li duɔlai zu keɛɛbai zu.

Be ɣa é niiti kulani su?

Nà ɣila nɔ ɣa gè ɣeni va,

niiti ma, mini ɣa ti ɣeni ná?» »

22 Maligii Ƴɔɔɔ GALAGI wooi ɣaa:

«Nà yeelɛɛzu zii ɣiligiti ma,

gè poogi le ga nuɓuseiti,

ta è-loun zunuiti peɛ yiila, ti va ga tiye,

ti è-loun anzanuiti zeí ɣɔma, ti va ga tiye.

23 Masagiti ta ɣɛ ga è-lointi kala nuiti,

masagiti ti-loun anzanuiti ti ɣɛ ga ti ɣulasu nuiti.

Ta nɔkɔ è wu, ti unpilɛ zooi ma,

ti è ɣɔɣɔa zavalagi ma vuɣiligi ɣɔmɔ.

Da sugwɛɛ naazu ga nà ɣa gè ga Ƴɔɔɔ GALAGI,

zoiti ta ɣito bà, ti la unfega pe.»

24 Kooḡfuluḡbai ná-koozoganii,
 naa ḡa zoo ḡulazu zea nei ḡaa?
 Foonε nui ná-koo luoi,
 nu ḡa zoo nei é kula zea ḡaa?

25 Ḡooḡḡ GALAGI wooi ḡaa:
 «Ungo, kooḡfuluḡbai ná-koo luoi ḡa ḡula zea,
 foonε nui ná-koozoganii ḡa ḡula zea.
 Nà ḡooḡḡ ḡa gè è zakpe nui zakpesu,
 gè è-lointi unmo.

26 Nà ḡoi è zili nuiti da,
 ti da ḡooḡḡ ma zuai mi,
 ti ti-ḡamai ḡole, é da ti zo eḡε dōo niinei.
 Nuḡusei pε ka kwεε naazu ga
 nà ḡa gè ga Ḡooḡḡ GALAGI, è Ḡizo Nui,
 è Unmo Nui, Zakḡbe ná-Zεbε-Su-ḠALAGI.»

50

*Vulu vai la ḡologoloni
 GALA ta Izilayεle yooḡzu*

1 Ḡooḡḡ GALAGI wooi ḡaa:
 «Mini ḡa vulu zaa zevei ná,
 é dεεzu ga gè wo-lee vileni?
 Baa mu maaḡfuye nui ḡε ḡa gè wo uodini ma ga duoi?
 Wele wa-vaagaa za golaite ka wo uodini su,
 wa-lḡ koloḡologiti ka ti ḡeni ga wo-lee ná-keleba
 zaḡui.

2 Siεgi zu gè vaani la,
 lee vaa zu gè la ḡeni nu ḡaani?
 Siεgi zu gè toligi woni da,
 lee vaa zu nu la ḡeni ḡooḡaaḡoteni?
 Zèei ḡa kpuḡaai mu ḡaa nu unmo fai zu?
 Zobo ka é la bè, gè va nu unmo ḡaa?

Nà zelilo daa ɣilagi, nà da kpolodei vɔ su.

Nà da zie wolaiti fɔ, naa ɣe ga tevebai,
ti wu ɣaleiti ti luula ga zie valagi,
ti za ga kpɔɔle wɔin.

³ Nà da seɣe leiɣi loo geegɔɔlogi ɣɔba,
gè saa wɔɔɔ wo seɣei ɣe ga ná-pɛemazeɣei.»

Ɔɔɔɔ GALAGI ná-botigɛ nui

⁴ Maligii Ɔɔɔɔ GALAGI kàlage ga nii maanɛai gè
bo,

ga gè kwɛɛ wooiti nà ti wo,
gè zoo ɔɔsu zɛbɛsulala nui va ga tiye.
Toɣa da màaloɣa sobu-o-sobu,
é kàla volu ga goilogi,
eɣɛvelei kaladopoiti ta da woilo da.

⁵ Maligii Ɔɔɔɔ GALAGI ɣa kàlasu ga goilogi,
nòun nà, gè la tɔun sakpesu,
gè la ɣalesu ma ga voluvelei.

⁶ Gè pòluve veeve doɣa nuiti zea,
gè kòmagiti fe kpɛɛi lɔɔɣula nuiti zea.
Gè la ɣɛni gàazuve lɔɔɣuni daade vuumai va ta
poomugiti.

⁷ Maligii Ɔɔɔɔ GALAGI ɣa é ɔɔsu bà,
naa ɣa é ba, poomu gooiti ti la faa ɣɛa ga ze,
naa ɣa é kɛɛzu gè gàazuve baazu eɣe kɔtui,
mazɔɔɔ gè kwɛɛ, gè la lɔa unfegi zu.

⁸ Maligii ɣa kòba, toɣa nà-gaamai ve zèa.
Be ɣa é pɔ é kpɔɛlaale bù?

De ɣula lee keɛma!

Be ɣa é pɔ é ɣe ga sàkpe nui?

E vaa lee, é lo gàazu!

⁹ Weɛ Maligii Ɔɔɔɔ GALAGI ɣa é ɔɔsu bà,
be ɣa deɣemu a pèelala?

Sili nuiti pɛ ta wɔɔzaɔa eɣe seɣe zaɣai toai ya,
baɣaɣaɣaiti ti ti mi.

¹⁰ Ta ɣa wo zaama nei ɣaa,
é luazu Ɔɔɔɔ GALAGI va,
é da woilo ná-botigɛ nui wooi ma?
Nu-o-nu é kpidii zu,
wozakala kɔ pa ge la zea,
é ɣaliva Ɔɔɔɔ GALAGI ma,
é voluzei ná-GALAGI va!

¹¹ Wɔigiti wo abui ɣaazosu,
wo ɣɔɔzu ga mɛɛinti abui ba,
nii é wo maaɔunsu, toɣa ga nii:
wo ɔɔɔ abui ma zogi,
mɛɛinti wo abui ɣaazogai ti va.
Wo-zalai ɣana Ɔɔɔɔ GALAGI makegai wo vɛ,
wo zaazu nimizai zu!

51

Abalaame mavofodaiti unmo fai

¹ Ɔɔɔɔ GALAGI ɣɛ ma:
«Wɔiti wo ɔizezu ga kizogi ɣaiziaa, wo ɣoloai bè,
à woilo ɔɔoi ma.

A ɣaazulo dɛɛ fasai va,
vɛ wo ɔɛɛai ná ga kɔtui saɣai,
à ɣigaizie lɛɛ zeɣei tɔna su,
vɛ wo mɛɛngai, wo ɣula ná.

² A wo-ɣɛɛ Abalaame vɛɛ dɛɛ,
ta Sala é wo ɣaazulaai eteai ma.
Gè Abalaame loligai ma,
doun la ɣɛni dɛ zea.
Gè tuya looni bɛ názu,
gè mavofoda moɛnmoɛn fe zea.»

³ Siyən maawəin Gooḡo GALAGI zoni,
ta adaveti ti ḡologoloni.
Ti-zeizuvε vε ná nakaai,
toḡa naa ḡε ga Eḡen,
niima zou vooi tɛi ka ḡε ga Gooḡo GALAGI ná-kpelei
zu.
Koozunε wolai ḡa a ḡε ná,
ta maamusε wuyeiti ta ḡeingein ganiiti gooi.

⁴ Gooḡo GALAGI ḡε ma:
«Nà-nuḡuseiti, à woilo ḡooi ma,
nà-zooi, woilo ḡooi ma.
Nà ḡa gè tḡgi zeizu,
nà-tukḡḡaalevei ḡa é ga wozakalagi nuḡuseiti pε
bε.
⁵ Ungo, nà-telebo fai maaḡuḡaa,
nà-kizo fai va ḡula keḡema,
nà nuḡuseiti tukḡḡaaleve.
Ziε zaama yooiti ta kpoloḡei laavε yooiti ta ḡito bà,
ti voluzei nà-zobogi va.

⁶ A wεε maazu velei geeḡḡoḡi va,
naa volu wo wεε buu velei zooi ma.
Geeḡḡoḡi ḡa nεεε eḡε duului,
zooi wolozaḡa, é loo ya eḡε seḡei,
gaa nuiti undaavili eḡε diiliiti.
Keḡε kizo fai gè vaazu la,
naa ḡa yε ná ḡo,
kwε ge la ḡεa nà-kεεwotii ma lelebodai va.

⁷ «À woilo ḡooi ma,
woi wo faa zoḡegai ḡwεε.
Ee, nà-nuḡuseiti, woi wo nà-tḡgi wo-yiimavε,
à mina lua nuḡuseiti ta-nεeḡulasui va,

ta-baaɗfulamai mina wo zuɓali pa.
8 Mazɓɓɓɓ ɓaɗaɓaɗfai ti ta ti mi eɗe segei,
fɔfɔiti ti ti mi eɗe baala deɗa zagei.
Kele nà-telebodai ɗa ye ná ɗɔ,
nà-kizo fai ɗaa ɗa wɓɓɓɓ,
yeɗeɗeɗalalai zu nuiti pe be.»

Wuun, Maliɗi

9 Wuun, wuun!

Ɓoɗɓɓ maaɗili ga zobogi, Ƴooɗɓ GALAGI yeei!
Wuun, eɗe wɓɓwɓɓi ma voloiti,
ga wɓɓwɓɓi ɗeɓele nii teɓegai na!
Da la ɗeni de ɓaa, è va ɗeni Ezipete yooi woloni,
è va kpolode wu zua wolai naa zuɓota?

10 Kebe ɗa ɗa è kpolodei vɔɔni su,
zeɗe zeɓeleɗi zu ɗeiti pe?
Kele ɗa ɗa è pelei laani kpolodei ɓomave,
nii a ke ɗa-nuɓuseiti è ti unmoɔni,
ti zoo ti leve?

11 Zekana é la, zɔiti Ƴooɗɓ GALAGI ti unmoɔgai,
ta ɗale ma, ta zeeli Siyon ga pile sɓɓɓɓ guyeiti.
Ƴooɗɓ koozunɛi ɗa ti-ɗaazuɓeti folo,
ta undaanɛi ta koozunɛi zɓɓɓɓ,
ziiɓɓɓi ta gaazuɗili vaiti maa ɗa ɗooza ti va.

Nà-nuɓuseiti, leeni ɗa wo luazu ba?

12 «Nà ɓe de, nà ɗa gè wo ɗaanɛɛɛzu.

Leeni ɓe de ɗa lua nui va, é ɓaazu zaazu,
nuɓusei ti ɗa ɗeɓele ta tufai?

13 E yeema deɗemu Ƴooɗɓ GALAGI ma, é è ɓeteni,
é geeɗɓɓɓi zuɓieni,
é zooi ma wuulaagiti da?
Folo-o-folo è zasu ɗa ɓali ga duai,
tɔzei nu ɗɔi ná-ziiɗaawanai va,

é dεεzu ga toɔɔa ɔεvele βεεzu,
é va è ɔolooɔolo?

Mini ɔa nu nɔi ná-ziiɔaawanai ná?

¹⁴ Nágo ve na, kasoɔa nui va ɔula kasoi ɔa.

E la zaa ná-kasoi ɔa,

é la valaga ná-daamianigi ma.

¹⁵ Nòun nà, nà ga ɔooɔo GALAGI, ɔa-GALAGI,

nà ɔa kpolooɔi niikpisu,

eyesu ma lakpatakpagiti tugi ɔula.

Dàasei ka ga ɔooɔo GALAGI, Fai-Pε-Maliɔii.

¹⁶ Gè dàawooiti pua è-la,

gè zèe ma niinigi zεε è maazu,

nèi gè geegooɔgi zuvieni,

gè zooi ma wuulaagiti kpεε,

gè ɔeni Siyɔn ma: «Nà-nuβusei ɔa ga de!» »

Zeluzaleme ɔa wuzeɔezu

¹⁷ Wuun, wuun! Wuzeɔe, Zeluzaleme,

ɔe è βooɔeai ga ziawɔi daavegai ga ziiɔaawanai,

ɔooɔo GALAGI feai è ya,

ungo, è βooɔeni ga gaazulati daawɔi,

eyesu é zeeli kpogi zu.

¹⁸ Doun zunuiti pε è ti zolooɔgai,

tanooɔe ge la ti zaama, é βoni è va.

Doun zunuiti pε è ti ɔulasu,

tanooɔe ge la ti zaama, é è zuzoni.

¹⁹ Maanooɔo vaa zeizu felego ɔa seeliai è ma:

faa zuɔolooɔologi ta nimizai, pului ta kooi.

Kεε βε ɔa a è maaβeeloo?

βε ɔa a è ɔaanεεεε?

²⁰ E-loun zunuiti ɔotɔzulevea,

ti laani taazuve zooi ma pele ɔobaveti,

eɔe goegiti ti ɔoi ga balii.

Ḑoḑḑo GALAGI yiiḑaawanaai ti ma,
ti ḑa-ḐALAGI ná-zelilomai laawu.

²¹ Naa ḑa é ba, woilo nii ma, maawoin nui,
ḑoongi zeeḑai ma, keḑe ḑoḑi maavele laade!

²² Ḑa-ḐALAGI, Ḑoḑḑo GALAGI, è-Maliḑii wooi ḑaa,
zoḑi é vaazu ná-nuḑuseiti maalobosu:
«Ḑè gaazulati ḑaawoi ḑulaa è ya,
è la mḑ ḑoḑlea pe ga ziaawoi daavegai ga nà-
ziiḑaawanaḑi.

²³ Mazoḑḑo nà seizu è zili nuiti zeave,
tei ti ḑeni ḑeezu è ma:
«Laave, ḑi zie è ma!»
E è-voluve ḑe eḑe zooi,
é ḑe ga pelei zie wo nuiti be.»

52

Zeluzalame vuu vai volu

¹ Wuun, wuun, Siyon, ḑoḑḑo maaḑili ga ḑa-zobogi!
Ee, Zeluzalame, taa ḑadegai, ḑa-veti zeeḑeiti too
ḑoḑba!

Mazoḑḑo weḑinti, koḑoḑba nuiti, tanope koḑḑo la mḑ
vilega è vo be si.

² Ee, Zeluzalame, fufiligiti kpale ḑoḑḑo ma,
wuzeḑe, è zeḑi!

Ee, Siyon nuḑusei, ḑei è ga kasoḑa nui,
ḑoḑḑo ḑula galuiti su, ti è ḑoḑḑi va.

³ Mazoḑḑo Ḑoḑḑo GALAGI wooi ḑaa:
«Wo vḑdini ga duḑiti, wali vaa la ḑeni su,
wa unmoḑḑi zoḑoḑsu, wali vaa la ba ḑalaa.»

⁴ Mazoḑḑo Maliḑii Ḑoḑḑo GALAGI wooi ḑaa:
«Tḑzeizu moḑnpa, nà-nuḑuseiti ti liini seikoḑḑo mai
zu Ezipete yooi zu,
ti ḑoḑḑo maavela ná.

Naa volu Asiili nuiti ti ti maanɔɔ, un ge la ba.

⁵ Za voloi zu, leeni ɕa nà kɛ?»

Good GALAGI wooi ana.

«Nà-nuḅuseiti ti zoni, wali vaa nᵉpe taade,

ti ɟɛ ga kasoɟa nuiti.

Ti zili nuiti ti pile zoloni ti ma,»

Ḡoodḡ GALAGĪ wooi ḡana.

«Yeenɔpɛ ti ɖa ɲeɖfula dàaseigi zu.

⁶ Naa ɔ́a é ba, nà-nuɔusɛiti ta kwɛɛ

be ga é ga ze.

Naama volo ná, ta kwεε ga

nà ɟa gè ɟɛni ma: ‹Nà ɟaa!› »

GALA ka unməəgi wosu

⁷Page gola ga nu wɛɛ keelai va, é gizeiti ma,

é da va ga woo niine vagoi,

é ziilɛi fai laazeelizu,

é da undaanε vai wo,

é da zeze ga kizogi ma vai,

é da ɖɛ Siyɔn ma: «Da-ǴALAGI ɖa masadai ɖɛɛzu.»

⁸Da-laa make nuiti gooi fana!

Ti pe ti woodfulaa vɔɔma,

māzolo ti kaa ga ti-ḡaazuve

ga Gooḏo GALAGI va volu Siyon.

⁹Woi wo ga ada ɔloɔɔlogaiti Zeluzalɛme,

à woodfula, wo wa-foozunεεi fula keɛma uɔɔma!

Mazoloo Gooloo GALAGI ná-nuubuseiti gaanεενα,

é Zeluzalεme unmo.

¹⁰ Gooḡo GALAGI ná-zobogi ta ná-ḡadedai ḡulaa
kelɛma

κείμενα

zii ḡiligiti pε gaazu,

eteai g̃wεmaυe pe ka ada-GALAGI ná-unmɔɔ fai ɟa, é
paazu la.

vaazu la.

11 A li, à li, à g̃ula ná va,
à mina vɔɔg̃u kɔzɔba ani nɔpɛ ba!
A zege Babilɔne taai tɛi su.
A ɔɔg̃ɔ nade,
wɔi wo G̃ɔɔg̃ɔ GALAGI lɛbi anɪnakaiti segezu!

12 Wo la g̃ulazu ná va ga gaazuvile,
wo la ziezɔ ege pelavea,
mazɔɔ G̃ɔɔg̃ɔ GALAGI g̃a losu wo luɔ,
Izilaye ná-GALAGI g̃a g̃eezu wo voluve.

G̃ɔɔg̃ɔ GALAGI ná-botige nui ná-kpɔliti

13 «Wɛɛ, ná-botige nui g̃a ditug̃oma sɔɔɔ,
toɔa lɛ, é ge tosu wolaiti su,
toɔa lɛbiya wolaiti pɛ sɔɔɔ.

14 Ná-fai g̃ulani bebei viliba,
mazɔɔ gaazulo pelei valiboni,
nu gaazulosu la g̃eni la ba.

15 Kɛɛ niizu, toɔa zii g̃iligiti ma mɔinmɔin nade ga
namai vazagai.

Masagiti daa g̃a vɔ ná-faa zu, ti la zooga ti va ɔɔɛ,
mazɔɔ ta naa g̃a tiya ɔɔg̃ɔi, nii é la g̃eni woni ti ma,
ta naa g̃aaga, nii é la g̃eni woni ti ma.»

53

1 Bɛ g̃a é g̃idaalevea naa ma, nii ade meniga?

Bɛ g̃a G̃ɔɔg̃ɔ GALAGI ná-zobogi lɛa la?

2 Mazɔɔ G̃ɔɔg̃ɔ GALAGI g̃aazu, botige nui wɔɔlɔni
ege ani vɔnɔ niinei,
ege sapei é g̃ulazu zou vɔi wu.

Gaazulosu la g̃eni ba, ɔaa pasu nɔpɛ,
nii da zoo gaazulosu ba,
gaazulo pelei la g̃eni ade enekɛga.

3 Wɔinzeɣeni, nuiti ti g̃ɛɛ ba,

zunui é ɣeni nɔ taɓai laawu, kpɔlɔi ɣuboni su,
é ɣe eɣe nui ti nu ɣaazulɔɣfuzu ba.

Wɔinzegeni, ade la ɣeni deveni ga ani nɔpɛ.

⁴Tama, ada-ɓɔlɔiti ka é ti zegeni,
Ada-zoolɛiti ka é ti zegɛai ga ɣasɔ.

Kelɛ de ɣeni ɣisiezɔ ga GALA ná-dɔɣai ɣa é daawu
ɣana,

é ɗa dɔɣa, é ɗa unfe.

⁵Kelɛ ada-lɔ koloɣologiti faa ɣa ti bɔɔni su,
ada-vaaɣaaza golaiti faa ɣa ti sugaleɣaleni la.
Maagoloi nii a la zeeli ade ma, de va ziileigi zɔlɔɔ,
naama ɣasɔi laani tɔun unma.

Maawanani, naa ɣa é ade ɣɛɗeni.

⁶De pɛ de ɣeni ga teveteve nuiti eɣe baalagiti,
ɛɛɛ ge ɗa li ga yiima veleɪ.

Kelɛ Ƴɔɣɔ GALAGI de pɛ da-vaaɣaaza golai laa
tɔun unma.

⁷Ti sopele ɲɔuni, é ɓɔɣmaayeini,
é la ɣeni woo ɲɛ gila kpalaa boni.
Eɣe baala zivɔi ti liizu la paazuɔɛ,
eɣe baalagi maagɛgai kpɔ loni maaleɣa leve nuiti
kakala,

é la ɣeni woo ɲɛ gila kpalaa boni.

⁸Ti soni, ti tukpɔ, ti ná-fai ɣaaɓela,
kelɛ ɓɛ ɣa é yiizooleni ná-faa?

E leveni ga é ɣula vulu nuiti ta-eteai zu,
saai zeelini ma ná-nuɓuseiti ta-lɔ koloɣologiti faa
zu.

⁹Ti maagɣuluni faa ɲɔu ɣɛ nuiti saama,
ná-kabai ɣɛ naavolo nui ɔɔ ɓɛ,
anɛɛ ni é la ɣeni tooma ɣɛɛni,
ta kaipa dakɔlɔgiti ti la ɣeni zɛɛ woni.

¹⁰Kelɛ GALA ge vaani bu é ɔɔɔɣu ba ga kpɔlɔi.

Kpega volumna ga ɔɔɔɔ ɔɔɔɔ ga faazuɔɔɔɔ zalaɔɔɔ,
toɔa mavofodaiti ka, sɔi zu ɔa ɔɔɔɔa gola.
Toɔa ɔɔɔɔ GALAGI yiimai ɔɔ, ɔ daazeeli mɔtu.

¹¹ ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔni ma:

«Mazɔɔɔ kpɔɔɔi pɔ suzoga volumna bɔ,
toɔa wozaɔa, undaanɔ.

Tɔɔzei nui ma mɔinmɔin ka kwɔɔɔ,
nà-botiɔɔ nui Telebogai ɔa ti pɔ kɔ ga telebo nuiti,
ɔ ta-vaagaaaza golaiti da ɔɔɔɔ unma.

¹² Naa ɔa ɔ ba, nà nɔnɔi ve zea bɔbɔ wolai naati
saama,

ta kɔɔzoganii ɔaagwɔ ta zɔbɔsu nuiti,
tɔɔzei tɔ ɔɔɔɔi ɔ ɔɔɔɔ lɔɔni saai zu,
ɔ vaani bu, ɔ gaalu tɔ kologolo nuiti saama,
mazɔɔɔ ɔ ma mɔinmɔin ná-kotoiti daani unma,
ɔ faa nɔu ɔɔ nuiti maalogi woni.»

54

Ziilei fai ma minazeɔɔɔgi Izilayɔɔ ve

¹ Woogɔla ga koozunɔɔɔi,
ɔɔi ɔ ɔɔni ga doun zɔɔɔtala anzanui,
ɔ la ɔɔni doun zɔɔɔni!

Guyei loo ga koozunɔɔɔi, ɔ woogɔla la,
ɔɔi ɔ la doun ɔɔɔzuwana woni!

Mazɔɔɔ ɔɔɔɔ GALAGI boni ga:

«Anzanui kɔɔɔi wogai ba, ná-dointi ta mɔin,
ɔ leve anzanui nɔnɔi va, nii ɔ zini bɔ.»

² Da-zeɔɔ ɔɔtai zuwɔɔɔ,
ɔ ta vili ɔa-landaiti su ɔ-zeizuvɔɔ,
mina naavoloi gaalu, nii ɔa kula!
Da-zeɔɔ ɔɔtai ma ɔaluiti sumɔɔɔn,
ɔ gulu ɔaazɔɔagiti pilepele ɔɔɔɔ!

³ Mazɔɔ è maa ɔa wɔɔɔzu adaɔe pɛ,
è-mavofodai ɔa zeɪ zii ɔɔligiti unda,
ti taa wola zuɔakaiti sulaave.

⁴ Mina lua pa, mazɔɔ è la unfega,
mina unfe, mazɔɔ ɔaa la ɔɔlaa è ma.
Kɛɛ ɔa yeema è ma nu niine yeɪ ma unfegi ma,
è-ɔi ge la mɔ loa ɔaaɔɔlamai zu è sɔɔɔni,
è ɔɛai ma ga poanzai.

⁵ Mazɔɔ è Bɛɛ Nui ɔa é ga è-zinigi,
daasei ka ga: «Gɔɔɔ GALAGI, Fai-Pɛ-Maliɔii».
Tɔ ɔa é ga è unmɔɔ nui, Izilayeɛ ná-GALA Nadegai,
daasei ka ga: «Eteai pɛ ná-GALAGI».

⁶ Mazɔɔ Gɔɔɔ GALAGI ɔa è lolisu volu
eɔɛ anzanui nii sinigi daalooni,
é lɔ ziizoolɛi zu, sinigi tolistu volu,
teigi é ɔɛni ga naa zɛɔpolu ɔɔɔɔi ma nu niinelai zu,
kɛɛ é ɔɛɛ ba.

Naa ɔa Gɔɔɔ GALAGI ɔa-GALAGI bosu è ma.

⁷ «Gè ɔɛɛni ɔa yeɛɔɔɔɔɔ go laawu,
kɛɛ ná-maawɔingɔaa wolai zu,
ná yeezeizu è wu volu.

⁸ Ziɔɔaawana wolai zu,
gè ɔɛɛni ga gè mina è ɔɛɛ, yeɛɔɔɔɔɔ go laawu,
kɛɛ ná-nɛɛɛi maavele ma, nii kwe ge la ba,
ná è maawɔingɔazu.»

E Unmɔɔ Nui Gɔɔɔ GALAGI ɔa é boga.

⁹ «Tɔɔa zɛa eɔɛveleɪ Nowe ná-foloiti ti ɔɛni la,
gè ɔɔnani názu ga undaavili ɔɛi la mɔ ɔaa,
é ɔa eteai undaavili.
Zenɔ ɔana, ná minazeɔɔɔɔɔ,
gè la mɔ yiɔɔaawanaa è laalɔɔma,
gè la mɔ zeliɔɔa è ma.

10 Anεε ni gizeiti ta zege losuveti,
 anεε ni gize nemεiti ta niikpi,
 neεbei é zīimave è ve,
 é la valiboga eyesu pe,
 minai gè segea ga gè da-undaañei βete,
 é la valiboga pe.»
 Gooḡo GALAGI ḡa é boga,
 ziimave laavegai ga gaazumaawoingai è ve.

Zeluzaleme niinεi

11 «Ee, taai maawoindai, tongoḡo fiilei pe ge vooḡuzu
 ba,
 nu la ná, é va ziilei!
 Tama nòun, nà vaazu è losu ga niine ga kotu zongo
 baagiti,
 è ma wuulaagiti ti ḡe ga safilegi ma ḡotui.

12 Nà da-zigigi ungaveti kpetezu ga kotu zongo baagi
 daa ga lubii,

da-zigidaveti ti ḡe kotuiti ti volozu,
 sigigi gè è maalatisu da,
 naa ḡe ga kotu zongo baa pagoti.

13 E-lointi pe ta ḡe ga Gooḡo GALAGI ná-kaladopoiti,
 è-lointi ta-yiileigi ḡa wooḡo gola.

14 Da voluzei telebodai va.
 Nu nòpe ge la mō è ḡologologa volu.

E la lua ani nòpe ba,
 mazooḡo maalua vai maa ḡa ḡooza è va,
 é la maabuḡaa da pe.

15 Ni nua ta wuzegena è laaloḡoma,
 pò ge la ḡea naa va!

Tama nu-o-nu a laalena è wu,
 naa ḡa loo bu, toozei da-vaa va.

16 Gida bu, nà ḡa gè ḡain bo nui βeteni,
 zunui é abui ḡaazosu, é kooḡo zoolaiti kula.

Kéle ná balaa nɔ ɔa gè zunui βετα, é ti ɔologolosu.
¹⁷ Kɔɔɔɔ zɔɔla nɔpe kpetɛai ga é faa nɔu ɔe ga de,
 é la faa nɔpe paa.
 Ni nu ɔa pɔ é è maalɔ tukpɔɔaalevezuβe,
 ɔɔun ɔa zoo è peelala ná.
 ɔɔɔɔ GALAGI ná-botigɛ nuiti ta-ɔfulanumai ɔana,
 faa zɔlegai ɔana gè ti maalobosu da,»
 ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

55

Kizogi veeve εεε pε βε geya vaa la ba

¹ «Ee, wɔiti pɛgi kpɔɔle wɔin wo ma,
 à va ziei vɔ βε,
 anεε zɔi wali la zea nεgelein!
 A va, wo geya, wo mi!
 A va, wo ɔɔɔi ɔeya, ta nɔnɔi!
 Wali vaa la ba, sala vaa la ba!
² Leeni vaa zu wo walii lɔɔzu daamianigi vɔlu,
 é la nu ɔɔnɔkulaa?
 Leeni vaa zu wo ɔɔɔ ɔɔɔzu anii vɔlu,
 é la faa vaa nu ma?
 A woilo, ungo, à woilo ɔɔoi ma,
 naazu wa naa mi, nii pagai,
 wa yiimaɔe daamiani nεεnɛgi zu.
³ A woilo ga pagɔ, wo va pɔ,
 à woilo ɔɔoi ma, wa zεnvui wo.
 Mazɔɔɔ ná minazeɔe bo wo vε,
 a ye ma eyesu ɔɔ,
 nii ná-nuβɔɔɔlai zu ta ná-wooɔeɔɔiladai zu,
 gè minazeɔeni la Davide vε.
⁴ Wεε, gè tɔun kεεni nuβuseiti βε ga zeelei,
 é ɔe ga totuɔɔi, é ɔa nuβuseiti deve.

⁵ Ungo, ɗa zii ɗiligi loli, nii è la kwεε,
 ta wεεin niiti ti la è ɗwεε,
 naati ta zuvile ga vaa è vɔ be
 nɔn maavele ma, nà, Ɔoɔɔ GALAGI, ɗa-ƆALAGI.
 Nà, Izilayele nà-GALA Nadegai ɗa é niima lebiyai
 veezu è vε.»

Minazefegi é la zeɗea ma pε

⁶ A Ɔoɔɔ GALAGI ɗaizie,
 siegi zu é ɗaazu la,
 à woɔɗula ma,
 siegi zu maaɗuɗaai la.

⁷ Faa ɲou ɗε nui be sie veleɪ va,
 nu ɲoi ɗεle ná-kisie ɲoiti ba.
 E va volu Ɔoɔɔ GALAGI vɔ, naa ɗa maawɔingɗa.
 E va volu ada-ƆALAGI vɔ, naa ɗa suvaaye metu.

⁸ «Mazɔɔɔ nà-kisieiti ti la ga wa-ɗisieiti,
 wa-veleiti ti la ga nà-peleiti,»
 Ɔoɔɔ GALAGI wooi ɗana.

⁹ «Veleɪ nɔ geedɔɔgi ɗaagoozaai la zooi va,
 vele nɔ ɗana nà-peleiti gaagoozaai la wa-veleiti ba,
 ta nà-kisieiti ta wɔnɔiti zeemaazu.

¹⁰ Veleɪ tonai ta kɔɔle vukɔi ti vuuzu la, ti zeɗe
 geezuve,
 ti la ɗalega ma naa volu,
 ni ti la zooi yeɗeni, é va ɓete,
 é siinziin ganigiti pɔnɔ,
 ni é la ani zuwui veeni tii ɗεε nui ya,
 ni é la daamianigi veeni,
¹¹ tama, zekaa nɔ é la ga dâawooi, é ɗulazu dà,
 é la ɗaagalega ma, é va va pɔ,
 ni é la faa vaani,
 ni é la ziimai ɗεeni,

daa va zeeli metu, nii gè teveni ma.»

¹² Ungo, wa gfula ná ga koozunεεi,
totuḡḡi ḡa wo ga woye ziileigi zu.
Gize wolaiti ta gize nεmeiti ta ḡoozunε wo ḡakala
velei,
dḡḡḡzu wuluiti pε ta yealoḡa.

¹³ Uε ḡaingi ma lḡḡḡεḡḡiti ti ná, sipεε gului ḡa
wuzεḡε miná,
uε kpele tufaiti ti ná, milete guluiti ti uḡḡḡ miná.
Toḡa ḡε ga ḡooḡḡ GALAGI lḡḡḡi lεbi vaa,
é ḡε ga poogi, é la ηεεεα eyεsu pε.

Zelilomai ta minazeḡḡi

56

Zeezeibui wo fai ga zii pε

¹ ḡooḡḡ GALAGI wooi ḡaa:
«À sḡledai make, wo telebodai ḡε,
mazḡḡḡ kizo fai gè vaazu la maabuḡḡaa, toḡa na va,
nà-telebodai ḡana ḡula keεma.

² Undaanε nu ḡa ga nui naa, é naa ḡεεzu,
zoi a ḡaaḡa naa ma, undaa ḡa nε,
é dooḡḡ foloi maηηε, é mina maηηεi uu ma,
é ḡaaḡa, é mina yeelḡ faa ηḡu nḡpε su.»

³ Keni wεεin ḡiliai ḡooḡḡ GALAGI va, é mina ḡε ma:
«ḡooḡḡ GALAGI ḡa vaazu kpεtevezu ná-nuḡuseiti
ba ti!»

Zunu zεεḡḡagai mina ḡε ma:
«Nà ga gulu yaḡai nḡ!»

⁴ Mazḡḡḡ ḡooḡḡ GALAGI wooi ḡaa:
«Zunu zεεḡḡaḡaiti ti nà-dooḡḡ foloiti maηηεεzu,
ti yiimazeḡḡ ga nii nεai bε,

ti zîe ga nà-minazeḡegi,
⁵ Nà kîzesu anîi ta daaseigi beṭe ti ve,
 sèi vèlèi wu ta nà-siḡigiti ma,
 nii fizḡgai doun zunuiti ba ta doun anzanuiti,
 gè daasei pèe ti va, a ye ti va eyesu ḡḡ,
 ani nḡpe ge la seḡea ti va.

⁶ Niiti ti ga wèeinti ta ḡîli Ḡḡḡḡ GALAGI va,
 ga ti botii ḡe be, ti nêe ve, ti ḡe ga ná-botigè nuiti,
 ti dooḡḡ foloi maḡḡe, ti la maḡḡei vua ma,
 ti ḡîli nà-minazeḡegi va,

⁷ nà va ga tiye nà-gize ḡadegai ma,
 nà ti ḡoozunè GALA sei vèlèi wu, ve ti falizu ná,
 nà yeezei gala zalaḡaiti ta zalaḡa ḡiligiti bu
 ta ḡe ti ḡulazu nà-zalaḡa ḡulazuve.

Mazḡḡḡ nà-peḡei ḡa loli ga
 GALA fali vèlèi ziiti pè be.»

⁸ Zḡi é Izilayeḡe nuiti gaaleeni ba, niiti ti vazani,
 Maliḡîi Ḡḡḡḡ GALAGI wooi ḡaa:

«Gè ti ḡaaleevè na ba,
 nà taḡîligaa ḡaale ba mḡḡḡ.»

*Zelii lo fai kundiḡîḡḡiti ma
 ta kḡḡḡḡ gani kḡḡḡḡ*

⁹ Wo pè dḡḡḡ zuaiti,
 à va, wo fetii ḡula,
 wo pè dḡḡḡzu zuaiti!

¹⁰ Izilayeḡe make nuiti ta ga gaazugḡole nuiti,
 ti la ḡîdaa faa wu.

Ta ga ḡile mḡkḡyḡgiti, ti la zooga ti va ḡḡḡḡ.
 Segi nḡ ḡa ti daawu, ti laani, ti zakpamaale,
 niimenii nêevè ti ve.

¹¹ Ta ga ḡileiti ti ḡulukpugai,
 ani la kula ḡea ti la pè.

Tiya ɔa ti ga baala make nuiti,
 ti la zooga ti va ɔida faa wu,
 ti ɔilagilagi ɔa zieu ga yiima velel nɔ,
 ti ɔilagilagi ɔa ná-tɔnɔgi nɔ volu.

¹² Ti ɔe ma: «À va na dɔɔi ɔaizieu,
 ada dɔɔ baagiti kpɔlezu, é de zo!
 Zenɔ ɔana da ke la lina,
 bɔɔba ɔa de ná da kpɔle!»

57

Nimizai ɔa kɔɔɔ gani kɔɔ nubuseiti be

¹ Telebo nuiti undaa ɔa vilisu
 kele nu nɔpe ge la yizoolazu ga tiye,
 nu vaɔiti ti da nele,
 nu nɔpe ge la ɔidaazu bu
 ga telebo nuiti ta loozu bu,
 nimizai é vaazu, naa voola ti va.

² Kele ziileigi ɔa vaazu,
 zoiti ti zieu ga pele zɔlegi,
 naati zoo niina ti ni ziileigi zu.

³ «Kele wa ve de, à vaa lee ve, ungaizie anzanui ná-
 dointi,
 weenzi nui, koloɔolo anzanui ma zuwuzuiti!

⁴ Be ɔa wo neɔɔulazu su?
 Be ɔa wo laalaosu ɔawuu daalɔɔma,
 wo da wo-nɔgiti kula?
 E la ga gaama, ɔaa, ga wa ga kololala lointi,
 yaava zuwuzuiti,

⁵ woiti wo ɔaazosu ga wo yiima vaiti daazeelilalai
 sene guluiti bu,
 ta gulu wolai ɔilagilagiti pe,
 wɔi wo doungoiti kulazu ga zalaɔai,

wo da ti gɔdaaleve pɛtugiti su, kɔtu yeɣeiti su.

⁶ Kɔtu maaloungaiti ti pɛtugi zu, ɛ voluzeigiti kana, toɣa ná ɛ-vogi ɣa ná!

Naati ka ɛ dɔɔ zalaɣai vuuzu ti ma,
 ɛ da vɛɛaniiti kɛ ná ga gala zalaɣai,
 zii ɣaalei naazu ɓaa?

⁷ E ɛ-laazuve ɓɛɛuve gize ɣaagoozagiti maazu. Mináti ka ɛ lɛɛzu ná, ɛ da zalaɣaiti kula.

⁸ E da-zalei lɔɣɣuve kpogi voluve. Da ɛ maanakai ɣulazu pɔluvelei dɔɣɣuzu, ɛ lɛ da-vetei zu, ɛ ɛ-laazuve zuwɔɔɔ, ɛ ɛ-nɛɣɔɣɔiti geyani, nɛɛve ɛ ve ga ɛ da la ti ɣoba, ɛ ti ɣabei ɣaani.

⁹ E lobɛanii leveni galagi Mɔɔke vo, ga gulo nadegai ta gulo maku nɛɛnɛgi, ɛ da-ɣeelaiti teveni ɣoozama, naa maavele ma, ɛ ɓɔɣɔ looni bu, eyɛsu ɛ yei ɣɔvealaazu.

¹⁰ E ɣaaɓaa ga ɛ zie ɣana, ɛ gaabɛla ga ɛ ɓɔɣɔ ɓɔɔ. Kɛɛ ɛ la ɣɛɛni ma:

«Gè mina ye wafuun fai tɛi polu.»

E zɛɓɛ niinei zɔɔɔni volu, ɛ buɗɛ da-ɓɔɔi maazu.

¹¹ Bɛ ɣa ɛ ɣɛni ɛ yiizoolɛzu, ɓɛ ɣa ɛ ɣɛni luazu ba, ga ɛ yaava, ga ɛ mina ɣisiezɛzu sù, ɛ va yiizoolɛ ga nà-faa?

Suɣooza gè la faa nɔɔɛ bosu, tanisu naa ve, ɛ kɛa ɛ la unfesu mà.

¹² Nà vaazu kulazu kɛɛma ga ɛ la ga sɔbalala nu velei ɛ ɣisiezɛzu la,

ta gè è-zəgiti kula kələma.
 E la kulanuma nəpə sələəga.

13 Da kpee loona, è woogula ti ma,
 da-yee galagiti ti è fulana faa zu!
 Fiilei li ga ti pə, fiile goi ti pə zəvə!
 Kələ niiti pə ta loogufuzu gəizie pə bə,
 ta zoi zələ ga tənə,
 ta nə-gize nadegai zələ ga tənə.»

Gəogə GALAGI ga kədeyai ve

14 Toğa gə ma:

«À pelei bəte, à pelei bəte,
 à pelei laalao,
 à kaka fai pə zəgə pelei zu nə-nubuseiti tuğə!»

15 Mazələ GALA é geezuə Anii-Pə-Unga,
 é ná gəogə, daaseigi ga Nadegai, tə gə é nii wosu:
 «Nà zeini ada gəaəfoza golai, ná nadegai,
 kələ nə naama nuiti ba, ti ti zopele jəuzu,
 ta bəgəmaayei zənvui ti-yiimaəe,
 nii a kə gə zənvui ve bəgəmaayei nuiti bə,
 nii a kə gə zənvui ve naama nuiti bə ti ti zopele
 jəuzu.

16 Gè la yəsu kpəi laawu yeenəpə,
 baa gè va ziiəaawanai make eyəsu gə.
 Ni naa laade, nii kpein gə kpətəi,
 ti-yənvui zəbei maa gə ləi.

17 Izilayele nubusei ná-ani wəin jəi ziiəaawanani.
 Gè doğani, gè loəfu ba ga ziiəaawanai,
 kələ kololala nui vileni nə ziima vele volu.

18 Gè ná-kəewotii gwee, kələ nə kədəsu,
 gə lo tuğə, nə ziilaazu gola,
 ta niiti ti yiizooləi tən bə.

19 Nà maamuse wuyei lə ti-la.

Ziileigi, ziileigi ɔa naa ve é ɔoozama
ta zɔi maaɔɔɔaai,»

Ɔooɔɔ GALAGI wooi ɔana.

«Ungo, nà nà-nuɔuseiti keɔesu.»

²⁰ Nu nɔiti keɔve eɔe kpolodei é niikpisu,
é la zooga é va la kpe,
ma ɔeiti ti ɔa nɔɔi ma zii pe buzeeɔe.

²¹ Nà-GALAGI ɔe:

«Ziilei ge la faa nɔu ɔe nuiti be pe!»

58

Zu kitei

¹ «Woɔɔula ga zebei pe, mina ɔooɔ zuzo.

Woɔɔula eɔe puɔu gooi é li poun!

Nà-nuɔuseiti ta-lɔ koloɔologi le ga tiye,
ta Zakɔbe mavofodaiti ta-ɔotoiti.

² Folo-o-folo ta gàizieu,

ti wɔinni ti zɔima faiti kwee,

eɔe nuɔuseiti ta ɔe telebodai ɔeezu,

ti la ɔeleni sɔle faiti ba GALA ge ti leveni,

ti ɔa telebodaiti maɔaazaɔabo mà tukpɔiti su,

ti wɔin ga gè ɔe ti va.

³ Kele ta ɔeezu mà: «Zugi zo fai ɔa lee ɔeezu gi ve, è
la kaazu,

gi ɔooɔmaayei, è la weleezu naa ɔaazu!»

Wa-zuso foloi, wa vilesu wo yiima vaiti nɔ volu,
wo ɔa wa-wotiɔe nuiti sopele nɔu.

⁴ Wa zugi zosu, wo ɔa zakpe, wo ɔa ɔɔe,

wo ɔa nuiti ɔooɔ ga yeeɔuin ga nɔuda.

Wo la zugi zosu, é va zoloo ma voloi ma,

ga wa-GALA falii va meni geeɔɔlɔgi zu.

⁵ Naa ɔa é ga zugi ɔaa niigi wɔindai la,

foloi nui maanɛai é unmaayei su?
Toɣa nɔ ga è ungi vilɛ nɔ ɓaa eɣɛ seeligi,
è la saa wɔlɔ wo segei ta zuvui zu,
naa ɣa ɗa ɣɛ ma zugi,
foloi nɛai Ɔoɔɔ GALAGI vɛ?

⁶ «Zugi nii wɔindai la, toɣa ga:
Wɔɔɔɔyɔi ve naama nuiti zea niiti ti ɣiliai telebota-
lai maazu,
duɔlai ma ɣaluɔiti pɛ ti vie,
wo nuiti wɔɔɔɔyɔ, zɔiti ti ti zopele nɔuzu,
duɔla ɣalui ma zii pɛ suleveleve,
⁷ wo ɗa-laamianigi ɣaagwɛ va, wa zɔi pului ma,
bala nuiti daazu la ti vɛ, è yeezei ti wu ɗa-velɛwuvɛ,
è sege ve naati zea, zɔiti ta la ti ya,
è mina voluave è-ɣɛɛloin va.»

⁸ Naazu, eɣɛvelei folo lie kulazu voloi la,
vele ɣana ɗa-wozakalagi a ɣɛ la,
ɗa-ɣɛɗɛyɔi ɣa zɔlɔ gaamanɔ.
Da-lelebodai ɣa ɣɛ è luɣɔ,
Ɔoɔɔ GALAGI ná-ɛɛbiyɔi ɣa ɣɛ è va, é ɗa è make.

⁹ Siɛgi zu è toligi wosu da,
Ɔoɔɔ GALAGI ɣa è woɔɣaavote, ɗa woɔɣulana ma,
toɣa ɣɛ è ma: «Nà ɣaa!»

Ni ɗa zuɔi ma unbawului ɣulana wo zaama,
ta nuɓusei zopele nɔi, naa vɛɛ suɔu ɓɛzuɣulaiti ba,

¹⁰ ni ɗa è-ɣɔnɔgi veena pulu nui ya,
ni ɗa maanɔɔɔ nui ɣɔ ga daamianigi,
ɗa-wozakalagi ɣa ɛ kpidii yeemaazu,
kpidii è su, toɣa valibo è vɛ eɣɛ folo gaalɔgai.

¹¹ Ɔoɔɔ GALAGI ɣa ɣɛ ga ɗa-lotugɔi yeenɔpɛ.
Toɣa è ɣula è-maavaiti pɛ su,

zeeleɓebaiti su ada ɓɔɔiti,
toɗa zeɓei ve è ɓe,
da ɗe eɗe kpelei ziei ɓuuzu ma ga pago,
eɗe zie zeizuɓe nii ma ɗeiti ti la ɓa.

¹² E zaɓui zu, ta ada wɔɓmaiti to ɓolu ti woloni,
sebasema wɔɓmaiti keɓei woni ɓa kaite,
da naati to ɓolu.
Ta è loli ga: «Ada ɗologologaiti kpete nui,
è peleiti daazu ga niine,
nii a ke zooi ɗe ga nu zeizu».

¹³ «Ni da bena botiɗe vai ɓa dooɗo foloi,
ɓaa è-maavaiti gaagɗula ba vai ɓa na-folo naɗegai,
ni da Ƴooɗo GALAGI na-dooɗo foloi levena ga
koozunɗe voloi
makegai na-botiɗe vai ma,
maanɗai è unfe ma,
da ɓaana maazu ɗana, è ɗele botiɗe vai ɓa ma,
è mina ɓoɗo maavaa ɗee vai vizo ba,
è ɓa ɓoɗo lo kpɔezugɗula naɗaiti su,
¹⁴ naazu na ɗe ga da-ɗoozunɗei ma ungi.
Na, Ƴooɗo GALAGI, na li ga ɗe zooi gaagɗoozawɗe,
ge è-laamiizu ɗe ga zooi nii è-memɗwola Zakɔɓe
sɔɓɓni ga nɔnɔ.»
Ƴooɗo GALAGI ɗa é boga.

59

Faiti ti nu valisu ma wa GALA

¹ Ba-o, Ƴooɗo GALAGI yeei la buɗani nu magala faa
ma,
ɓaa goizu ɓa ɓoɓo faa meni faa zu.
² Keɗe wa-vaagɗaaza golaiti ka
ti wo valisu ma wa GALA,

wa-ḡotoiti ka ti kēezu
é ḡḡgi zeḡe wo ʋ pelei,
ga é mina wo woomēni.

³ Mazololɔ namai ḡa wo-yeeiti ma,
wo-yeebeḡaiti kəzʋe ga faaḡaaza golaiti,
zeēi ḡa é ḡulazu wo-laaveti,
wo-nēgiti ta famai wosu.

⁴ Tanope ge la baazaḡazu tukpḡaalevezu ga tele-
boda,

ta la tukpolosu ga pagɔ,
ta zeizu wafuun fai maazu,
ti da gaavalaba vaiti bo,
nu bolɔ wain nɔ ḡa ti-yiimave,
naama loin ḡa ti sololosu ga telebotlalai.

⁵ Ta veeeni pēēḡaali ḡain ma,
ziingo lēdei ḡa ti fēezu.
Zoi a naama ḡain miina, toḡa za,
ma ḡain ḡilagilagi ti veeeni ma,
a saḡana, pēēḡaalii ḡa ḡula su.

⁶ Ta-ziingo lēdei la nu ḡulaa seḡe vaa zu,
é la zooga é ʋa nu maagili.

Ta-ḡēewotii ti kēezu, toḡa ga kēewoti nɔi,
ta tooma vai ḡēezu ga ti-yeeiti.

⁷ Ti-ḡḡḡi maavileʋe liizu faa nɔu ḡēezʋe,
ti zuvile nu vagɔi undaavilisu.

Ta-ḡisisiiti ta ga kisie nɔiti,
faa zuḡoloḡologi ta gaavalaba vai ḡa é ta-veleiti su.

⁸ Ti la ziilei pelei ḡwēē,
sole faa la peleiti su ti ziezu la.
Pele goiti ti ti laazu, ta ga peleiti ti zuḡiligai,
nu nɔpe a vilenə su, é la ziileigi ḡwēē.

Nubuseiti ta-ḡotoiti

9 Naa ɔ́a é ba, sɔ́ledai maaɔ́oozaa ade va,
 telebodai la zeelizu de ma.
 Ade ɔ́eni ɔ́itosu wozakalagi va,
 adaɔ́e pɛ subidia,
 ade ɔ́eni foloi maaɔ́ounsu,
 da ziezú kpidii zu.

10 Da yeeɔ́eezu mɛmɛ pelei va eɔ́e gaazuɔ́ole nu,
 da yeeɔ́eezu mɛmɛ eɔ́e nuiti gaazu la ti ɔ́e.
 De ɔ́ɔ́ɔ́i da ziga folo gaalɔ́gai eɔ́e kpidi ɔ́ɔ́ii zu,
 anɛɛ ni de ɔ́eɔ́e ga pagɔ́,
 de ɔ́ulave ga ɔ́e da ɔ́ɔ́eiti.

11 De pɛ de ɔ́eni zikɔ́zu eɔ́e file zuai,
 de la ɔ́ea besu kpalagi va eɔ́e poopogi,
 de da ɔ́ito sɔ́le faiti ba, keɛ é la ná,
 kizogi, keɛ naa maaɔ́oozaai de va!

12 Mazɔ́ɔ́ ɔ́a-lɔ́ kologologiti suwɔ́ɔ́ɔ́e gola è
 laalɔ́ɔ́ma,

ta ɔ́a-ɔ́otoiti ta gi ɔ́eelalazu.
 ɔ́a-lɔ́ kologologiti giliɔ́e gi va,
 gi ɔ́a-vaagaa za golaiti kwɛɛ.

13 ɔ́a ga tɔ́ kologolo nuiti,
 gi ɔ́ɔ́ɔ́ GALAGI yaavani,
 gi ɔ́oluave fai zu ɔ́a-GALAGI ná-faiti ba.
 Gi ɔ́eni ɔ́isiezú nu ɔ́ɔ́ɔ́ vai zu ta kololalai.
 Nii é gi-yiimave, gi kpɛɛai ɔ́i su, naa ɔ́a nɔ́ ga zɛɛ
 vaiti.

14 Naa ɔ́a é kea ɔ́alaa, sɔ́le fai ɔ́ulaa ɔ́oluzú,
 telebodai maaɔ́oozaa gi va.
 Mazɔ́ɔ́ gaamai ɔ́ɔ́ɔ́ la mɔ́ loni keɛzu,
 tosu la mɔ́ sɔ́le fai va.

15 Gaamai ɔ́eɛɛa,
 zɔ́i é maaɔ́oozazu faa ɔ́ɔ́i va,
 ta naama nui maavo.

Góogó GALAGI ná-maalobogi

Kelé Góogó GALAGI peteni,
ziiḡaawana ga soledaa la mɔ ná.

¹⁶ E kaani ga nu nɔpe ge la ná é maanɛɛɛɛ wosu,
daavɔɔni.

Naazu ḡa tɔ bɔḡɔi zeelokoi bɔni ba la,
ná-telebodai ḡe ga poluzeigi.

¹⁷ Toḡa telebodai loozu ḡɔba eḡe kaka make ḡɔḡɔ
zɔɔlai,

é kizogi ma ḡɔḡɔ wɔɔlogi lɔ unba,
é potokula zeḡe wolai loo ḡɔba ga seḡewuzegɛi,
é neḡi ḡɔ zebei velelele bɔḡɔ ma eḡe seḡeungi.

¹⁸ Toḡa ɛɛ gilagilagi zala é zoloo ná-kɛɛwotiiti ma,
ziiḡaawanai ḡa ḡe ga sakpe nuiti tɔnɔ,
é sili nuiti sala, nii soloogai ti ma.

Toḡa zie zaama yooi zu nuiti sala, ta kpoloḡɛi laave
nuiti.

¹⁹ ɛɛ pe ka lua Góogó GALAGI laaseigi va ta ná-
lebiyai,

é zo folo ḡulazu, é li folo liizu,
siegi zu é vaazu eḡe zie wola nii tɔngɔlɔ filei
daavilisu.

²⁰ Unmɔ nu ḡa vaazu Siyɔn ve,
ta Zakɔbe nɔnɔiti be ta ḡɛle ta-lɔ kologologi va,
Góogó GALAGI wooi ḡana.

²¹ Góogó GALAGI ḡe ma: «Nɔun ná, minai ḡe
seḡezu ti ve, ná-Zɛnvui ḡa ḡe é va, ta dɔawooiti ḡe
pua è-la, ti la ḡaagalega ma, ti va ḡula è-la, ti la
ḡulaa è-lointi da, ti la ḡulaa è-lointi ti-lointi da, é
zo niizu ma é eyesu ḡɔ.» Góogó GALAGI ḡa é boga.

60

Wozakala niinei é Zeluzalɛme ma

¹ Wuzefɛ, è volo, mazɔɔɔ ɔa-wozakalagi ɔulaa,
Ɔooɔɔ GALAGI ná-ɛbiyai è maa ɔɛa kala.

² Mazɔɔɔ kpidi eteai maaɔɔlega,
kpidi ɔɛa nuɔuseiti ma.

Ɔɛɛ ɔɔun ɔa, Ɔooɔɔ GALAGI è maaɔalaga eɔɛ foloi
é ɔulazu.

Ta ná-ɛbiyai ɔa, é ɔa volo è ma.

³ Zii ɔiligiti ta li ɔa-wozakalagi ɔɔ bɛ,
masagiti ti ziɛ ma zezei ɔa kulaai è ɔɛ.

⁴ Wɛɛ ga pagɔ è-maaɔoolii zu,
wɛɛ è-lointi ba ti ɔaazu,
ti ɔaalɛa ba è ɔoba.

E-loun zunuiti ti zeelia, ti zeɛ ɔoozama.

Numaa ti è-loun anzanuiti daa yeeloko zu, ti ɔa ga
tiye.

⁵ Da ti ɔaana, è-ɔaazuɔɛ ɔa volo ga undaanɛɛi,
naati ta è laavɔ, è yiilaave ga koozunɛɛi.

Mazɔɔɔ kpolodei ɔaalɔnɔgi pɛ ka ɔa è ɔɔ,
zii ɔiligiti ta-ɔulanumaiti pɛ ta zeeli è ɔɔ bɛ.

⁶ Da-yooi zulaa ɔa ve ga ɔɔmɛ bulugiti,
Madiyan ta Efa nuiti ta-ɔɔmɛ bulugiti,
ti pɛ ta ɔa, ti zeɛ Saɔa.

Ta ɔa ga zanugi ta ansansegi,
ti ɔa Ɔooɔɔ GALAGI ɔɛɛ vaiti maawuye.

⁷ «Kedaal nuiti ta-logani bulugiti ta ɔaalɛ ba è ɔɔ bɛ,
Neɔayɔte ɔaala sinɛ wolaiti ta ɔɛ è yeema.

Ta ɔula ga gala zalaɔaiti ná-zalaɔa ɔulazuɔɛ, ti
ziima,

nà nà-peɛwuwɛ volo ga nà-wozakalagi.

⁸ «Bɛɛni kanu ti ɔovesu eɔɛ tonabiingaa,
ɔaa eɔɛ poopogaa ti liizu ti-laɔagi zu?

9 Mazɔlɔɔ zɪe zaama yooiti ta kpoloɖɛi laaυe yooiti
 kitogɛ bà,
 Taalasise ɓato wolaiti ese ta va,
 ti zeɖe ga è-loun zunuiti ɖoozama,
 ta ta-waliiti ta ta-zanugiti,
 ti lɛbiyai ve Ɔooɖɔ GALAGI υe, ɖa-ƆALAGI,
 Izilayele ná-GALA Nadegai é vaa bu, é è wɔɔlɔ.

10 «Weɛinti ta siɖigiti to ɖa-laaiti ma,
 ta-masagiti ti ɖe ga ɖa-wotiɖe nuiti,
 nà-ziiɖaawanai zu gè è loɖani,
 keɛ nà-nuɔɖɔlai zu, nà nà-nɛɛbei lɛɛzu ga ɖe.

11 Da-zigɖidaveti daalaogai ɖa ye de yeenɔpe,
 ti laa la ɖulua, folo υee kpidi va,
 nii a ke ti va ga zii ɖiligiti ta-naavoloiti è υɔ be,
 ta ta-masagiti ma jɛkpɛi
 ti vaazu ga tiye ga maaɓaai.

12 Mazɔlɔɔ zooi ɓaa masadai é la keeni é va boti ɖe è
 υe
 ti undaa ɖa vili,
 zooi naati ta ɖologolo metu.

13 Liɓan yooi ma lɔɔɔi ma lɛbiyai pe,
 sipele gului, ta sapein gului ta buise gului,
 ti pe ta va è υɔ be,
 ti sèi υele nadegai maanɛɛ,
 nà miná vasu gola, υe gè ɖɔɖɔi losu ná.

14 Niiti ti è zopele jɔuni,
 naati ti mavofodaiti ta va, ti nɔkɔ è wu,
 zɔiti pe ti jɛɛɖulani è zu, ta nɔkɔ è ɖɔɖɔwu.
 Ta è-laasei peɛ ga:

«Ɔooɖɔ GALAGI ná-taa wolai,
 Izilayele ná-GALA Nadegai ná-Siyɔn».

15 Keɛi woni è va, è wɔinzeɖe,

nu la ɣɛni vaazu è vɔ.

Kɛɛ nà è ɣɛɛzu ga nui nɔungi wuzɛɣɛai yeenɔpɛ,
ziiti ta yɛ ɣoozunɛɛzu ma eyɛsu ɣɔ.

¹⁶ Da zii ɣiligiti ta-niimidɛi zuvɔfɔle,
ɖa masagiti ta-niimiiti kpɔle.

Da kwɛɛ naazu ga nà ga Ɔooɣɔ GALAGI,
è Ɔizo Nui, è Unmɔɔ Nui, Zakɔbe ná-Zɛbe-Su-
ƆALAGI.

¹⁷ Uɛ kɔlu ɔɔigi ná, nà va è vɔ miná ga zanugi,
vɛ kɔlui ná, gè va miná ga walii,
vɛ gului ná, gè va miná ga kɔlu ɔɔigi,
vɛ kɔtuiti ti ná, gè va miná ga kɔlui.
Nà yeelo ziileigi va, é zeì è unda,
zoì a zeì è unda, naa ɣa ɣɛ ga telebodai.

¹⁸ Nu la mɔ toosu vaa mɛniga pɛ ɖa-yooi zu,
ɔaa faa zuɣologolo faa ta gaavalaba vaa ɖa-you
ɣwɛmavɛti.

Da ɖa-zigigiti daasei pɛɛ ga: «Kizogi»,
è ɖa-vɛɛɛla bogiti daasei pɛɛ ga: «Maamusɛi.»

¹⁹ Eyɛsu pɛ, foloi laade mɔnɔ a ɣɛ wozakalagi veezu
è vɛ foloi,
alugi ná-wozakalagi la mɔ voloa è maazu ga kpidii.
Mazɔɔɔ Ɔooɣɔ GALAGI ɣa ɣɛ ga ɖa-wozakalagi
eyɛsu ɣɔ,
ungo, ɖa-ƆALAGI ɣa ɣɛ ga ɖa-wozakalagi.

²⁰ Da-foloi la mɔ lia pɛ,
ɛɣɛvɛlei foloi a ɖa lɛi la,
ɔaa kpidi wozakalagi ɛɣɛ alugi a la,
Kɛɛ Ɔooɣɔ GALAGI ɖa-ƆALAGI ɣa ɣɛ ga ɖa-
wozakalagi yeenɔpɛ.

E-wɔɔɔ voloiti ta ɔɛ niina è vɛ.

²¹ Da-nubuseiti pɛ ta ɣɛ ga telebo nuiti,

ta zooi zóló ga tónó, é yé ti ya eyésu gó,
 ma vónó koi gána gè siinni ná bóǵóí,
 zèei ná-botii gána,
 ga è ná-lebiyai gúla kélema.

²² Da nu waagila (1.000) gaalu péléyege goi wu,
 dǎi gelei gá gè ga zii zobo golai bɛ.
 Ná, Góǵó GALAGI, ná gá ná zuvilɛ ga niima vaiti
 kéa ma ziegí zu.

61

Woo niine vagǎi ma geelai

¹ Maligíi Góǵó GALAGI ná-Zenvui gá bà,
 mazóló é gúló ɲadegai zievɛ mà ga
 gè woo niine vagǎi wo bala nuiti ma.
 Ungó, é tèvege ga gè bó kiteve nuiti ba,
 gè daazeeli kóo luóiti ma ga ti viega é zo za ma,
 gè bo kasóǵa nuiti ma ga ti vilɛga, ti gè bóǵó yeema.

² Gè konagi ná-fai wo,
 nii Góǵó GALAGI vaazu ná-nu bóǵólai gúlazu la
 kélema ná-nu búseiti bɛ,
 foloi ada-GALAGI vaazu nónó votokulazu la sili nuiti
 ma,

é naati gaanɛɛɛ, niiti ti wólózu.

³ Zǎiti góló wo segei ti gǎba Siyón,
 gè masa bóólógi ve ti ya zuvui votogi zu,
 gè koozunɛ wúló zivɛ ti unma góló votogi zu,
 vɛ ti ziiǵóloǵologai ná,
 gè ti maaǵíli ga lebiya zegéi,
 naa gá a ké ti loli ga:
 «Telebodai ma sene guluiti,
 Góǵó GALAGI ná-kpelei,
 niiti ti ná-lebiyai gúlazu kélema».

⁴ Ta ada wolomaiti to volu, ti fologologoi,
ti peɛ wolomaiti to volu, ti woloni kaite,
ta taa wolaiti kpɛɛ volu,
niiti ti fologoloni kaite.

5 Wεinti ta va, ti zeí ná,
tiya ǵa ta ǵε wa-loganiiti tosu.
Nui naati ka ta ǵε wa-liiti kεezu,
ti da wa-leezen beleiti da.

⁶ Woun wa loli ga:

«Gooḏo GALAGI ná-zalaḏa ḏula nuiti».

Ta ɕɛna wa vaa woga, ta ɕɛ ma:

«Ada-ǴALAGI ná-botiqε nuiti».

Wa zii q̄iligiti ta-lonogiti mi.

Wa wokomaale ga ta-naavoloiti.

⁷Ada ve ti wo unfeni ná,
wa lebiyai zeizu felego zoloo miná.

Uε ti 6aaɖfulani ná wo ma,

wa wooḡula ga koozunεεi miná,

təzei wa wəŋə zələə seizu felegə nui naati wa-yooi
zu,

wa wa-eteai zιε ná koozunεει zu

é zo niizu ma eyεsu ɖɔ.

8 «Nà, Gɔɔɔɔ GALAGI, sɔle fai ɔa nɛai bè,
kelɛ toomai wɔinzeɣɛvɛ mà, ta yaavai.
Nà wa-ɔulanumai ve wo ya woɔɣɛɔiladai zu,
nà minazeɣe bo wo vɛ ga ɔɔɔɔ kelei.

⁹ Wo-mavofodaiti ta ɔwɛɛ zii ɔiligiti saama,
ti-mavofodaiti ta ɔwɛɛ nuɓusɛiti saama.

Zoiti pe ta qa, ta ti qwee ga

mavofodai Gooḡ GALAGI tuya loai ma.»

Faanε wuudfwε guyei

¹⁰ Ḡoodḡ GALAGI ḡa bḗ ga koozunεεi ma un golai.

Ziilaave, tɔɔzei ná-GALAGI ná-faa zu,
 mazɔɔ toɔa màaɣilizu ga kizogi ma zeɣei,
 é telebodai ma zeɣei veleveleni mà,
 eɣe anzazini niinei é ɔɔɔ maaɣilizu ga zalaɔa ɣula
 nui ná-seɣei,
 ɔaa mu anza ɔeai é ɔɔɔ maaɣilizu ga ná-bala
 vagaɔiti.

¹¹ Tama, velei zooi ani vɔnɔgiti kulazu la,
 kpelei ná-ani zuwuiti pɔnɔ,
 zekana, Maligɔi Ɔɔɔɔ GALAGI a kizogi ta maa-
 musei vɔnɔ da,
 zii ɣiligiti pe gaazu.

62

Zeluzalɛme niine vai volu

¹ Nɛɛɛɛi ma vaa ma é lo Siyɔn va,
 gè la maaɣeɣa kpɔ,
 nɛɛɛɛi ma vaa ma é lo Zeluzalɛme va,
 gè la looɣoga pe,
 eyesu ná-telebodai ɣula keɛma
 eɣe folo lie kulazu voloi,
 ta ná-kizo fai eɣe sɔmɔgi é zosu.

² Zii ɣiligiti ta peɛ ga Ɔɔɔɔ GALAGI è unmɔni,
 masagiti pe ta da-lebiyai vete.
 Daasei niine ɣa vee è va,
 nii Ɔɔɔɔ GALAGI laa ɣa leve ma.

³ Da ɣe Ɔɔɔɔ GALAGI ya ga masa bɔɔɔgi é volozu,
 è ɣe ga masa bɔɔɔgi da-ƆALAGI ya.

⁴ Ti la mɔ è loliga ga: «Taa wolai keɛi woni ba»,
 ti la mɔ ɣea da-yooi ma: «Zooi koloɣologai».
 Keɛ ta è loli ga: «Ɔɔɔɔ GALAGI yiimai»,
 da-yooi ɣa loliga: «Zooi nii fuluai».

Mazɔɔ gaamazu, ɔa ɔe ga Gooɔo GALAGI yiimai,
ɔa-yooi ɔa zini sɔɔ.

⁵ Ungo, velei zunu loungoi a ɔa anzanu loungoi
vulu la,
zekana Zoi é è losu volu, toɔa ɔe ga è-zinigi.
Zenɔ ɔana ɔalaa velei anzanu loungoi
a ɔa ɔe la ga zunu loungoi ná-koozunɛi,
ɔa ɔe ga ɔa-GALAGI ná-koozunɛi.

⁶ Zeluzalɛme, gè make nuiti seive ɔa-zigigiti ga.
Maa la nɛni ti va maagɛ kpɔ pɛ, folo veɛ kpidi va.
Wɔiti wo Gooɔo GALAGI ɔitoozu Zeluzalɛme ná-
faiɔi su,
dooɔo ge la wo ya negelein!

⁷ A ɔili ma, dooɔo ge mina ɔe zea,
eyɛsu é Zeluzalɛme lo volu,
é kɛ ga maamuse ani eteai zu.

⁸ Gooɔo GALAGI ɔonani ga zɛbei pɛ
ta ná-zeezuɔaai pɛ ga:
«Gè la mɔ ɔa-moloi vea ga daamiani è zili nuiti zea,
wɛɛinti ti la mɔ ɔa-lɔɔi ta ɔɔlea,
é ga è-mɔɔɛzuve ma lɔɔgi.

⁹ Niiti ta moloi mi, ti ɔa Gooɔo GALAGI maamuse,
naa ga zɔiti ti teveni.
Niiti ta ɔɔi ɔɔle sèi veɛ nadegai ma ɔoizuve,
naa ɔa ga zɔiti ti ma waai ɔulani.»

¹⁰ A leve, ungo, à leve ga peɔɔla velei!
A nà-nuɔuseiti ta-velei la.
A pelei ɔete ti ve, wo kɔtuiti kula su.
A poogi lɛ geezu, gaavote zii ɔiligiti pɔ pelei.

¹¹ Gooɔo GALAGI wooi ɔa zeeli eteai zu ná pɛ:
«À ɔe Siyɔn nuɔuseiti ma:

«Wεε, wo gizo nui va,
 é vaazu ga naa, nii é sɔɔɔgai ga salai,
 ta ná-kpɔɔi zulɔɔgi gɔa tuɔɔ, ti da va.» »
 12 Ta ti loliga: «Nuɔuse ɲadegaiti,
 Gɔɔɔɔ GALAGI ná-nu unɔɔɔgaiti».
 Dei ma è ga Zeluzalɛme,
 è la mɔ loliga ga taai nii kɛɛbai wogai la,
 kɛɛ da loli ga: «Tiba laai».

63

Potokula voloi

1 Bɛ gɔa nuu é vaazu, é zɛgɛ Edɔme,
 é vaazu de ɔɔ, é zɛgɛ Bosela, ná-segei zu ɔɔɔɔɔɔ?
 Ná-segeungi velevelegai ma,
 kɔgi logai ga é da zie, daai ná-zɛɛi la?

«Nà ɔɛ de, Gɔɔɔɔ GALAGI,
 é ɔɔɔɔ ga telebodai,
 nii zobogi bɛ é wo gizo.»

2 Kɛɛ leeni gɔa é da-zɛgeungi zuɔɔɔɔɔɔ?
 Da-zɛgeiti kɛai ege nuiti maazegɛi,
 niiti ti dɔɔɔɔi gwaai zigazu.

3 «Nà gila kpe ka gè gɛni dɔɔɔɔi gwaai zigazuɔɔɔɔ,
 zunu gila kpala ge gɛni bà nuɔuseiti saama.
 Gè gɔɔɔɔloni nuiti ma nà-ziiɔaawanai zu,
 gè ti gaaɔɔni nà-ziiɔulagi zu.
 Ti-ma ɲamai vazani nà-segeiti ma,
 gè nà-segeiti pɛ subɔini.

4 Gè potokula foloi leveni ziimaɔɔɔɔ,
 yeegeɔgalai zeelia gè nà-nuɔuseiti unɔɔɔɔ.

5 Gè wɛɛni mini-o-mini

kele nu nɔpɛ ge la ɓɔni bà.
 Dàavɔɔni ga nu la yeeveezu bè.
 Naazu ɗa zèei ɓɔni bà la,
 nà-ziiɗulagi lɔni ɗɔɗɔɔlu.

⁶ Nà-ziiɗaawanai zu gè nuɓuseiti deɛɛɛni ɗɔɗɔwu,
 gè ti ɗɛɛni unga wuulee nà-ziiɗulagi zu,
 gè ti-ma ɲamai vuuni ya zooi ma.»

GALA ná-faanɛiti ma ɗizesui

⁷ Nà ɗizesu ɗooɗo GALAGI ná-wooɗɛɗiladai zu,
 ɗooɗo GALAGI maamuse ungiti kana ade ɓɛ,
 niiti pɛ é ti ɗɛa de ɓɛ,
 ná-nuɓɔɗla wolai zu Izilayele ɓɛɣɣɛɣɛi ɓɛ,
 niiti pɛ é ti ɗɛa ná-nɛɓɛi zu, ta ná-wooɗɛɗilada
 wolai zu.

⁸ E ɗɛni ma: «Izilayele nuiti ta ga nà-nuɓuseiti,
 doun zunuiti ti la yaava pɛ.»

E ɗɛni ti ɓɛ ga Kizo Nui.

⁹ Ta-ɗidaaviligiti pɛ su, to ɓɔɗɔi yiizooleni.
 Geezuɗɛelai é lɔni kobave, naa ɗa é ti ɗizoni.
 Ná-nɛɓɛi ta ná-maawɔingai zu, é ti unɓɔɔni.
 E ti zegeni ga ɗasɔ, é ti la yeeloko zu,
 ta-vai pɛ su kaite wɔɓwɔɓi zu.

¹⁰ Kele ti kololalai ɗɛni,
 ti ná-Zɛnvu Nadagai yiiɓɔɓni.
 Naa ɓɔɗɔ ɗɛni ga ti zili nui,
 é tɔzei é ɗa ti zakpe.

¹¹ Ti-ɗigi looni wɔɓwɔɓo vaiti su ta Moize, ti ɗɛni
 ma:

«Mini ɗa naama nui ná,
 nii é ná-baala kpulugi ta make nui ɗulani kpolodei
 wu?

Zɔi é ná-Zɛnvu Nadagai yeini ti zaama,

mini ɟa é ná?

¹² E ɟɛni Moize ɟoba, é yeei maale, zeei maayikiai,
é ziei ɔalini su ti luɟɔ,
é ɔɔɟɔ luɟɔɟula faa ɟɛɛni é wosu eyesu ɟɔ.

¹³ E ti leveni ziei ɔomaveti,
eɟɛ sooi é tevebai zu, ti la ɟɛni ɔunɛni.

¹⁴ Ti ɟɛni eɟɛ togani ɔulugi é yeizu pɛtugi zu,
siegi zu ɔɔɟɔ GALAGI ná-Zɛnvui liini la ga tiye
doɔɟɔ bosuve.

Uele ɟana é lɔni la ɔa-nuɔuseiti tuɟɔ,
é ɔɔɟɔ luɟɔɟula maayiki.»

Maanɛɛnɛ ɔALA falii

¹⁵ Ye geeɟɔluɟi zu, é wɛɛ,
é ye è-zeizu naɔegai naa voloɔu,
é naa ɟa nii é zeelizu gi ma.
Mini ɟa ɔa-maayogi ná ta ɔa-yeɛɟaaɔaai,
ta ɔa-yiizoolɛi ta ɔa-maawɔingai nɔun bɛ?

¹⁶ Mazɔɔɔ ɔa ɟa é ga gi-ɔɛɛ,
Abalaame la gi ɟwɛɛ,
Izilayɛle ɔalaa la gi ɟwɛɛ.
Kɛɛ ɔɔun ɔa, ɔɔɟɔ GALAGI, ɔa ɟa é ga gi-ɔɛɛ,
kaite wɔɔwɔɔ è-laaseigi ɟa ga:
«Gi unmɔɔ nui».

¹⁷ Leeni vaa zu, ɔɔɟɔ GALAGI, é gi yeɟai ná, gi
ɟaka,
gi maagooza ɔa-velei va?
Leeni vaa zu é gi-ɟigiti kpaa,
gi la unfesu é ma?

Ua gi ɔɔ ɔolu, ɔa-nɛɛɛi maavele ma ve,
ɟɛi gi ga ɔa-wotigɛ nuiti,
gi ga ɔa-nuɔuseiti.

¹⁸ ɔa-nuɔuse naɔegaiti gi zooi zɔɔɔni ga ɟɔɔɔ.

Su la ɣoozani, gi zili nuiti ti ɣɔɣɔzo è zeɪ vɛɛ padegai
va.

¹⁹ Kaite suɣoozaa gi ɣɛvɛ
eɣɛ nuɓuseiti è la zeini ti unda,
è-laasei ge la vɛɛni ti va!
Ee, ni è ɣɛni geɣɔɔgi valizu ga,
ni è ɣɛni yeizu!
Gizeiti ta la niikpi è ɣakalavɛ.

64

¹ Da la ɣɛ eɣɛ abui é sosu tiɣilekai va,
ɓaa eɣɛ abui é ziei nɛsu,
ɗa la è-laaseigi lɛ ga è zili nuiti,
zii ɣiligiti pɛ koozu ɣa vili è ɣakala.

² Ni ɗa faa maayikia wolaiti kɛɛna,
niiti gi-ɣi ge la ti va,
è bena yei, gizeiti ta la niikpi è ɣakalavɛ.

³ Kaipa nu la dɛ ta mɛnini,
nu la dɛ naa ta ɣaani ga gala kiligi,
é ɣula ɗoun è volu,
a zoo é kpɔba ɣɛ nu vɛ, é ɣitosu ba.

⁴ Da naama nui laaɣomi,
zoi é telebodai ziezu ga koozunɛɛi,
ta niiti ti ɣisiezu ga ti pelei zie, nii è daai.
E yiiɣaawanani, mazɔɔɔ gi ɣakani,
kɛɛ pele mɔungi ɣa ga yɛ ba, gi ɣizo.

⁵ Gi pɛ gi ɣɛa ga kɔzɔba nuiti,
ɣá-lelebodai ma ɣɛɛwotii pɛ kɛvɛ eɣɛ seɣei kɔzɔai.
Gi pɛ gi vɔai eɣɛ daai,
ɣá-vaɣaaza golaiti ta liizu ga giye eɣɛ fiilei.

⁶ Nu nɔpɛ ge la mɔ ná, nii é woɔɣulazu è ma,
é wuzɛɣezu é ɣili è va,
mazɔɔ è la mɔ kɛɛzu è va ɣaazulo gi va,

è gi yεga ná, gi loo zεbesulalai zu
gá-vaagaaaza golaiti maavele ma.

⁷ Anεε naa ve, Gooḡo GALAGI, da ga gi-Gεε,
gá ga pɔlɔ liḡi veneiti, è ḡε ga gi lo nui,
gi pε gá ga è-yeeiti ta-wotiḡε vogi.

⁸ Ee, Gooḡo GALAGI, mina yiiḡaawana gola,
mina ye ḡitoozu nɔ gá-vaagaaaza golaiti su.
Kεε wele leε, gá ga da-nuḡuseiti!

⁹ Da-laa wola ḡadegaiti suḡakave ná,
Zeluzaleme ḡεa ga tevehai,
Siyon ḡεa ga adave ná ḡologologai.

¹⁰ Gá-GALA pεle ḡadegai é volosu,
ve gi-mεmεwolani ti ḡeni da-lebiyai maamusezu ná,
miná ḡεa ga abui laamiizu.
Niiti ti ḡeni ga gi yiima ani vagoiti, ti pε ti
ḡologoloni.

¹¹ Ee, Gooḡo GALAGI, da maagεsu kpɔ naama vaa
zuḡologologiti kpein ma?

Da maagεsu kpɔ mɔnɔ,
da gi unfesu da ge leve ɔaa?

65

Maanεεnei
ta Gooḡo GALAGI ná-minazεḡegiti

¹ «Gè ɔḡo yeni ná, naati ti wooḡula mà,
niiti ti la ḡeni màagaaazaḡabosu,
gè ɔḡo yeni ná, naati ti kà,
zoiti ti la ḡeni ḡaiziezu.
Zii é la ḡeni wooḡulazu mà,
gè ḡeni ma: «Nà ḡaa, nà ḡaa!»

² Yeenɔpɛ ka zèe maalegai la nuɔuseiti ma ti la
 ɔloni,
 ti ziezɔ ga pele nɔi,
 ti vilegai ta ɔɔɔ ɔɔsiɛ nɔiti polu.

³ Nuɔuseiti be ti la ɔesu zliɔaawana vai va,
 ta zalaɔaiti kulazu kpeleiti su,
 ti ɔa ansansegiti kula ga zalaɔai
 zalaɔa ɔula ɔɔtuiti ma zɛɛ ɔalagiti bɛ.

⁴ Ta ɔa zei kabaiti saama, ti ɔa ɔɔvɛiti gaazaɔa,
 ti ɔa ni kɔtu yeɔɛiti su,
 ti ɔa boi suai mi,
 ti ɔa ta-laami aninakaiti daave ga kɔzɔba laami-
 anigi.

⁵ Ta nu ta ɔomina, ti ɔɛ ma:
 «Mina maabuɔa bà, è va vɔɔɔu bà,
 mazɔlɔ ɔlɔ naɔegɛ è vɛ.»
 Naama zie vɛleiti lɛɛzu sòkpayeɔɛi zu, eɔɛ abu
 luului,
 abui é zosu foloi pɛ nɔ.

⁶ Kɛɛ gè ti-zie vɛlei pɛ sɛvɛa,
 naa li poun gè va maagɛ kpɔ.
 Nà ti zalazu, é zeeli su.

Nà ta-vaagaaaza golaiti salazu
⁷ ɔɔɔma ta ti-mɛmɛwɔlani tɔnɔi.
 Ti ansansegiti galani gizei ma zɛɛ ɔalagiti bɛ.
 Nà kɔɔɔgi wo, é zoloo su,
 ta-ɔɛɛwoti wɔlɔmaiti ma zalai.»
 ɔɔɔɔ GALAGI ɔa é boga.

⁸ ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:
 «Siɛgi zu nu a ziei ɔaa la ga mɔinga
 ɔɔɔɔi gwaai ma ɔɔpɔgi ta zu,
 ta ɔa ɔɛ ma: «A mina kologolo,

mazɔlɔɔ tuya ɔa ba.»

Uele nɔ ɔana nà kɛ la nà-botigɛ nuiti maavele ma,
naa ɔa a kɛ gè mina ti pɛ kologolo ɔɔma.

⁹ Nà mavofodai ɔula Zakɔbe ná-nuɔuseiti su, ta

Zuda wolodai,

ti nà-gizeiti zeɛe ga tɔnɔ.

Zɔiti gè yiimazegeni ga tiye,

naati ta sɔlɔɔ ga tɔnɔ,

nà-botigɛ nuiti ta zeɛ ná.

¹⁰ Salon nɛmɛi ɔa ɔɛ ga tufa lɛnugi,

daami wosuve togani goiti bɛ,

Akɔl nɛmɛi zu ɔɛ ga sasai togani wolaiti bɛ,

naa ɔa ɔɛ nà-nuɔuseiti bɛ, ta gàizie.

¹¹ Kɛlɛ wɔiti wo ɔɛlɛzu Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa,

wo yeemazu nà-gize ɲadegai ma,

wo daamianigi veezu Gade ya, undaanɛ ɔalagi,

wo da dɔɔ zupui ve Meni ya, sei tuɔɔ ɔalagi.

¹² Nà ɔaazu ga boɔa zɔkpɔi wo ɔɔ,

wo pɛ wa ɔile ɲiibiɔa, wo ɔɔdaaleve,

mazɔlɔɔ gè toligi woni, wo la daazoni,

gè ɔɔɛni wo ɔɔ, wo la woiloni.

Kɛlɛ nii ɲɔudai gàazu, naa ɔa wo kɛɛzu.

Nii wo yiimazegeni la,

naa ɔa é la nɛɛni bè.»

¹³ Naa ɔa é ba, Maliɔli Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔaa:

«Nà-botigɛ nuiti ta ani zɔlɔɔ, ti mi,

wɔun wa, wa pului ɔwɛɛ.

Nà-botigɛ nuiti ta ɔɔle,

wɔun wa, wa za ga kpɔle wɔin.

Nà-botigɛ nuiti ta ɔɛ koozunɛɛi zu,

wɔun wa, wa ɔɛ unfegi zu.

¹⁴ Nà-botigɛ nuiti ta woɔɔula ga koozunɛɛi,

mazɔlɔ ta ɔe gaanɛi zu.

Kele wɔun wa, wa kpeeɪ loo,

wo-yiimave laavegai ga ziizoolɛi,

wa kpeeɪ loo, wo ɔɔɔ maawɔin, wo yiigologolo.

¹⁵ Wo-laaseigi ɔa ye nà-nuiti da, gè yiimazegeai ga tiye,

ti da foovooi loo la ga:

«Maliɔii Ɔɔɔɔ GALAGI è vaa ɔanu!»

Kele toɔa daasei niine vee ná-botigɛ nuiti ba.

¹⁶ Zooi ɔa, niiti ta ɔe pɔ, ti tuya loo ɔɔɔ vɛ,

ta naa ɔe gaama GALA gila kpegi laaseigi zu.

Zooi ɔa, niiti ta ɔe pɔ ga ti ɔona,

ta konai wo gaama GALA gila kpegi laaseigi zu.»

Geegɔlɔ niinei ta zou niinei

«Zeemai ɔa wo kidaavili faiti ma ti levegai ná,

naati ta jeele gàazu.

¹⁷ Mazɔlɔ nà vaazu geegɔlɔ niinei ɔetɛzu ta zou niinei,

nu ɔi ge la mɔ loa pɛ mɔungi vaa wɔlɔmaiti su,

nu la mɔ ɔisiaa ti zu pɛ.

¹⁸ A ɔoozunɛ tɔun,

wo ɔe koozunɛi zu yeenɔpɛ

naama vaa zu, nii gè vaazu kpɛɛzu,

mazɔlɔ nà Zeluzalɛme ɔetɛzu, é ɔe gaanɛi zu,

ná-nuɔuseiti ti ɔe koozunɛi zu.

¹⁹ Nà ɔoozunɛ nà ɔɔɔi Zeluzalɛme ná-faa zu,

nà-nuɔuseiti faa ɔa ɔe ga nà-koozunɛi ma ungi,

nu la mɔ kpee woo meniga ná, ɔaa kidaavili kpee.

²⁰ Nu la mɔ dounɔ ɔaa náve

é va ye dounɔyai zu, é va za,

ɔaa kpakologi é la wɔlɔzaɔani gola.

Mazɔlɔ zɔi a zaana ná-kona ungilagi (100) ma,

naa zaa nu niinelai zu,
ni nui ta la gɛ ɓudɛni kona ungilagi (100) maazu
toɗa leve ga kotovɛ.

²¹ Ta peɓɛiti to, ti yɛ ti wu,
ti leezɛn beleiti da, ti ma waaiti mi.

²² Ti la mɔ peɓɛiti toga ga
taɗɗiligaa ti zeɪ bu ti-ɓotogi zu,
ti la mɔ gulu beleiti daa ga
taɗɗiligaa ti-laamiani.

Mazɔɔ nà-nuɓuseiti sii zu ɗa ɗooza eɗe gulu
wolaɪti.

Nuiti gè yiimazeɗeai ga tiye,
ta yiimaɗe ta-wotii ma ɓɔɔgi zu.

²³ Ti la mɔ ɓɔɔa wafuun,
dointi ta ti zɔɔɔ,
naa tanɔpe ge la mɔ ɗea ná undaavili faa ma.

Ti-ma zuwuzui ɗa ɗe ga
nii Ɔoɗɔ GALAGI tuyai loai ma,
ti-mavofodai nɔnɔ zɔɔɔ ti ɗoba.

²⁴ Aisa ti va woɗɗula mà,
gè bega ga ti woɗɗaavote,
aisa ti va be ga ɓɔɛ,
gè bega ga ti woɗɗaavote.

²⁵ Zuluɓui ta baala zivoi ta ɗe tufai miizu ada ɗila,
zalai ɗa ɗe tufai miizu ga niki ɗevele,
kaalii laamianigi ɗa ɗe ga fufiligi.
Faa ɲɔu ɓaa faa zuɗoloɗolo faa nɔpe
ge la ɗea nà-gize ɲadegai ma,»
Ɔoɗɔ GALAGI wooi ɗana.

¹ Ğooḡo GALAGI wooi ḡaa:

«Geegḡoḡi ḡa é ga nà-masa kpḡkpḡi,
zooi ḡe ga nà-kḡḡoloma anii.

Pelei ma zii begele ḡa wa zoo tosu bè?

Mini ḡa nà zoo zeizu ná?

² Zèei ḡa gè niima aniiti kpein kpɛtɛni la,
ti pɛ ta ga nònɔ,» Ğooḡo GALAGI wooi ḡana.

«Kele nii gè ḡaazu vagɔi losu ba,
naa ḡa ga zɔi zobo ge la be, maawɔindai,
é dàawooi menisu, é da lua, sasu da bali.

³ Ta da nike zinei ḡula ga zalaḡai,
kele ti da nui balaagi vaa!

Ta da baalagi ḡula ga zalaḡai,
kele ti da gilei vaa!

Ta da bulu vukɔi ḡula ga zalaḡai,
kele ti da boi namai vu!

Ta da ansansegiti gala,
kele ti da zee ḡalagiti debi!

Tɔɔzei ti pɛ ti yiimazeḡea ga
ti zie ga ti bḡḡo veleiti,
tɔɔzei ta-ḡɔzoba ḡḡḡo ganiiti ti ti yiileizu,

⁴ gè yiimazeḡea ga gè be ti va,
ti ye ta-vaazupuiti su,

nà nimizai zeì ti ma, ti luazu ba.

Tama, gè toligi woni, nu nɔpɛ ge bɛɛni.

Gè bɛɛni ti vɔ, kele ti la woiloni.

Nii nɔudai ḡaazu, naa nɔ ḡa ti keɛni,
ti ḡatani naa va, nii wɔin la mà.»

⁵ A woilo Ğooḡo GALAGI laawooi ma,
wɔi wo daawooi zosu, wo da lua, wo da bali:

«Wo-wɔla zou lɔinti ta ná,
ti la wɔinni ga woye,

ti da wo laavili nɔ̃un maavele ma,
 ɲɛɛɣɣulasui zu, ti da ɣɛ wo ma:
 «Gɔɔɣɔ GALAGI ná-lɛbiyai ɣula kɛɛma,
 ɣi wa-ɣoozunɛɛi ɣa!»
 Kɛɛ tiya ɣa ti lɔɔzu unfegi zu.»

⁶ A woilo zɔngɔ wooi ma é ɣulazu taazuwe,
 zɔngɔi tei ka zeɣɛzu GALA sei vɛɛi wu,
 toɣa ga Gɔɔɣɔ GALAGI wooi,
 é sili nuiti salazu é zoloo ti-ɣɛwotii ma.

Zeluzalɛme niinɛi ná-lɛbiyai

⁷ Aisa Siyɔn va koozuwanai lɔɔzei, é doin zɔlɔɔga!
 Aisa é va tabai lɔɔzei,
 é doun zunui ɣaazulaa folo ma.

⁸ Bɛ ɣa é naama vai ta mɛniga?
 Bɛ ɣa é naa ɣɛɣala vai ta ɣaa?
 Zooi ɣa zoo é zɔlɔɔ folo ɣila nɔ̃ baa?
 Zooi ɣa zoo nɛi zɔlɔɔsu gaamago nɔ̃?
 Tama, tabai lɔɔ da zeɛi nɔ̃,
 Siyɔn ná-doun zunuiti gaazulaa eteai ma!

⁹ «Nɛi zɛɛ yɛsu anzanui va kogi zeeli,
 ná ɣɛɛ sɔlɔɔ fai baa?»

Gɔɔɣɔ GALAGI ɣa é boga.
 «Nɛi ɣɛ doun zɔlɔɔgi ɣɛvele ɔɛtɛa,
 ná pele leve sɔlɔɔ fai lugɔ baa?»
 Da-GALAGI ɣa é boga.

¹⁰ A ɣoozunɛ vɔɔma wa Zeluzalɛme,
 à ɣoozunɛ, wo ɣɔkɔ ná-faa zu,
 wɔiti ná-fai nɛai wo vɛ!
 Wo wɔnɔ zɔlɔɔ ná-koozunɛɛi zu,
 wɔiti wo ɣɛni wɔlɔzu ná-faa zu!

¹¹ Mazɔlɔɔ wa ɣɔnɔ sɔlɔɔ ná-ɲiimii zu,

é wo ɣaanɛɛnɛ, eyɛsu wo yiɔ,
wa ɔɔle, wo daamii ɔagɔi wo,
ná-lebiya wolai zu, poovaai.

¹² Mazɔɔ ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɣaa:

«Nà ɔaazu ziileigi yeizu Zeluzalɛme ma eɣɛ zie
wolai,
ta zii ɣiligiti ta-naavoloi eɣɛ kɔtudei é vazasu.

Wa niimii ɔɔle, ti wo la yeezu,
ti wo la ɔɔɔ ma, ti ɔa yeezie wo ma.

¹³ Nà wo ɣaanɛɛnɛ,
eɣɛ dounɔi dee ɣaanɛɛnɛzu,
wa ɣaanɛɛnei ɔɔɔ Zeluzalɛme.

¹⁴ Wa naa ɣa, wo ɔɔɔzune wo-yiimave,
wo-ɣaeiti ta niine volu eɣɛ tufai.»

Mazɔɔ ɔɔɔɔ GALAGI ɣa ná-botigɛ nuiti maalobo,
kɛle toɣa ná-ziiɣaawanai le ga sili nuiti.

GALA ná-tukpɔɣaalevei

¹⁵ Mazɔɔ ɔɔɔɔ GALAGI ɣa yɛsu abui zu, é ɔa ɔa,
ná-kɔɔɔ wotoloiti ta ɔaazu eɣɛ tɔngɔɔ fiilei,
ti ná-ziiɣaawanai ma wanai ɣula,
ti ná-kpaazaɣai laazeeli eɣɛ abuzogi.

¹⁶ Mazɔɔ abui ta boɣa ɔɔkpɔi ti ka
ɔɔɔɔ GALAGI ná-tukpɔi ɣaalevezu la nuɔuseiti
daalɔɣma,

ɔɔɔɔ GALAGI ɣa pooma mɔinmɔin da.

¹⁷ «Niiti ti ɔɔɔɔ nadesu ye,
ga ti le kpelei tanigaa zu,
ɔɛ ti ɔaazu ti lo ná,
naama nui voluvelei nii é zaamazuvɛ,
ti ɔa boi suai mi,
ɔaa inɛgi, aniiti ti ɔɔɔɔai.

Naama nuiti undaavilisu nɔ ʋɔɔma,»

Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

18 «Mazɔɔɔ nɔn nà, gè ta-ɔɛɛwotii pɛ kwɛɛ ta ta-
ɔisɛiti.

Weɛ, yeeɔɔɔalɔi zeelia, gè zii ɔiligiti pɛ gaale ba,
ta nuɔuseiti zii wooi ɔilagilagi pɛ su.

Ta ʋa, ti nà-ɛbiyai ɔa.

19 Nà nà-zobodai ma ʋoogi ʋile ti zaama.

Zɔiti ta ye vulua nà-tukpɔɔaaleveai ʋoluma,
nà ti leve zii ɔiligiti saama:

Taalasise, ta Pule, ta Lude
(zɔiti ti zoogai mɛɛin ʋilisu),

ti li Tuɔale nuiti pɔ be,

ta Yavan nuiti, ta zie zaama yooiti ta kpolodei laaʋe
yooiti ti ɔoozama,

ʋe pɛ nu la de nà-faa mɛnini ná,

nu la de nà-ɛbiya ɔaani ná.

Nà-nu levegaiti ta nà-ɛbiyai ɔula keɛma zii ɔiligiti
pɛ be.

20 Ta ʋa ga wo-ɔɛɛleaiti

ti ɔula zii ɔiligiti pɛ saama,

ti zeini sooiti kɔma, wotoloiti su,

wotoloiti su seɔei ti maazu,

soovale fuuluiti kɔma, ta nɔmɛiti,

eyɛsu ti zeeli nà-gize ɔadegai ma Zeluzalɛme.

Ta-veɛanii ɔa ɔɛ ga naa bè,

nà yeezei bu, eɔɛvelei nɔ Izilayɛle nuiti ta da ʋaa la
bè

anɔnaka ɔadegai zu nà-pɛɛi wu.

21 Nà zalaɔa ɔula nuiti seɔei ti zaama, ta Levi nuiti,»

Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɔana.

22 «Delei geeɔɔɔ niinɛi ta zou niinɛi

gè ʋaazu ti beɛɛzu, ti yeɛsu ná la ɔɔ,

vele ɣana wo-mavofodai ta wo-laaseigi a yɛ ná la
ɣɔ,»

Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɣana.

²³ «Zɛɔ ɣana, alu-o-alu,
doogɔ folo-o-doogɔ folo,
nuɔuseiti ta ɣɛ vaazu, ti ɔa nɔko bù,»

Ɔɔɔɔ GALAGI wooi ɣana.

²⁴ «Naazu ta ɔa va, ti nuiti ma voomaiti ka,
teiti ti la ɣɛni ɣoloni bè.

Mazɔɔ koegi é ti miizu, é la zaa pɛ,
abui é ti ɣalazu, é la zaa pɛ.

Naa ɣa ɣɛ ga nuɔusei pɛ maalua vaa.»

GALA Daawoo Z_{ευε}i
Portions of the Holy Bible in the Toma language of
Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue de la
Guinée Toma

copyright © 2023 Pioneer Bible Translators and The Bible Society in
Guinea-Conakry

Language: Toma

Translation by: Pioneer Bible Translators

Texte copyright © 2023 Traducteurs Pionniers de la Bible et Alliance
Biblique en Guinée.

Cette œuvre est mise à disposition selon les termes de la Licence Creative
Commons Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale - Pas de Modification
4.0 International.

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in
any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2025-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 8 Jul 2025 from source files
dated 9 Jul 2025

95f995fa-1e05-5170-a262-d0f7dabeeddf